Begroting 2027
(Inclusief Meerjarenraming 2027-2031)

Inhoudsopgave Begroting 2027 (inclusief meerjarenraming 2027-2031)

Inleiding/Leeswijzer 3

Beleidsbegroting

Hoofdstuk 1. Externe en interne ontwikkelingen 7

Hoofdstuk 2. Coalitieakkoord 2023-2027 11

Hoofdstuk 3. Meerjarenprogrammaplan 2027-2031 17

Hoofdstuk 4. Raming van de belastingopbrengsten en toelichting 41

Hoofdstuk 5. Uiteenzetting van de financiële positie

- A De meerjarenraming 2027-2031 in cijfers 51
- B Financiering (treasuryparagraaf) 53
- C Weerstandsvermogen en risicobeheersing 56
- D Stand en verloop bestemmingsreserves en voorzieningen 63
- E Kengetallen 65

Hoofdstuk 6. Overige paragrafen

- A Assetmanagement 71
- B Bedrijfsvoering 75
- C Verbonden partijen 81
- D Openbaarheidsparagraaf 88

Financiële begroting

Hoofdstuk 7. Uitgangspunten en normen 93

Hoofdstuk 8. Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten 96

Hoofdstuk 9. Overzicht van baten en lasten per programma 107

Hoofdstuk 10. Voorgenomen investeringen en toelichting 113

Hoofdstuk 11. Geprognosticeerde balans 127

Hoofdstuk 12. Vaststellen begroting 2027 129

Inleiding

Hierbij bieden wij u de begroting 2027 (inclusief meerjarenraming 2027-2031) aan. Voorgaande jaren werden deze documenten als aparte bestuursvoorstellen ter besluitvorming aangeboden. Aangezien beide documenten veel overlappende informatie bevatten, is dit jaar besloten om de begroting en meerjarenraming gezamenlijk in één bestuursvoorstel ter besluitvorming aan te bieden. Dit voorkomt ten eerste de foutgevoeligheid, omdat wijzigingen in cijfers of teksten tweemaal doorgevoerd moesten worden. Daarnaast voorkomt dit ook dat u als lezer tweemaal (nagenoeg) dezelfde teksten tegenkomt. In het vervolg wordt kortheidshalve de titel "begroting 2027" aangehouden.

De begroting 2027 is een programmabegroting, dit houdt in dat de begroting is onderverdeeld in een aantal programma's. Bij de indeling in programma's is de indeling van het waterbeheerprogramma 2022 - 2027 gevolgd.

Leeswijzer

De begroting 2027 bestaat uit een tweetal onderdelen, te weten de beleidsbegroting en de financiële begroting. Daarnaast zijn nog een aantal bijlagen opgenomen.

Beleidsbegroting
Ten eerste bevat hoofdstuk 1 een uiteenzetting van de externe en interne ontwikkelingen, waarmee bij het opstellen van deze begroting rekening is gehouden.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op het coalitieakkoord 2023 – 2027 "Samen leven met water". In het coalitieakkoord is een aantal strategische thema's en accenten benoemd en is aangegeven dat hierop en op nog te ontwikkelen initiatieven – met een nadere uitwerking – wordt teruggekomen. In het eerste hoofdstuk stippen wij een aantal ontwikkelingen aan.

In hoofdstuk 3, meerjarenprogrammaplan 2027-2031, wordt per programma ingegaan op de beleidsdoelen en onze ambities in 2027 vanuit het waterbeheerprogramma 2022-2027. Per programma zijn de beleidsdoelen nader uitgewerkt in opgaven en maatregelen: de acties. Per actie is concreet aangegeven wat we in 2027 gaan doen. Voor de jaren na 2027 wordt globaal een planning aangegeven. Daarnaast wordt als afsluiting van dit hoofdstuk per programma een overzicht gegeven van de exploitatiekosten en de geplande investeringsuitgaven. In dit hoofdstuk is het huidige waterbeheerprogramma 2022 - 2027 het vertrekpunt

Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 een raming van de belastingopbrengsten gegeven, wordt in hoofdstuk 5 een uiteenzetting gemaakt van de financiële positie van het waterschap en bevat hoofdstuk 6 een aantal beschouwingen (onder andere bedrijfsvoering en verbonden partijen).

Financiële begroting
De financiële begroting begint in hoofdstuk 7 met een uiteenzetting van de uitgangspunten en normen die in deze begroting gehanteerd zijn. Vervolgens wordt in hoofdstuk 8 de begroting 2027 op kosten- en opbrengstensoorten vergeleken met de begroting 2026 en van een nadere toelichting voorzien. Daarnaast wordt in hoofdstuk 9 een overzicht gegeven van de baten en lasten per programma.

Hoofdstuk 10 bevat een overzicht van onze voorgenomen investeringen, in hoofdstuk 11 is een geprognosticeerde balans opgenomen en tot slot bevat hoofdstuk 12 het voorstel tot het vaststellen van de begroting.

BELEIDSBEGROTING

Hoofdstuk 1. Externe en interne ontwikkelingen

Hoofdstuk 1 van de begroting bevat een uiteenzetting van de externe en interne ontwikkelingen van het waterschap. Conform de verslaggevingsvoorschriften wordt aan de volgende onderwerpen aandacht besteed:

- Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar;
- Belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de meerjarenraming;
- Uitgangspunten en normen.

Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

Het beleid van het waterschap wordt gevormd door externe en interne kaders en ontwikkelingen. In hoofdstuk 3, het programmaplan, worden vooral externe kaders benoemd (onder andere KRW) en doorvertaald naar de beleidsdoelstellingen van het waterschap. Het programmaplan 2027 is nog gebaseerd op het waterbeheerprogramma 2022-2027. De opbouw is hiervan afgeleid.
In december 2026 zal het ontwerp waterbeheerprogramma 2028 – 2033 door het algemeen bestuur worden vastgesteld. De definitieve vaststelling volgt eind 2027. De financiële doorwerking van het concept is al wel in deze meerjarenbegroting verwerkt. Ook is in het programmaplan 2027 – 2031 hier en daar al voorgesorteerd op het nieuwe waterbeheerprogramma.
In maart 2027 zijn de verkiezingen voor de leden van het algemeen bestuur van het waterschap. De uitkomsten/accenten (beleidsmatig en financieel) van het daarna te vormen dagelijks bestuur zullen wederom in een coalitieakkoord worden opgeschreven. De uitkomsten daarvan zullen naar verwachting in de volgende contourennota (voorjaar 2027) in de meerjarencijfers worden verwerkt.

De economische situatie van Nederland is ook van belang voor het opstellen van de begroting. De volgende ontwikkelingen kunnen hier genoemd worden.

De economie in Nederland

De Nederlandse economie heeft de afgelopen jaren flinke schokken doorgemaakt. De coronapandemie, de oorlog in Oekraïne en de daaruit voortvloeiende energiecrisis, samen met hoge inflatie en stevige renteverhogingen, hebben grote gevolgen gehad voor huishoudens en bedrijven. Inmiddels groeit de economie weer, maar de groei blijft gematigd. Tegelijkertijd staan de overheidsfinanciën onder druk door hogere uitgaven, onder andere aan defensie, zorg, sociale zekerheid en rente. Dit beeld komt naar voren uit de meest recente ramingen van het Centraal Planbureau (CPB) en de Miljoenennota 2027.

Volgens het CPB groeit de Nederlandse economie in 2026 met ongeveer 1,4%, terwijl voor 2027 een groei van 1,2% wordt verwacht. Ook de meest recente CBS-cijfers laten zien dat de economie blijft groeien. In het tweede kwartaal van 2026 groeide het bruto binnenlands product met 0,6% ten opzichte van het eerste kwartaal. Vergeleken met hetzelfde kwartaal van 2025 was de economie 1,3% groter. De groei wordt vooral gedragen door de binnenlandse vraag, waaronder de consumptie van huishoudens en overheidsbestedingen. Ook investeringen en de uitvoer leveren een positieve bijdrage aan de economische ontwikkeling.

De inflatie blijft echter relatief hoog. In augustus 2026 waren consumentengoederen en -diensten gemiddeld 3,3% duurder dan een jaar eerder. Het CPB verwacht dat de inflatie gemiddeld ongeveer 3,3% in 2026 en 2,7% in 2027 bedraagt. Daarmee blijft de inflatie hoger dan de doelstelling van de Europese Centrale Bank van 2%. Vooral energieprijzen en motorbrandstoffen dragen bij aan de

prijsstijgingen. Hierdoor blijven huishoudens te maken houden met relatief hoge kosten voor hun dagelijkse uitgaven.

De cao-lonen blijven stijgen, maar de loonstijging neemt geleidelijk af. In augustus 2026 lagen de cao-lonen gemiddeld ongeveer 4,0% hoger dan een jaar eerder. Het CPB verwacht voor heel 2026 een loonstijging van ongeveer 4,2% en voor 2027 ongeveer 3,8%. De koopkracht van huishoudens stijgt in 2026 naar verwachting met 0,6%, maar daalt in 2027 licht met 0,1%. Maatregelen uit de Miljoenennota 2027 beperken deze daling. Door de relatief hoge inflatie en hogere lasten blijft de extra financiële ruimte voor veel huishoudens echter beperkt.

De arbeidsmarkt blijft relatief krap, hoewel de spanning langzaam afneemt. In juli 2026 bedroeg de werkloosheid ongeveer 4,0%. Tegelijkertijd waren er aan het einde van het tweede kwartaal ongeveer 375.000 vacatures. Het aantal vacatures neemt geleidelijk af, waardoor het verschil tussen het aantal werkzoekenden en beschikbare banen kleiner wordt. Het CPB verwacht een gemiddelde werkloosheid van ongeveer 3,9% in 2026 en 4,0% in 2027. De arbeidsmarkt blijft daarmee sterk, maar is minder krap dan in de afgelopen jaren.

De overheidsfinanciën laten een minder gunstig beeld zien. Volgens de Miljoenennota 2027 komt het EMU-tekort in 2027 uit op ongeveer 2,9% van het bbp. Daarmee blijft het begrotingstekort voorlopig onder de Europese referentiewaarde van 3% van het bbp. De hogere overheidsuitgaven, onder andere voor defensie, zorg, sociale zekerheid en rente, zorgen voor extra druk op de begroting. Hierdoor neemt de begrotingsruimte voor toekomstige beleidskeuzes af. De overheidsschuld loopt de komende jaren verder op, maar blijft volgens de huidige ramingen onder de Europese grens van 60% van het bbp.

De armoede daalt naar verwachting in 2026, maar niet verder in 2027. Door de relatief hoge prijzen en stijgende lasten blijven sommige huishoudens kwetsbaar voor armoede en schulden.

Het CPB benadrukt dat de economische vooruitzichten gepaard gaan met grote onzekerheden. Belangrijke risico's betreffen de geopolitieke situatie, zoals de oorlog in Oekraïne en de spanningen en conflicten in het Midden-Oosten. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot nieuwe stijgingen van energie- en grondstoffenprijzen. Daarnaast vormen internationale handelsspanningen, importheffingen en onzekerheid over het economische beleid van grote economieën zoals de Verenigde Staten en China risico's voor de Nederlandse economie. Ook ontwikkelingen op de financiële markten en veranderingen in het Nederlandse en Europese begrotingsbeleid kunnen invloed hebben op de economische groei.

In hoofdstuk 7 *'Uitgangspunten en normen'* wordt ingegaan op de door ons gehanteerde uitgangspunten in deze begroting 2027. Uiteraard is dit mede bepaald op basis van de verwachtingen van het CPB.

Omgaan met de stikstofuitstoot
De stikstofproblematiek is landelijk nog niet opgelost en blijft voor ons werk een bron van onzekerheid. Tot nu toe konden wij onze projecten uitvoeren zonder noemenswaardige extra inspanningen, maar toekomstige maatregelen kunnen wel leiden tot hogere kosten en langere doorlooptijden. Voor elk project beoordelen wij de effecten op Natura2000-gebieden en passen wij maatwerk toe, bijvoorbeeld door inzet van schoner materieel of compensatie binnen het projectgebied. Via de Unie volgen wij de landelijke ontwikkelingen nauwgezet en bereiden wij ons voor op mogelijke gevolgen voor onze werkzaamheden.

Gedragscode Soortenbescherming - Bestendig beheer en onderhoud
De gedragscode wordt deels toegepast. Voor de grootschalige werkzaamheden (schonen, maaien, baggeren) wordt de habitatbenadering (ecologisch onderhoud) gevolgd. Hiervoor is ons in juli 2026 vergunning verstrekt door de provincies Groningen en Drenthe. Momenteel loopt er een pro-forma bezwaar. Hiervan wordt verwacht dat deze zal worden ingetrokken. De vergunning is 10 jaar geldig en biedt ruimte om het onderhoud uit te voeren zonder zeer ingewikkelde en kostbare onderzoeken naar de aanwezigheid van beschermde soorten, daarbij kan ook het klepelmaaien doorgaan. Wel is er als voorwaarde in de vergunning gesteld dat de effecten van toepassing van de habitatbenadering worden gemonitord en indien nodig tot aanpassing van de vergunning leiden. Ook landelijk is er groen licht om onderzoeken naar de habitatbenadering en het klepelen op te starten. Hierbij is Hunze en Aa's intensief betrokken.

GR Noorderzijlvest
Ten behoeve van een doelmatige uitoefening van (grootschalige) taakonderdelen inzake het zuiveren en laboratoriumwerkzaamheden werken de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest sinds 1 januari 2000 samen en zijn daartoe een lichte gemeenschappelijke regeling aangegaan als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen. Waterschap Noorderzijlvest voorziet een noodzakelijke vernieuwing van hun grootste zuiveringslocatie in Garmerwolde inclusief het afvalwater transportsysteem. Om 'Garmerwolde' klaar voor de toekomst te maken, wordt onder andere gewerkt aan:

- het kunnen verwijderen van meer organische microverontreinigingen (zoals medicijnresten en microplastics);
- het verbeteren van de bedrijfszekerheid van de hele installatie;
- de uitbreiding van de capaciteit voor de verwerking van steeds meer afvalwater van meer huishoudens en bedrijven;
- het verduurzamen van (zuiverings-)processen;

De investeringen in "Garmerwolde 2050" bedragen globaal € 130 miljoen en zijn gepland vanaf 2028. Middels de GR zal dit ook voor ons financiële consequenties hebben.

Belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de meerjarenraming

Aangezien de meerjarenraming 2027-2031 geïntegreerd is in deze begroting 2027 is er in deze situatie dus geen sprake van afwijkingen ten opzichte van de meerjarenraming.
De afwijkingen ten opzichte van de contourennota 2027-2031 (AB 24 juni 2026) worden toegelicht in hoofdstuk 5 A. De meerjarenraming 2027-2031 in cijfers.

Uitgangspunten en normen

Belangrijke uitgangspunten en normen die zijn verwerkt, omvatten onder meer de indexering voor personeelskosten en overige kosten en de actualisatie van afschrijvingslasten. Aangezien deze uitgangspunten betrekking hebben op financieel-technische gronden die de basis zijn voor de opstelling van de financiële begroting is het logischer om deze meer financieel getinte informatie in de financiële begroting onder te brengen.
De in deze begroting gehanteerde uitganspunten en normen, worden derhalve verder toegelicht in hoofdstuk 7 *'Uitgangspunten en normen'*.

Hoofdstuk 2. Coalitieakkoord 2023 – 2027 "Samen leven met water"

In mei 2023 is een nieuw coalitieakkoord in het algemeen bestuur besproken. Over het algemeen zijn de activiteiten vanuit het waterbeheerprogramma 2022 – 2027 leidend voor deze coalitie. Dat is in het coalitieakkoord ook onderschreven. Omtrent de geplande activiteiten en voortgang daarvan verwijzen wij graag naar de reguliere hoofdstukken in deze begroting en naar de andere stukken van de planning & control cyclus.
Zoals in de werktitel van het coalitieakkoord is aangegeven zoekt de coalitie nadrukkelijk de samenwerking met onze omgeving (overheden, burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven). De coalitie heeft mede daarom een aantal accenten concreet benoemd waarvan ze het belang wil benadrukken in deze bestuursperiode. Via dit hoofdstuk willen wij u deze bestuursperiode over de volgende punten gaan informeren als daartoe aanleiding is:

1. De provincies moeten blijvend gewezen worden op de verantwoordelijkheid ten aanzien van het toekennen van functies in het beheer gebied.
2. We staan open voor initiatieven van ingelanden om onder voorwaarden zelf water vast te houden.
3. Blijvende inzet is gewenst op maatregelen die gericht zijn op het verbeteren van de beschikbaarheid van water, inclusief het onder de aandacht brengen van de urgentie van deze problematiek bij derden.
4. Voor de Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) opgaven moeten we als volwaardige partner meedoen en in de uitwerking (PPLG) meer signalerend, agenderend en sturend zijn.
5. We staan open voor aanvullende beheer- en inrichtingsmaatregelen door derden ten aanzien van de KRW doelstellingen.
6. Er komen geen windmolens op het traject "Punt van Reide – Nieuwe Statenzijl".
7. Er moet onderzocht worden welke maatregelen we moeten treffen om onze emissiereductie te halen als methaan en lachgas worden meegerekend.
8. Er moet blijvend worden ingezet op waterbewustzijn. Ons cultureel (water)erfgoed en onze assets (samen hotspots genoemd) spelen hierbij een belangrijke rol. We brengen in beeld in hoeverre onze hotspots aansluiten op ons communicatiebeleid (zichtbaarheid).
9. Samen met partners bekijken hoe klimaatbewustzijn kan worden gestimuleerd.
10. We maken een integrale afweging over ons kwijtscheldingsbeleid.

Daarnaast is in het coalitieakkoord aangegeven dat de resterende budgetten voor onder andere duurzaamheid en innovatie kunnen worden ingezet.

Ten aanzien van deze punten is het volgende te melden:

1. *Toekennen functies*
   In verschillende overleggen komt dit aan de orde. Bijvoorbeeld in het kader van de Transitie Landelijk Gebied (voorheen NPLG), het programma NOVEX en het proces rond de nieuwe provinciale omgevingsvisie. Specifiek wordt hierop gewezen binnen het veenoxidatie-dossier. Met betrekking tot veenoxidatie wordt vaak gesproken over de noodzaak van peilverhoging, om de veenoxidatie af te remmen of zelfs te stoppen. Waterschappen kunnen peilen alleen verhogen als de functie dat toelaat. Er is dus eerst functiewijziging nodig. Overigens heeft niet alleen de provincie een verantwoordelijkheid ten aanzien van het toekennen van functies; de gemeente heeft die ook. Daarom is ook richting gemeenten dit punt aangekaart.
   In 2025 is de Praatplaat Water en Bodem Sturend ontwikkeld, samen met waterschap Noorderzijlvest. Deze praatplaat faciliteert het gesprek met provincies en gemeenten. De komende tijd hebben we blijvende aandacht voor de gesprekken met deze partijen. In de

praktijk merken we dat de boodschap van Water en Bodem Sturend steeds beter landt bij de andere partijen en inmiddels ook zijn weg begint te vinden in visies, beleid en plannen. Naar onze mening zijn gebiedsprocessen nodig om met inwoners het gesprek aan te gaan over mogelijk wijzigingen in functies of landgebruik. Wij vinden dat de provincies daarin een coördinerende rol moeten hebben en bespreken dit met hen. Daarnaast spelen ook gemeenten vanuit hun ruimtelijke verantwoordelijkheid een rol.

2. *Initiatieven van ingelanden*
In algemene zin vinden we het positief als ingelanden proberen water vast te houden en bijvoorbeeld te infiltreren in de bodem. Dit voorkomt versnelde afvoer naar het oppervlaktewater en voedt het grondwater(peil). Maatregelen die ingelanden hiertoe treffen mogen niet leiden tot overlast voor anderen of het watersysteem. Er is met meerdere ingelanden gesproken over het vasthouden van water in hun eigen werkgebied, op hun eigen terreinen en in hun eigen (schouw)sloten. Wij houden vast aan eigen initiatief en verantwoordelijkheid bij de ingelanden en denken mee, zoeken uit en adviseren de betreffende ingeland over hun ideeën en initiatieven. In veel gevallen wordt meer verwacht van het waterschap. Ons uitgangspunt blijft echter dat wij geen initiatieven van derden financieren.
In algemene zin benutten wij kansen om kennis te delen over het belang van water vasthouden/vertragen en zuinig omgaan met water zoveel mogelijk in verschillende gremia. Dit heeft tot nu toe nog niet geleid tot een haalbaar initiatief.

3. *Beschikbaarheid water*
We hebben in veel verschillende overleggen en gremia aandacht gevraagd voor zoetwaterbeschikbaarheid. Vaak is de nadruk gelegd op bewustwording van het feit dat zoetwater in de toekomst niet altijd en overal beschikbaar zal zijn en dat hier bij nieuwe ontwikkelingen, maar ook bij bestaande functies, rekening mee moet worden gehouden. Er zitten grenzen aan de technische maakbaarheid van het aanvoersysteem. Daarnaast neemt door klimaatverandering de kans toe dat er op enig moment te weinig zoetwater beschikbaar is. Dit sluit aan bij het principe van 'water en bodem sturend'. In de ruimtelijk ordening moet hier rekening mee worden gehouden. Met name in de overleggen over de nieuwe provinciale omgevingsvisies is hier aandacht voor gevraagd. We zien dat de boodschap inmiddels is geland en dat de provincies hier nu meer aandacht voor hebben en het principe meegenomen hebben. We blijven ook de komende tijd aandacht vragen voor dit onderwerp. Onder andere de ontwikkelde praatplaat Water en Bodem Sturend helpt hierbij. Aandachtspunt is om ook de boodschap bij de gemeenten goed onder de aandacht te brengen. Dit doen we bijvoorbeeld via onze betrokkenheid bij de Vereniging van Groninger Gemeenten (VGG) .
Regionaal en landelijk zijn wij goed aangehaakt bij overleggen over de zoetwaterverdeling en de waterbuffer in het IJsselmeer, zowel op ambtelijk, directie als bestuurlijk niveau. De recente droogteperiode benadrukt de noodzaak van goede samenwerking en gedeelde inzet, zowel op het gebied van zoetwatervoorraad als zoetwatergebruik.

4. *NPLG: waterschap als volwaardig partner*
Wij zijn de afgelopen jaren intensief betrokken geweest bij de gebiedsgerichte aanpak van de provincies Groningen en Drenthe. Vanuit onze rol als waterbeheerder hebben wij actief bijgedragen aan de ontwikkeling van plannen en programma's voor het landelijk gebied. Daarbij hebben wij steeds het water- en bodemsysteem als uitgangspunt genomen voor de aanpak van maatschappelijke opgaven op het gebied van water, natuur, landbouw en klimaat. In Groningen zijn wij nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van het Gebiedsplan Transitie Landelijk Gebied (TLG) en de verdere uitwerking daarvan in verschillende

deelgebieden. In Drenthe hebben wij onze inhoudelijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van maatregelpakketten en gebiedsprocessen, waarbij onder meer doelen voor waterkwaliteit, natuur en klimaat zijn verbonden met de uitvoering van projecten in het landelijk gebied. Onze kennis van het watersysteem en onze uitvoeringskracht worden daarbij door beide provincies gewaardeerd.
Wij hebben richting de provincies een kritisch-opbouwende houding aangenomen en zijn steeds opgekomen voor het belang van een robuust, veerkrachtig en toekomstbestendig water- en bodemsysteem. Daarbij kijken wij nadrukkelijk verder dan de korte termijn en richten wij ons op oplossingen die ook op de lange termijn houdbaar zijn.

Het kabinet heeft het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) niet voortgezet in de oorspronkelijke vorm. Tegelijkertijd heeft het kabinet aangegeven te werken aan een nieuwe koers voor het landelijk gebied, waarbij opgaven rondom water, natuur, klimaat, landbouw en leefbaarheid in samenhang worden bezien. De verdere uitwerking hiervan moet de komende periode vorm krijgen.
De onderliggende opgaven blijven echter onverminderd actueel. Daarom zetten de provincies Groningen en Drenthe de gebiedsgerichte aanpak voort en werken zij verder aan de ontwikkeling en uitvoering van maatregelen die bijdragen aan een toekomstbestendig landelijk gebied. Het waterschap blijft hierbij een actieve en volwaardige partner. In beide provincies zijn wij goed aangesloten bij de verdere uitwerking van gebiedsprocessen en maatregelen. Daarbij blijven wij het belang van water en bodem als sturende principes onder de aandacht brengen en dragen wij bij aan integrale oplossingen voor de grote opgaven in het landelijk gebied.

5. *KRW maatregelen door derden*
Er zijn geen aanvullende beheer- en inrichtingsmaatregelen ingediend. De afgelopen jaren zijn er gesprekken gevoerd met de gemeenten om het belang van de waterkwaliteit van de stedelijke wateren in relatie tot de KRW-doelen onder de aandacht te brengen. Ter ondersteuning hiervan zijn in 2022, 2024 en 2026 scans uitgevoerd die inzicht geven in de actuele waterkwaliteit van de stedelijke wateren, waarbij ook de kansen zijn benoemd om de kwaliteit verder te verbeteren. Met een aantal gemeenten hebben we gesprekken gevoerd en afspraken gemaakt over koppelkansen voor natuurvriendelijke oevers, binnen KRW-waterlichamen. Verschillende gemeenten voeren grootschalig onderhoud uit in watergangen, waarbij koppelkansen ontstaan voor realisatie van NVO's, bijvoorbeeld in plaats van het vervangen van beschoeiing. Hierdoor realiseren wij bijvoorbeeld in het komende jaar onze opgave voor natuurvriendelijke oevers in het watersysteem Veenkoloniën.

6. *Windmolens*
Hieromtrent zijn geen nieuwe ontwikkelingen te melden. We blijven in gesprek met RWE.

7. *Emissiereductie inclusief methaan en lachgas*
Duidelijk is intussen dat het meetellen van methaan en lachgas betekent dat onze CO_2-footprint aanzienlijk groter wordt. Beide stoffen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor circa 73% van onze CO_2-footprint. Voor lachgas neemt Hunze en Aa's deel aan het landelijke monitoringsprogramma. De meetcampagne is inmiddels door de VVZB verlengd tot en met 2029. Hiervoor is geen aanvullend programmabudget beschikbaar gesteld; de benodigde capaciteit wordt door de deelnemende waterschappen zelf geleverd. De verzamelde dataset groeit gestaag en de nadruk verschuift steeds meer van het verzamelen van meetgegevens naar de analyse en interpretatie van deze gegevens. Op dit moment zijn vanuit het landelijke versnellingsprogramma nog geen concrete handelingsperspectieven of reductiemaatregelen

beschikbaar. Verwacht wordt dat deze in de komende jaren voortkomen uit een voldoende omvangrijke en gevalideerde dataset.
Voor methaan wordt binnen de Unie van Waterschappen gewerkt aan de ontwikkeling van een Nederlands emissiemodel dat beter aansluit bij de praktijk dan de huidige IPCC-methodiek. Daarnaast wordt een landelijke meetcampagne voorbereid om emissies en emissiebronnen beter in beeld te brengen. Hunze en Aa's participeert in dit traject, maar stelt geen RWZI beschikbaar als meetlocatie en draagt via een financiële- en capaciteitsbijdrage bij aan het onderzoek. De resultaten moeten leiden tot een betrouwbaarder inzicht in methaanemissies en mogelijke toekomstige reductiestrategieën.

8. *Waterbewustzijn*
Het waterschap zet in op het vergroten van waterbewustzijn door zichtbaarheid, beleving en publiekscommunicatie. Het terrein bij Nieuwe Statenzijl wordt opgeknapt met steun van een INTERREG-subsidie, waaronder informatieborden, meubilair van hergebruikte sluisdeuren en de aanleg van groen en een wandelpad samen met Duitse partners. Inmiddels staan de bankjes (gemaakt van de sluisdeuren) op het terrein van Nieuwe Statenzijl. Is er geschilderd en worden de informatieborden geplaatst. In de winter wordt het groen met wandelpad aangelegd.
Daarnaast wordt gewerkt aan het tot leven brengen van de watergeschiedenis van Termunterzijl door het verbinden van gemaal Rozema, Boog van Ziel en gemaal Cremer; hiervoor lopen gesprekken over mogelijke subsidie van het Waddenfonds. De belangrijke locaties voor onze zichtbaarheid in het veld - onze hotspots - zijn in beeld gebracht. De gewenste beeldkwaliteit van deze hotspots en van onze andere assets is nog niet gerealiseerd vanwege prioritering van beheer- en onderhoudswerkzaamheden. Via het overdrachtsdocument voor het nieuwe bestuur zal hier opnieuw aandacht voor worden gevraagd aan het nieuwe bestuur.
Verder wordt aangesloten bij de landelijke campagne Leven met Water om het belang van waterbeheer breed onder de aandacht te brengen.

9. *Watervriendelijk gedrag*
Op dit moment wordt in de samenwerking DPRA uitgezocht wat we op dit vlak in de toekomst verder kunnen doen. Wij vinden dat met name de gemeenten hierin een belangrijke verantwoordelijkheid hebben. Daarnaast zullen we als waterschap afhankelijk van de situatie bekijken welke rol we kunnen spelen en welke inzet we kunnen leveren. Binnen de samenwerking DPRA Groningen en Noord-Drenthe hebben we een financiële bijdrage toegezegd voor een gemeentelijke subsidieregeling klimaatbestendige particuliere percelen. Deze regeling is intussen beschikbaar en we zien dat daar ook gebruik van wordt gemaakt. Verder werken de waterschappen onder regie van de Unie van Waterschappen samen op het gebied van publiekscommunicatie. Daarbij is er ook aandacht voor het stimuleren van watervriendelijk gedrag. Met een campagne gericht op het opvangen van regenwater door tuineigenaren is in 2026 begonnen.
Ook de landelijke koepelcampagne Leven met Water geeft aandacht aan het geven van handelingsperspectieven (voor vier thema's: voorkomen van watertekort; verminderen van wateroverlast; voorbereiden op wateroverlast; verbeteren van de waterkwaliteit). In samenwerking met RTV Noord, waterbedrijf Groningen, provincie Groningen en waterschap Noorderzijlvest is Mien Toentje tot stand gekomen. Een programma dat laat zien hoe mensen met hun tuin watervriendelijk bezig zijn. We onderzoeken (met een positieve houding) of we deze samenwerking in 2027 kunnen continueren.

10. *Kwijtschelding*

    De integrale afweging van ons kwijtscheldingsbeleid was gekoppeld aan het in werking treden van het aangepaste stelsel van de waterschapsbelastingen. Het aangepaste belastingstelsel treedt op 1 januari 2026 in werking. Vooruitlopend op het in werking treden van het aangepaste belastingstelsel is door het algemeen bestuur op 2 oktober 2024 (bestuursvoorstel 'Uitgangspunten en contouren meerjarige tariefontwikkeling') besloten de financiering van de kwijtscheldingskosten voor het watersysteembeheer aan te passen. Deze kosten worden vanaf 2026 alléén door de belastingcategorie ingezetenen gedragen.
    Verder is in de algemene bestuursvergadering van 2 juli 2025 besloten in deze bestuursperiode geen aanpassing van het kwijtscheldingsbeleid door te voeren. De keuzes en consequenties van een mogelijke herziening van ons kwijtscheldingsbeleid worden in het overdrachtsdocument voor het nieuwe bestuur uitgewerkt.

Hoofdstuk 3. Meerjarenprogrammaplan 2027-2031

Het waterschap heeft als taak te zorgen voor veiligheid, voldoende water en schoon en ecologisch gezond water. In het Waterbeheerprogramma 2022-2027 is voor deze taken aangegeven welke opgaven we hebben, nu en in de toekomst, welke doelen we willen bereiken en op welke wijze we dat willen bereiken. Er zijn strategische keuzes uitgelegd en er zijn inrichtingsmaatregelen beschreven.

Aanvullend op het strategisch beleid en de inrichtingsmaatregelen worden de doelen bereikt door operationeel beheer. Het dagelijks beheer van bijvoorbeeld de stuwen en de gemalen, het beheer en onderhoud, het muskusrattenbeheer, de vergunningverlening en handhaving en het beheer van de zuiveringsinstallaties bepaalt mede het behalen en behouden van de doelen.

Als waterschap hebben wij, naast onze kerntaken, te maken met maatschappelijke ontwikkelingen die invloed hebben op ons werk en waar wij een rol in spelen. Deze ontwikkelingen en opgaven behoren niet direct tot onze kerntaken, maar kunnen invloed hebben op hoe wij onze kerntaken uitvoeren en op het behalen van onze doelen en opgaven.

Dit hoofdstuk met daarin het meerjarenprogrammaplan geeft onze beleidsopgaven (acties) voor de komende jaren weer. De thematische indeling van het waterbeheerprogramma volgen we hierbij. De nummering is gelijk aan het waterbeheerprogramma.
Eerst worden per programma onze ambitie en beleidsdoelen in de periode 2022-2027 weergegeven. Dit komt overeen met het waterbeheerprogramma. Zie hiervoor de hoofdstukken 5 tot en met 11 van het waterbeheerprogramma. In een doelenboom per programma staan de diverse subdoelen in relatie tot het bovenliggende doel opgenomen. Deze subdoelen zijn genummerd. Vervolgens zijn per programma de ingekaderde maatregelen (de acties) opgesomd. Aan sommige subdoelen zijn geen concrete maatregelen gekoppeld (bij voorbeeld 9.1 peilbeheer) omdat geen specifieke maatregelen nodig zijn. Doordat een aantal maatregelen intussen is afgerond kan het voorkomen dat bij sommige subdoelen geen maatregelen zijn opgenomen.
Om de continuïteit te waarborgen wordt in de meerjarenraming en de begroting gewerkt met drie vaste programma's: veiligheid, watersystemen en organisatie. De thema's uit het waterbeheerprogramma worden - in financiële zin - in deze programma's verwerkt. Hierbij is onderscheid gemaakt in de te bereiken doelen en de wijze waarop wij hieraan invulling geven.
Ook is per actiepunt aangegeven wat we concreet in het begrotingsjaar 2027 gaan doen om het actiepunt te realiseren.
Actiepunten die intussen zijn afgerond – of waarvan we verwachten dat die vóór het komende begrotingsjaar zijn afgerond – verdwijnen uit de overzichten.

In tabelvorm:

Programmabegroting	**Waterbeheerprogramma 2022-2027**
Veiligheid	H5 Deltaplan Waterveiligheid
Watersystemen	H6 Deltaplan Zoetwater H7 Europese Kaderrichtlijn Water H8 Deltaplan Ruimtelijke adaptatie H9 Integraal Beheer
Organisatie	H10 Water en maatschappij H11 Organisatie

In het waterbeheerprogramma zijn in het thema organisatie geen maatregelen opgenomen. Jaarlijks wordt via de paragraaf bedrijfsvoering in de begroting ingegaan op de ontwikkeling van de organisatiedoelen.

Doordat het programmaplan een voortschrijdend inzicht geeft in de uitvoering van het Waterbeheerprogramma ontstaat – door het opschuiven van de jaren – aan het eind van de meerjarenperiode de situatie dat er bijna geen maatregelen meer 'open staan'. Het huidige Waterbeheerprogramma eindigt immers in 2027. Van diverse maatregelen is nu al bekend dat deze zullen doorlopen tot ná 2027. Dit is ook aangegeven. De jaren ná 2027 zullen weer worden gevuld zodra duidelijk is welke maatregelen vanuit het volgende waterbeheerprogramma 2028 – 2033 uitgevoerd moeten gaan worden.

De te nemen maatregelen in deze meerjarenperiode zijn in tabelvorm per thema weergegeven. Door met kleuren te werken geven we indicatief aan in welke fase de uitvoering van een maatregel zit.

Toelichting gebruikte kleuren:

	Voorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Programma Waterveiligheid

Het leven in een deltagebied als Nederland vraagt om bescherming tegen het water en de hieraan verbonden gevaren voor mens, dier en goed. Veiligheid voor de mens staat dan ook voorop; altijd en overal. Waterveiligheid is een wettelijke kerntaak van het waterschap. Om een veilige situatie te bereiken, kijken we naar verschillende maatregelen (meerlaagsveiligheid). Voorop staat de preventie van overstroming door het op sterkte houden van de zeedijk en boezemkaden (laag één). Maar door ook te kijken naar maatregelen in de ruimtelijke inrichting zijn beperkingen van gevolgschade mogelijk als het een keer mis gaat (laag twee). Hierbij denken we bijvoorbeeld aan het voorkomen van nieuwe bebouwing in overstromingsgevoelig gebied, het beschermen van kwetsbare gebouwen en het op hoogte brengen van vluchtroutes. Tot slot zijn er de maatregelen in de rampenbeheersing, zoals goede calamiteiten- en evacuatieplannen (laag drie).

Het programma veiligheid omvat alleen het thema Deltaplan Veiligheid

Thema Deltaplan Veiligheid (H 5 WBP)

Doel

Levensbedreigende situaties voor mensen mogen niet plaatsvinden; voor dieren proberen we die zoveel mogelijk te voorkomen. Materiële schade proberen we tot een minimum te beperken.

Ambitie 2022-2027

In 2027 zijn we begonnen aan de uitvoeringsmaatregelen voor de verbetering van de zeedijk. Daarbij werken we met veel partijen samen om integrale oplossingen te bedenken voor de inrichting van de zeedijk.
Voor de veiligheid van de boezem is het Masterplan Kaden afgerond en is 1,7 miljoen extra m^3 berging voor de Eemskanaal-Dollardboezem (EKDB) ingericht. We hebben de stabiliteit van onze boezemkeringen door middel van een formele toetsing in beeld gebracht en de urgente trajecten verbeterd. Deze keringen worden periodiek getoetst, waarna afgekeurde trajecten voor de volgende toetsronde worden opgepakt. Met beheermaatregelen zorgen we dat de situatie permanent veilig is. Naast de zorg voor de keringen betekent dit dat we (regen)water waar het kan bovenstrooms vasthouden, om de boezem te ontlasten.

Subdoelen:

- Het uitwisselen van de aanpak van de bescherming tegen overstroming met Duitsland voor het stroomgebied van de Eems (5.1). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- De zeedijk moet in 2050 voldoen aan de norm van 1:3.000. De norm van 1:10.000 wordt als signaalwaarde gebruikt, om tijdig te bepalen waar in de toekomst verbeterwerken moeten plaatsvinden (5.2).
- De boezem voldoet aan de veiligheidsnorm voor de hoogte van de kaden (1:100,1:300,1:1000), in 2023 hebben we de stabiliteit van onze boezemkaden in beeld gebracht en in 2027 hebben we alle urgente trajecten verbeterd (5.3).
- Het ontlasten van de boezem door het creëren van 54 miljoen m3 berging en het bovenstrooms vasthouden van de verwachte 10% extra neerslag in 2050 (5.4).

Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van waterveiligheid te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per subdoel in deze meerjarenperiode genomen.

Deltaplan Veiligheid

Maatregelen			gereed	2027	2028	2029	2030	2031
5.2.4	Verkenning en Planvorming traject Punt van Reide - Duitsland		2028					
5.3.1	Afronden Masterplan Kaden	12 km	2027					
5.3.2	Eindrapportage 2e toetsingsronde voor de regionale keringen		2028					
5.3.3	Verbeteren urgente kadetrajecten uit 2e toetsingsronde		2027					
5.3.4	Actualisatie van studie Droge Voeten 2050		2027					
5.4.1	Realisatie berging Wolfsbarge 2, Tusschenwater Zuid en Noordma/Zuidoevers	1,2 mln. m3	2030					
5.4.2	Realisatie berging in Meerstad	0,5 mln.	2031					
5.4.5	Water vasthouden in Rolderdiep (Drentsche Aa) (zie ook 7.3.1.)	374.000	2033					
5.4.5	Water vasthouden in Amerdiep (Drentsche Aa) (zie ook 7.3.1.)	94.000 m3	2029					
5.4.6	Zoeken naar extra ruimte voor water vasthouden in Westerwolde	1,1 mln.	doorlopend					

Toelichting gebruikte kleuren:

	Voorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Uitwerking maatregelen in 2027: wat gaan we in 2027 doen?

Maatregel:	**Uitvoering:**
5.2.4	Begin 2027 het Voorkeursalternatief van versterking Dollarddijk vast laten stellen door het dagelijks bestuur. Daarna start van de Planfase (loopt door tot in 2028). Afronden van de Verkenningsfase van de Groote Polder. Eind 2027 het Voorkeursalternatief van versterking Groote Polder vast laten stellen door het dagelijks bestuur. HWBP-projecten zijn op grond van de Omgevingswet zogenaamde projectbesluiten. Het dagelijks bestuur is hierbij het bevoegde gezag om plannen vast te stellen.
5.3.1	De laatste stukken kade worden aangepakt
5.3.2	De toetsing van de niet waterkerende kunstwerken wordt afgerond op basis van inspecties van syphons.
5.3.3	De planning voor de volgende trajecten is: Afronding van de uitvoering van de dijkversterkingen van het Hondshalstermeer en een deel van de Onner-Oostpolder. Start van de uitvoering van de Eekerpolder en het BL Tijdenskanaal. Opstarten van het traject langs het A.G. Wildervanckkanaal
5.3.4	De EKDB (Eemskanaal Dollardboezem) bodemdaling studie is afgerond. Voor de Droge Voeten 2080 studie worden de berekeningen in 2027 afgerond.
5.4.1	In 2027 wordt voor Wolfsbarge een definitief ontwerp gemaakt. Voor Tusschenwater, als onderdeel van de cluster ten noorden van de N33, wordt onder leiding van de provincie Drenthe gezocht naar mogelijkheden om de benodigde grondposities vrij te krijgen.
5.4.2	Verder ontwikkeling van het Woldmeer in het Oostelijk deel van het gebied. Zodra er duidelijkheid is over de toekomstige eigendomssituatie van de Slochtersluis start de verdere voorbereiding van de realisatie van de inlaat.
5.4.5	De opgave voor het water vasthouden in het Rolderdiep wordt meegenomen in het nieuwe Waterbeheerprogramma 2028-2033.
5.4.5	De start van de uitvoering staat gepland voor eind 2027. De formele procedures (vaststelling en aanbesteding) zijn intussen gestart
5.4.6	Geen concrete acties in 2027. We blijven alert op mogelijkheden om mee te liften.

Programma Watersystemen

Het waterschap heeft naast de in het voorgaande programma beschreven veiligheidstaak ook als taak te zorgen voor voldoende water en schoon en ecologisch gezond water.
De zorg voor voldoende water betekent dat wij streven naar een optimaal waterbeheer voor de functies in ons gebied. Bij de vaststelling van de gewenste waterpeilen, maken we een zorgvuldige afweging van de belangen van de diverse functies. In natte perioden voeren we water af, in droge perioden zorgen we indien mogelijk voor voldoende water. We zorgen ervoor dat de wateroverlast beperkt blijft tot het afgesproken, aanvaardbare niveau. Wij voorkomen wateroverlast door bodemdaling en we geven op proactieve wijze advies aan gemeenten om wateroverlast in stedelijk gebied zoveel mogelijk te voorkomen. We onderhouden de watergangen zodanig dat de aan- en afvoerfunctie van de watergangen gegarandeerd blijft en houden daarbij zoveel mogelijk rekening met de ontwikkeling en het behoud van natuurwaarden en ecologische belangen. Tevens zorgen we voor voldoende waterdiepte voor de scheepvaart.

De zorg voor schoon en ecologisch gezond water is een wettelijk vastgelegde taak. Dit betekent dat er geen chemische stoffen norm overschrijdend in het water mogen voorkomen en dat het oppervlaktewatersysteem voldoende leef- en opgroeimogelijkheden biedt voor gewenste planten en dieren. Het waterschap meet de waterkwaliteit van het oppervlaktewater en zorgt ervoor dat er geen activiteiten plaatsvinden die de gewenste waterkwaliteit verstoren.
De zorg voor ecologisch gezond water omvat een grote diversiteit aan watertypen. Dit zijn allereerst de grotere beken, kanalen en meren, waarvoor binnen de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen en maatregelen zijn opgesteld. Daarnaast betreft dit zwemwater en de kleinere wateren. Wij geven advies aan gemeenten over stedelijke wateren en we adviseren de provincie over de zwemwaterkwaliteit. Voor ecologisch gezonde wateren zijn vooral de inrichting en de samenstelling van het water van belang. Wij zorgen daarnaast voor de zuivering van rioolwater. De kwaliteit van het gezuiverde water, dat op oppervlaktewater wordt geloosd, minimaal voldoet aan de wettelijke normen.

Het programma watersystemen is in vier thema's opgedeeld.
- Deltaplan Zoetwater
- Europese Kaderrichtlijn Water
- Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
- Integraal Beheer

Thema Deltaplan zoetwater (H 6 WBP)

's Zomers kent ons beheergebied een natuurlijk watertekort. Daarom wordt iedere zomer vanuit het IJsselmeer, via Friesland en Drenthe, water aangevoerd om aan de watervraag te kunnen voldoen. Het aangevoerde water wordt onder andere gebruikt voor het op peil houden van het oppervlaktewater in de watergangen, voor de industrie, voor de natuur, voor doorspoeling tegen verzilting en voor de beregening door de landbouw. De watervraag in ons gebied neemt toe door klimaatverandering, door de gewenste hogere productie in de landbouw en door economische ontwikkelingen, zoals nieuwe datacentra en een nieuwe waterstoffabriek.

Binnen het thema zoetwaterbeschikbaarheid zetten wij in op verschillende sporen:
We optimaliseren de wateraanvoer, zodat we de voor ons beschikbare hoeveelheid water vanuit het IJsselmeer ons beheergebied in kunnen laten stromen en op een goede manier kunnen verdelen over de verschillende watersystemen. Daarnaast zetten we in op het conserveren van water, door het water zoveel mogelijk bovenstrooms vast te houden en te laten infiltreren in de bodem. Het derde spoor richt zich op het voorkomen van inefficiënt watergebruik. Het vierde spoor is het optimaliseren van het gebruik van grondwater, zonder dat dit schade brengt aan andere gebruiksfuncties. Tot slot stimuleren wij efficiënt watergebruik en optimaal bodembeheer, om zodoende het watergebruik te beperken.

Verandering in het zoetwater gebruik is iets dat het waterschap niet alleen kan bewerkstelligen. Keuzes over aanpassingen in het landgebruik vallen bijvoorbeeld buiten onze verantwoordelijkheid. Daarvoor is de samenwerking tussen vele partijen noodzakelijk. Als waterschap hebben wij maar beperkt invloed op keuzes die andere partijen maken. Wij richten ons binnen dit thema op datgene wat wij kunnen doen en werken graag samen met anderen om ook in de toekomst te zorgen voor voldoende zoetwaterbeschikbaarheid.

Doel
We spannen ons in voor voldoende water, nu en in de toekomst. Ondanks onze inspanning is er niet overal en altijd voldoende water beschikbaar. Daarom geven wij de watergebruikers inzicht in de zoetwaterbeschikbaarheid en vragen hen nadrukkelijk om hun bedrijfsvoering daarop aan te passen.

Ambitie 2022-2027
In 2027 hebben we de verdeling van het aanvoerwater verder geoptimaliseerd. We hebben mogelijkheden voor beregenen uit grondwater voor ons hele gebied in beeld gebracht. In gebieden waar dat aan de orde is, is de zoetwaterbeschikbaarheid in 2027 geactualiseerd en gecommuniceerd naar de watergebruikers. We hebben onze gebruikers nog meer bewust gemaakt van het feit dat niet overal en niet altijd voldoende zoet water gegarandeerd kan worden en dat ze water efficiënt moeten gebruiken. Gebruikers passen technieken toe om watergebruik te beperken en delen hun kennis.

Subdoelen:

- Met het Rijk en met de noordelijke waterschappen en provincies maken we afspraken om ook in de toekomst de benodigde wateraanvoer zoveel mogelijk te garanderen (6.1).
- Ons watersysteem optimaliseren door zoveel mogelijk water te conserveren en het water zo optimaal mogelijk te verdelen over ons watersysteem, waarbij we het water zo efficiënt mogelijk benutten (6.2).

- Het mogelijk maken van beregening uit grondwater daar waar het kan, zonder schade te veroorzaken aan de natuur, veen(oxidatie)gebieden, drinkwaterwinning, bebouwd gebied of het functioneren van ons watersysteem (6.3).
- Inzicht geven in de zoetwaterbeschikbaarheid binnen ons gebied, waarbij niet overal alles mogelijk is. Wij geven aan hoe vaak een watertekort op kan treden, wat ons voorzieningenniveau is en wat een gebruiker zelf kan doen om efficiënt om te gaan met water in droge tijden (6.4).
- Watergebruikers in het gebied stimuleren om efficiënter met water om te gaan en waterbesparende maatregelen te nemen (6.5).

Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van het Deltaplan Zoetwater te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per subdoel in deze meerjarenperiode genomen.

Deltaplan Zoetwater

Maatregelen		*gereed*	*2027*	*2028*	*2029*	*2030*	*2031*
6.1.3	Indien nodig, met andere belanghebbende partijen aanpassingen doen aan de vigerende waterakkoorden	Doorlopend					
6.2.1	Onderzoek naar besparen op doorspoelen Eemskanaal	2027					
6.2.2	Onderzoek naar mogelijkheden om binnen het reguliere peilbeheer neerslag beter vast te houden en tot infiltratie te laten komen om bodemvocht en grondwateraanvulling te optimaliseren	2027					
6.3.1	Nieuw beleid opstellen voor beregening uit grondwater	2033					
6.3.2	Onderzoek naar invloed van beregening op grondwaterstanden Voorste Diep	2033					
6.3.5	FRESHEM, kartering zoet en zout grondwater	2027					
6.3.7	Voorstel uitwerken voor het in beeld brengen van de totale grondwateronttrekking ten behoeve van beregening	2033					
6.4.1	Communicatietraject opstellen om zoetwaterbeschikbaarheid uit te leggen	2027					
6.4.2	Optimalisatie en actualisatie van zoetwaterbeschikbaarheid	2027					
6.4.3	Gebiedsproces en watersysteembrede afweging doorspoelen Oldambt	2027					
6.5.1	Bepalen beschikbare bodemvocht via satellietgegevens en gegevens ter beschikking stellen aan gebruikers	2027					
6.5.2.	Stimuleren optimaal bodembeheer via pilots en kennisverspreiding	Doorlopend					
6.5.3	Stimuleren efficiënt watergebruik via pilots en kennis verspreiding	Doorlopend					
6.5.4	Opstellen beleid maximaal waterverbruik per teelt	2027					
6.5.5	Opstellen beleid voor nieuwe industriële gebruikers, samen met de provincies	2027					

Toelichting gebruikte kleuren:

	Voorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Uitwerking maatregelen in 2027: wat gaan we in 2027 doen?

Maatregel:	**Uitvoering:**
6.1.3	We blijven in goed overleg met de waterakkoordpartners. Investeringen voor de aanvoergemalen in Drenthe zijn gestart in 2025 en worden verder voortgezet in 2027.
6.2.1	De opdracht voor het onderzoek wordt in de markt gezet. Daarna zal het onderzoek uitgevoerd worden.
6.2.2	Het onderzoek naar mogelijkheden om neerslag beter vast te houden wordt afgerond. De resultaten worden in een notitie verwerkt.
6.3.1	Er komt in de huidige planperiode geen nieuw beleid ten aanzien van beregening uit grondwater. Onze opgave zal in het nieuwe WBP gaan veranderen: meer inzet op operationele borging beregeningsbeleid van de provincie.
6.3.2	Zie punt 6.3.1.
6.3.5	Het project wordt in 2027 afgerond. Er komt een doorkijk naar de doorwerking van de resultaten.
6.3.7	Zie punt 6.3.1. Er worden voorlopig geen voorstellen uitgewerkt.

6.4.1	We zullen de websitepagina's actueel houden en ook bijdragen aan het nieuwe waterbeheerprogramma
6.4.2	Het opstellen van een bestuursovereenkomst binnen de zoetwaterregio Noord Nederland. Het optellen van het regionale bod met maatregelen die zowel regionaal als lokaal genomen worden. Het maken van een koppeling tussen het waterbeheerprogramma en het Deltaprogramma Zoetwater (fase 3).
6.4.3	Zie 6.4.2. De uitkomsten zijn ook afhankelijk van de gebiedsprocessen die de provincie momenteel uitvoert.
6.5.1	Het project is gestart in 2026. De eerste resultaten worden dit jaar verwacht en gedeeld.
6.5.2	De pilots worden uitgevoerd door agrarische collectieven, de resultaten volgen pas in 2028 als gevolg van enige vertraging.
6.5.3	We volgen de verdere voortgang van de subsidieregeling DAW/DPZ (Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en Deltaplan Zoetwaterprogramma) en kijken waar de behoefte van de landbouw ligt.
6.5.4	We starten in 2027 met dit project. De resultaten zijn naar verwachting ook in 2027 beschikbaar.
6.5.5	We zetten meer in op communicatie, met de task force zoetwaterbeschikbaarheid vanuit de provincie Groningen. We dragen uit dat bedrijven rekening moeten houden met het vaker en langer optreden van watertekorten. En dat bedrijven daar back-up voorzieningen voor moeten treffen.

Thema Europese kaderrichtlijn water (H 7 WBP)

Het waterschap heeft de zorg voor schoon en ecologisch gezond water. Dit is een wettelijk vastgelegde taak. Dit betekent dat er geen chemische stoffen norm overschrijdend in het water mogen voorkomen en dat het oppervlaktewatersysteem voldoende leef- en opgroeimogelijkheden biedt voor gewenste planten en dieren. Het waterschap meet de waterkwaliteit van het oppervlaktewater en zorgt ervoor dat er geen activiteiten plaatsvinden die de gewenste waterkwaliteit verstoren.

De zorg voor ecologisch gezond water omvat een grote diversiteit aan watertypen. Dit zijn allereerst de grotere beken, kanalen en meren, waarvoor binnen de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen en maatregelen zijn opgesteld. Daarnaast betreft dit zwemwater en de kleinere wateren. Wij geven advies aan gemeenten over stedelijke wateren en we adviseren de provincie over de zwemwaterkwaliteit. Voor ecologisch gezonde wateren zijn vooral de inrichting en de samenstelling van het water van belang. Wij zorgen daarnaast voor de zuivering van rioolwater. De kwaliteit van het gezuiverde water, dat op oppervlaktewater wordt geloosd, voldoet minimaal aan de wettelijke normen.

Doel
We zorgen voor schoon en ecologisch gezond water, waarin systeemspecifieke dieren en planten voorkomen.

Ambitie 2022-2027
In 2027 zijn de inrichtingsmaatregelen voor de KRW gereed en de KRW-waterlichamen voldoen aan de ecologische doelen. We zien een duidelijke verbetering van de waterkwaliteit ten opzichte van 2010 (aanvang van de KRW). Bij gewasbeschermingsmiddelen zien we alleen nog incidentele overschrijdingen. De zwemwateren hebben een goede bacteriologische kwaliteit.

Subdoelen:

- In 2027 voldoen alle KRW-waterlichamen aan een goede ecologische en chemische toestand (7.1). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- In 2027 hebben alle KRW-waterlichamen een goede biologische toestand en voldoen daarmee aan de doelen voor fytoplankton, macrofyten, macrofauna en vis (7.2). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Herstel van natuurlijk functionerende beeksystemen in de stroomgebieden van de Hunze, Drentsche Aa en Ruiten Aa/ Westerwoldse Aa (7.3).
- Het herstel van de meren is erop gericht om goed functionerende oeverzones en ondergedoken waterplanten te krijgen, ten behoeve van het behalen van de KRW-doelen, in goede balans met de overige gebruiksfuncties (7.4).
- Aanwezigheid van natuurvriendelijke oevers op minimaal 25% van de lengte van de kanalen die als KRW-waterlichaam zijn aangewezen, om het leefgebied van dieren en planten in die wateren te vergroten (7.5).
- Door de realisatie van vismigratie maatregelen zorgt het waterschap voor goede verbindingen tussen de verschillende leefgebieden van vissen (en in mindere mate kleine waterdieren) die van belang zijn om de volledige levenscyclus te vervullen. Daarnaast wordt hiermee invulling gegeven aan een natuurlijke verspreiding van soorten ten behoeve van robuuste populaties (7.6).
- Voldoen aan de nutriëntennormen in de KRW-waterlichamen, zowel in droge als in natte jaren (7.7).

- Terugdringen van de normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen tot nagenoeg nul in 2023 (7.8).
- In 2027 mogen in alle KRW-waterlichamen geen overschrijdingen meer voorkomen van prioritaire en van specifiek verontreinigende stoffen met handelingsperspectief (7.9).
- De aanwezige microverontreinigingen in ons oppervlaktewater zijn niet beperkend voor de ontwikkeling van de ecologie (7.10).
- Het geven van advies over het bereiken van een goede zwemwaterkwaliteit voor de officiële zwemwaterplassen in ons beheergebied (7.11). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Terugbrengen van een structurele overschrijding van de norm naar een incidentele overschrijding (7.12). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Meer aandacht besteden aan de overige wateren in ons gebied met betrekking tot monitoring om een beter inzicht te krijgen in de ecologische toestand en op basis hiervan de ambitie bepalen (7.14).

Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van schoon en ecologisch gezond water te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per subdoel in deze meerjarenperiode genomen.

Europese Kaderrichtlijn Water

Maatregelen			*gereed*	*2027*	*2028*	*2029*	*2030*	*2031*
7.3.1	Hermeandering Drentsche Aa (Rolderdiep) (zie ook 5.4.5.)	2,5 km	2033					
7.3.1	Hermeandering Drentsche Aa (Amerdiep) (zie ook 5.4.5.)	2,5 km	2029					
7.3.2	Hermeandering Hunze (delen Voorste Diep en Achterste Diep)	18,2 km	2031					
7.3.3	Onderzoek en introductie beekspecifieke soorten (Westerwoldse Aa zuid / Ruiten Aa)		2027					
7.4.1	Zuidlaardermeer: uitvoeren maatregelen uit inrichtingsplan		2029					
7.4.3	Onderzoek waterplantengroei Schildmeer		2027					
7.5.1	Aanleg natuurvriendelijke oevers kanalen Hunze/Veenkoloniën	9 km	2027					
7.5.2	Aanleg natuurvriendelijke oever Noordwillemskanaal	3 km	2027					
7.5.3	Optimalisatie bestaande natuurvriendelijke oevers	p.m.	Doorlopend					
7.6.1	Realisatie vispassages Drentsche Aa	4 st	2031					
7.6.1	Realisatie vispassages Hunze	5 st	2027					
7.8.3	Acties uit landelijk Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 wanneer passend voor ons gebied		Doorlopend					
7.9.2	Bronanalyse (lokale bronnen) bij terugkerende overschrijdingen voor alomtegenwoordige stoffen		2027					
7.9.4	Optimalisatie meetmethode stoffen		Doorlopend					
7.10.1	In kaart brengen van de toxiciteit van de aanwezige microverontreinigingen		Doorlopend					
7.13.1	Evaluatie effect van beekbodemverhogende maatregelen op bereiken KRW-doelen		2027					
7.14.1	Samen met gemeenten Inventarisatie waterkwaliteit stedelijke wateren		2027					

Toelichting gebruikte kleuren:

	Voorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Uitwerking maatregelen in 2027: wat gaan we in 2027 doen?

Maatregel:	**Uitvoering:**
7.3.1	Wordt opgenomen in het nieuwe waterbeheerprogramma.
7.3.1	De start van de uitvoering staat gepland voor eind 2027. De formele procedures (vaststelling en aanbesteding) zijn intussen gestart.
7.3.2	Voor het Voorste Diep worden de procedures doorlopen en wordt gewerkt aan het beschikbaar krijgen van de laatste percelen. Daarna kan de uitvoering worden aanbesteed.

	Voor het Achterste Diep wordt het schetsontwerp vertaald naar een voorlopig en daarna definitief ontwerp. Ook hier wordt gewerkt aan het beschikbaar krijgen van de benodigde gronden.
7.3.3	Een herhaalde visuitzet van Serpeling en Bermpje in de Ruiten Aa (5-jarig uitzet plan voor de periode 2025-2029) staat gepland voor 2027.
7.4.1	De doelstelling is om het ontwerp voor het project Luwe zones in 2027 te vertalen naar een uitvoeringsplan en dit (deels) uit te voeren.
7.4.3	Enkele oevers aan de westzijde van het meer lijken geschikt om structuur onder water aan te brengen. Deze werkzaamheden worden in 2027 uitgevoerd.
7.5.1	Realisatie NVO's vindt plaats binnen het groot onderhoud van de kanalen door de gemeenten Aa en Hunze, Stadskanaal en Westerwolde. Wij zullen bijdragen in de kosten voor het onderdeel NVO's. Deze werkzaamheden worden in 2027 afgerond.
7.5.2	We zijn gestart met monitoring van ervaringen met al gerealiseerde NVO's. Daarnaast wordt de aanleg van de laatste NVO's in 2027 afgerond.
7.5.3	Monitoring van de effectiviteit van aangebrachte voorzieningen (bij Taarlosebrug) tegen besmetting van de NVO met exoten.
7.6.1	Vispassages zijn opgenomen in de projecten Bronnegermaden en Achterste Diep.
7.6.1	Deze opgave loopt zoveel als mogelijk mee in de maatregelen Waterberging en beekherstelmaatregelen, zie ook 5.4.1 en 7.3.2.
7.8.3	Wanneer het landelijke maatregelpakket extra acties vraagt op het gebied van GBM, voeren we dit, afgestemd met de andere waterschappen, uit waarbij dit passend moet zijn binnen ons werkpakket. Het is nog steeds onduidelijk of het landelijke maatregelenpakket tot extra acties leidt. Dit punt is bij de Unie van Waterschappen geagendeerd.
7.9.2.	In 7 van de 10 al bemeten waterlichamen is een overschrijding voor kwik aangetroffen. Dit is relatief veel in vergelijking met andere waterschappen. Zodra de resterende 6 waterlichamen zijn onderzocht zetten we het brononderzoek naar kwik (waar relevant) voort..
7.9.4	De methodes voor het meten van gewasbeschermingsmiddelen zijn ontwikkeld en worden voor accreditatie aangemeld.
7.10.1	Er wordt een rapportage van het toxiciteitsonderzoek opgesteld.
7.13.1	Opstellen van eindrapportages voor de proeftrajecten in het Zeegserloopje en Taarlosche Diep. Voor het Anlooërdiepje is al een eindrapportage beschikbaar.
7.14.1	De resultaten van de scans in Stadskanaal en Midden Groningen worden gerapporteerd en besproken met de gemeentes. Deze gesprekken kunnen leiden tot een bepaling van ambities en eventueel maatregelen.

Thema Deltaplan ruimtelijke Adaptatie (H 8 WBP)

Als waterschap houden wij ons al vele jaren bezig met klimaatadaptatie binnen onze opgaven. Vanuit onze taak en rol als regionaal waterbeheerder werken wij samen met de gemeenten, provincies en andere belanghebbenden aan de klimaatadaptatie-opgave.
In 2018 hebben Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen met elkaar afgesproken om versneld en intensiever te werken aan een klimaatbestendige en waterrobuuste ruimtelijke inrichting van Nederland in 2050. Hiervoor is het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) opgesteld, als onderdeel van het Deltaprogramma. Het DPRA is gericht op de aanpassing van de ruimtelijke inrichting om de kwetsbaarheid voor en de gevolgen van overstroming, wateroverlast, hittestress en droogte te verkleinen.

Het DPRA raakt aan de opgaven die wij hebben en biedt kansen voor integrale oplossingen. Het DPRA biedt ook kansen om het waterbelang breder onder de aandacht te brengen en vroegtijdig in te kunnen brengen in visies en plannen voor de ruimtelijke inrichting. Maatregelen die in het kader van het DPRA worden genomen, kunnen helpen om extra belasting van het watersysteem te voorkomen en de robuustheid te vergroten. Dit geldt zowel voor waterkwantiteit als waterkwaliteit.
Het DPRA en de daaruit voortvloeiende maatregelen, die worden opgenomen in de Regionale Uitvoeringsagenda DPRA, sluiten aan op eerdere maatregelen en opgaven, zoals de stedelijk wateropgave en de maatregelen vanuit de gemeentelijke waterplannen.

Doel
Wij streven naar klimaatrobuuste watersystemen en dragen vanuit onze kennis en expertise als regionaal waterbeheerder bij aan de nationale klimaatadaptatie-opgave.

Ambitie 2022-2027
Vanuit onze functionele taak en rol als regionaal waterbeheerder zijn wij nauw betrokken bij de invulling van het DPRA in onze regio. We zoeken hierbij de link met onze eigen doelen en opgaven en benutten kansen om te komen tot integrale oplossingen. We benutten het DPRA om te komen tot een betere invulling van onze rol binnen de ruimtelijke ordening.

Subdoelen:

- Bij ruimtelijke ontwikkelingen is overstromingsbestendigheid reeds bij de locatiekeuze een niet-vrijblijvend onderdeel van de overwegingen. In geval van een calamiteit werken we samen in de Veiligheidsregio en volgen we ons actuele Calamiteitenplan (8.1).
- Wij streven naar een robuust watersysteem, dat voldoet aan de geldende normen. We werken samen met andere partijen om ons gebied klimaatbestendig te maken, vanuit onze eigen verantwoordelijkheden en taken (8.2.1).
- Het stedelijk watersysteem is in 2050 klimaatrobuust en voldoet aan de geldende inundatienorm. Binnen het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie benaderen we de wateropgave integraal en werken nauw samen met de betrokken partijen (8.2.2). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Samen met de provincies onderzoeken we in welke gebieden er kansen liggen veenoxidatie te vertragen en waar mogelijk te stoppen in combinatie met daarop afgestemd beleid, functies, normen en maatwerk in alternatieven en maatregelen (8.2.3).
- Het tegengaan van hittestress ligt buiten de directe verantwoordelijkheid van het waterschap. We zoeken naar koppelkansen met onze eigen opgaven en handelingsperspectief, om te

komen tot integrale oplossingen (8.3). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*

- De droogte-opgave binnen het DPRA raakt aan onze eigen opgaven. We zoeken naar koppelkansen om te komen tot integrale oplossingen (8.4). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- We zorgen voor een optimale afstemming tussen water en ruimtelijke ordening en borgen daarbij dat water een mede-ordenende rol heeft. We zetten in op samenwerking in de fysieke leefomgeving (8.5).

Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per subdoel in deze meerjarenperiode genomen.

Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie

Maatregelen		gereed	2027	2028	2029	2030	2031
8.1.1	Plan van aanpak aanpassen kwetsbare en vitale infrastructuur (gemalen en RWZI's) o.b.v. de analyse	2033					
8.1.2	Voorstel implementatie Regionale Uitvoeringsagenda DPRA	2027					
8.1.3	Adviseren van overheden en initiatiefnemers over locatiekeuzes en de invulling van overstromingsbestendig bouwen	Doorlopend					
8.2.1.1	Modellering Toekomstbestendig watersysteem	2027					
8.2.1.2	Toetsing watersysteem aan NBW-norm	2027					
8.2.1.3	Uitvoeren maatregelen (reeds bekende) knelpunten watersysteem	Doorlopend					
8.2.1.5	Stimuleren duurzaam bodembeheer landbouw d.m.v. pilots	Doorlopend					
8.2.1.6	Actief communiceren over eigen maatregelen grondgebruikers, zoals goed bodembeheer en landgebruik (bijvoorbeeld via landbouwoverleggen, -beurzen, -nieuwsbrieven, etc.)	Doorlopend					
8.2.1.7	Beleid omgaan met greppels in landbouwpercelen	2027					
8.2.3.1	Rapportage van onderzoeken en acties uit plan van aanpak veenoxidatie	2027					
8.2.3.2	Opstellen van overzicht van instrumenten en oplossingen als input gebiedsprocessen	2027					
8.2.3.3	Communicatie- en gebiedsproces over mogelijke oplossingen in een aantal aandachtsgebieden	2027					
8.2.3.4	Samen met de provincies en gemeenten komen tot een strategie voor de aanpak van de aandachtsgebieden veenoxidatie	2027					
8.2.3.5	Peilbesluiten in een aantal veenoxidatie aandachtsgebieden opstellen na afloop van een gebiedsproces en eventuele herinrichting	2028					
8.5.1	Met gemeenten en provincies afspraken maken over de samenwerking in de fysieke leefomgeving, naar aanleiding van de implementatie van de Omgevingswet.	Doorlopend					

Toelichting gebruikte kleuren:

	Voorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Uitwerking maatregelen in 2027: wat gaan we in 2027 doen?

Maatregel:	Uitvoering:
8.1.1	De risico's ten aanzien van onze installaties zijn bepaald, de mogelijke maatregelen uitgewerkt en voor zover mogelijk opgenomen in het onderhoudsbeheerplan en de ontwerp criteria voor bijvoorbeeld installatiekasten. Deze maatregel is nu opgenomen in het ontwerp van het nieuwe waterbeheerprogramma, onderdeel weerbaarheid.
8.1.2	In 2027 wordt de lijn van samenwerking voortgezet. Een belangrijke actie is de voorbereiding op de tweede tranche van het DPRA dat na 2027 in zal gaan. Hiervoor wordt een nieuw programma opgesteld. Verder wordt de fusie tussen het DPRA en de waterketen verder uitgewerkt.
8.1.3	Dit is een doorlopend actiepunt
8.2.1.1	De modellering voor alle deelgebieden is afgerond. In 2027 volgt de knelpuntenanalyse.
8.2.1.2	Zie 8.2.1.1.

8.2.1.3	Dit is een doorlopend actiepunt. Er is van te voren niet specifiek aan te geven welke knelpunten aangepakt worden.
8.2.1.5	Geen specifieke maatregelen. Pilots worden onder regie van het DAW uitgevoerd.
8.2.1.6	Dit is een doorlopend proces. Jaarlijks staan wij op een landbouwbeurs en geven wij voorlichting op bijeenkomsten en vergaderingen. Geregeld wordt er een landbouwnieuwsbrief uitgegeven. En daarnaast geven wij tijdens bezoeken en controles voorlichting om de waterkwaliteit te verbeteren.
8.2.1.7	In 2027 wordt het wetenschappelijk onderzoeksrapport van het infiltratiesleuvenonderzoek op de proefboerderijen Marwijksoord en Valthermond opgeleverd door de WUR (Wageningen University Research).
8.2.3.1	De pilots worden verder gevolgd. Zodra er concrete resultaten zijn zal hierover worden gerapporteerd. Het op te leveren beleidsstuk wordt onderdeel van het nieuwe waterbeheerprogramma.
8.2.3.2	We gaan door met het opdoen van kennis en met gebiedsprocessen.
8.2.3.3	We gaan verder met de gebiedsprocessen.
8.2.3.4	De provincie Groningen is voornemens om als vervolg op de RVS (Regionale Veenoxidatie Strategie) 1.0 en het Toekomst Landelijk Gebied (TLG) gebiedsproces de RVS 3.0 op te stellen, als waterschap werken we hier aan mee. RVS 3.0 zal meer gericht zijn op de uitvoering.
8.2.3.5	Peilbesluiten volgen beleid omtrent veenoxidatie. Als er een peilbesluit genomen kan worden zullen we dat doen, maar voor 2027 worden geen peilbesluiten in veengebieden verwacht. Het PPLG is niet meer, maar de kerngroep veenoxidatie blijft wel operationeel. Als waterschap zijn we afhankelijk van RO. Wel zullen er lokaal initiatieven zijn om gebieden uit te werken, maar dit zal niet in 2027 leiden tot peilbesluiten.
8.5.1	Dit is een doorlopend proces. Na invoering zal op basis van de opgedane ervaringen de werkwijze worden verbeterd.

Thema Integraal beheer (H9 WBP)

Aanvullend op het strategisch beleid en de (inrichtings)maatregelen worden de doelen bereikt door operationeel beheer. Het dagelijks beheer van bijvoorbeeld de stuwen en de gemalen, het beheer en onderhoud, het muskusrattenbeheer, de vergunningverlening en handhaving en het beheer van de zuiveringsinstallaties bepaalt mede het behalen en behouden van de doelen.
Veelal zijn de beheerstaken in eerste instantie gericht op één taak, voor bijvoorbeeld waterkwantiteit, maar heeft het beheer direct of indirect ook gevolgen voor waterkwaliteit en andersom. Peilbeheer en de water aan- en afvoer is vooral bedoeld om de functies te bedienen van voldoende water. Maar bijvoorbeeld droogval in de zomer kan ook effect hebben op het planten- en dierenleven en daarmee het halen van de KRW-doelen. De verbinding tussen de verschillende taken maakt dat we dit in een apart hoofdstuk integraal beheer hebben opgenomen.

Doel
Ons beheer is doelmatig en doeltreffend en draagt bij aan het bereiken van onze strategische doelen.

Ambitie 2022-2027
De verschillende onderdelen van ons beheer staan niet op zichzelf, maar zijn integraal met elkaar verbonden en worden daarnaast nog beïnvloed door het uitgangspunt van de gebiedsinrichting. Het effect van het beheer op het bereiken van onze strategische doelen is bekend en wordt daarop afgestemd. Doelmatigheid, doeltreffendheid en duurzaamheid zijn de speerpunten van ons beheer.

Subdoelen:

- We zorgen voor voldoende water, zowel in natte als in droge perioden (9.1). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Het doel van beheer en onderhoud is het functioneel houden van ons watersysteem en waterkeringen, waardoor de waterveiligheid en water aan- en afvoer nu en in de toekomst gewaarborgd blijft. Daarnaast benutten we zoveel mogelijk kansen voor ecologie en natuur (9.2).
- Het in functionele staat houden van de vaarweg. Dit betekent dat de vaarweg voldoet aan de eisen die eraan gesteld worden. Hiervoor wordt beheer en onderhoud uitgevoerd. We zorgen ook voor het afkondigen van stremmingen, het aanbrengen en onderhouden van bebording en de handhaving van de verkeersregels (9.3). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Het geheel terugdringen of beheersen van invasieve exoten zodat er geen belemmering is van de doorstroming van de watergangen, schade aan oevers en dijken of gevaar voor verdringing van inheemse soorten (9.4).
- Dijken verzwakken niet door graafschade en gravers veroorzaken geen onveilige situaties voor medewerkers of inwoners (9.5).
- Door middel van vergunningverlening, toezicht en handhaving voorkomen en beperken we zoveel mogelijk de nadelige effecten op onze watersystemen, als gevolg van (voorgenomen) activiteiten (9.6).
- We zijn goed voorbereid en getraind voor de bestrijding van de verschillende soorten calamiteiten en hanteren daarbij een actueel en integraal calamiteitenplan (9.7). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Onze zuiveringen voldoen aan de lozingsvoorwaarden. Er is sprake van een optimale afstemming tussen gewenste nutriëntengehaltes, gewenste waterkwaliteit, duurzaamheidsambities en kosten. We werken nauw samen in de Waterketen waarbij de waterketeninfrastructuur optimaal wordt benut (9.8).

- Duurzaam grondwaterbeheer, waardoor een robuust grondwatersysteem nu en in de toekomst gewaarborgd blijft (9.9). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Het vastleggen van duidelijke kaders en werkafspraken voor de sport- en beroepsvisserij ten behoeve van de realisatie van een gezonde visstand (9.10).

Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van integraal beheer te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per subdoel in deze meerjarenperiode genomen.

Integraal beheer

Maatregelen		gereed	2027	2028	2029	2030	2031
9.2.1	Evaluatie effect van ecologische onderhoud	Doorlopend					
9.2.2	Uitvoering aangepast onderhoud ten behoeve van de KRW	Doorlopend					
9.4.1	Tussenrapportage toestand en effectiviteit beheermethoden invasieve exoten	Doorlopend					
9.4.2	Onderzoek naar bronpopulaties Amerikaanse rivierkreeften	2027					
9.4.4	Communicatieplan ten behoeve van vergroten bewustwording, in samenwerking met de provincies	2027					
9.5.1	Bestrijden van muskusratten tot nul-populatie is bereikt	2032					
9.6.2	Huidige waterschapsregelgeving evalueren. Verbeterpunten meenemen bij het opstellen van de waterschapsverordening	2028					
9.8.1	Ambitie bepalen op het gebied van microverontreinigingen en medicijnresten	2027					
9.10.1	Opstellen visbeleid	2027					

Toelichting gebruikte kleuren:

	Voorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Uitwerking maatregelen in 2027: wat gaan we in 2027 doen?

Maatregel:	**Uitvoering:**
9.2.1	We evalueren dit jaar hoe de aangepaste werkzaamheden zijn verlopen en of er aanpassingen nodig zijn.
9.2.2	We gaan dit jaar weer evalueren, en de geplande werkzaamheden daarop aanpassen. Dit is een doorlopend actiepunt geworden.
9.4.1	De nieuwe strategie voor het bestrijden en beheersen van invasieve exoten afronden en vast laten stellen. De financiële consequenties verwerken in de begroting.
9.4.2	Op basis van de resultaten uit het inventarisatieonderzoek van het gehele beheersgebied in 2026 bepalen welke vervolgacties noodzakelijk zijn. Deze acties worden door vertaald in een vervolgaanpak voor ons waterschap.
9.4.4	We zijn in overleg met de provincies over strategieën voor de exoten. Beide provincies hebben nu beleid en een Plan van Aanpak voor exoten. Dat wordt verder met de waterschappen uitgewerkt. Vanuit de provincies wordt ook de communicatie opgepakt.
9.5.1	We leveren de nodige inzet, en rapporteren in het voorjaar hierover aan het algemeen bestuur. E-dna wordt als volwaardig speurmiddel ingezet in gebieden met een lage populatie.
9.6.2	Eind 2027 zal het opstellen van de waterschapsverordening 2.0 worden afgerond. Er zal doelgericht naar de huidige regels worden gekeken en er is ruimte voor actualisatie op basis van nieuwe beleid.
9.8.1	Naar verwachting zijn de emissieanalyses (voorheen genoemd immissietoets), die uitgevoerd worden in opdracht van het ministerie van I&W, eind 2026 gereed. Op basis van deze resultaten bepalen we in 2027 verder te nemen stappen.
9.10.1	In 2027 wordt het nieuwe visbeleid voor het waterschap nader opgesteld en vastgesteld door het Algemeen bestuur.

Programma Organisatie

Hunze en Aa's is een actief participerend waterschap, dat zorgt voor veiligheid, schoon en voldoende water en dat deze taken uitvoert in samenhang met bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem. Naast de primaire functies van ons watersysteem zetten we in op de vervulling van maatschappelijke functies van watersystemen.
De taken die wij hebben, benaderen we functioneel en effectgericht en worden integraal en duurzaam opgepakt, waarbij een goede samenwerking tussen alle partners van essentieel belang is. Onze instelling is daarbij proactief en kostenbewust.
Het realiseren van de grote maatschappelijke opgaven en de daarbij behorende inhoudelijke doelstellingen, zoals die aan bod zijn gekomen in de voorgaande hoofdstukken, vraagt het nodige van onze organisatie. Wij realiseren onze doelen in een bredere maatschappelijke context.

Als waterschap hebben wij, naast onze kerntaken, te maken met maatschappelijke ontwikkelingen die invloed hebben op ons werk en waar wij een rol in spelen. Hoe wij onze houding, rol en ambitie bepalen binnen deze ontwikkelingen is uitgelegd in hoofdstuk 3 van het Waterbeheerprogramma.
In dit hoofdstuk beschrijven we enkele maatschappelijke ontwikkelingen en opgaven waar we mee te maken hebben. Deze ontwikkelingen en opgaven behoren niet direct tot onze kerntaken, maar kunnen invloed hebben op hoe wij onze kerntaken uitvoeren en op het behalen van onze doelen en opgaven. Daarnaast kan het ook gaan om wensen vanuit de samenleving waar wij invulling aan willen geven, waarbij we ook weer zoeken naar de juiste balans met de uitvoering van onze taken.
We zijn ons ervan bewust dat we meer en meer een speler zijn in een breder maatschappelijk netwerk. Doelen en opgaven van de verschillende spelers binnen dit netwerk zijn vaak niet los van elkaar te zien en beïnvloeden elkaar.
Onze focus is in de eerste plaats op de invulling van onze rol als regionaal waterbeheerder en de uitvoering van de taken die daarbij horen. We bezien dit echter zoveel mogelijk vanuit een breder maatschappelijk perspectief. Dit betekent dat we inschatten wat het effect is van ons handelen op anderen en vice versa. Het betekent ook dat we proberen zoveel mogelijk de kansen te benutten die zich vanuit de maatschappelijke ontwikkelingen voordoen om werk met werk te maken en aan de andere kant risico's zoveel mogelijk te verkleinen.

In dit programma zijn de (overkoepelende) maatregelen opgenomen die ons handelen bepalen in de maatschappelijke context en de organisatorische kosten die niet rechtstreeks aan de andere programma worden toegerekend. In het waterbeheerprogramma zijn in het thema organisatie geen maatregelen opgenomen. Jaarlijks wordt via de paragraaf bedrijfsvoering in de begroting ingegaan op ontwikkeling van de organisatiedoelen.

Doel
We hebben oog voor maatschappelijke ontwikkelingen en de invloed daarvan op onze kerntaken. We richten ons primair op de invulling van onze rol als regionaal waterbeheerder, maar plaatsen dit in een breder maatschappelijk perspectief.

Ambitie 2022-2027
We zijn een serieuze speler in ons maatschappelijke netwerk. Vanuit onze rol en taak als waterbeheerder spelen we in op maatschappelijke ontwikkelingen.

Subdoelen:

- We zetten in op klimaatmitigatie, circulaire economie en maatschappelijk verantwoord handelen en stellen hiervoor realistische doelen, die aansluiten bij onze waterbeheertaken en bijdragen aan de maatschappelijke duurzaamheidsopgave (10.1). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- We behouden en versterken de biodiversiteit in onze wateren en op onze eigen gronden. Samen met andere partijen kijken we of en hoe we gezamenlijk een toename van de biodiversiteit kunnen bereiken (10.2).
- Met behulp van recreatieve voorzieningen maken we waterschapswerk beter zichtbaar in de samenleving (10.3). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- We behouden watererfgoed als deze van cultuurhistorische waarde is en steunen stichtingen en organisaties die dit in stand houden (10.4). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- We nemen maatregelen die nodig zijn om de geleidelijke bodemdaling te volgen en de eventuele negatieve gevolgen van de bodemdaling op robuuste watersystemen (veiligheid, kwaliteit, kwantiteit en duurzaamheid) te voorkomen en geven daarbij de grenzen van ons waterbeheer aan (10.5).
- We houden het ecologisch en economisch evenwicht tussen mens, plant en dier zo goed mogelijk in stand en waar mogelijk verbeteren we het. We streven ernaar dat respect voor de waarde van de natuur de grondhouding is van al onze medewerkers. We houden bij alle werkzaamheden rekening met art 1.11 uit de Wet Natuurbescherming waarin wordt gesteld dat een ieder zorg heeft voor in het wild levende dieren en planten (10.6).
- Het vergroten van waterbewustzijn bij kinderen, jongeren (én hun ouders) en bij volwassenen. Aanvullend doel daarbij is het interesseren van jongeren voor waterbeheer. Naast een algemene bijdrage aan het waterbewustzijn wordt hiermee een bijdrage geleverd aan het op de lange termijn beschikbaar houden van voldoende personeel (10.7). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Het delen van onze kennis en kunde buiten onze landsgrenzen, waarbij we anderen helpen aan meer, beter en veiliger water (10.8). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*

Ter ondersteuning van onze rolinvulling als regionaal waterbeheerder worden de volgende maatregelen (acties) per subdoel in deze meerjarenperiode genomen.

Water en Maatschappij

Maatregelen		gereed	2027	2028	2029	2030	2031
10.2.2	Uitvoeren maatregelen biodiversiteit	2027					
10.5.1	Uitvoering maatregelen Zuidlaardermeer/Drents diep	2027					
10.5.2	Uitvoeren maatregelen langs Eemskanaal-Dollardboezem ter compensatie van bodemdaling door gaswinning	2030					
10.5.3	Aanpassing watersysteem op bodemdaling door zoutwinning Nedmag	2027					
10.6.2	Onderzoek naar het voorkomen van schade aan broedplaatsen in onze voor waterbeheersing functionele objecten	Doorlopend					
10.6.3	Maatregelen ter beperking visschade bij bestaande gemalen	2027					
10.6.4	Visveilig maken van zeegemaal Duurswold	2027					

Toelichting gebruikte kleuren:

	Voorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Uitwerking maatregelen in 2027: wat gaan we in 2027 doen?

Maatregel:	Uitvoering:
10.2.2	Doorlopende actie voor het onderhouden van de bloemrijke terreinen. Daarnaast wordt het opgenomen in het nieuwe waterbeheerprogramma.
10.5.1	Zie hiervoor maatregel 7.4.1.
10.5.2	Er zijn nog geen voorbereidingen gestart voor het nemen van een peilbesluit welke medio 2030 vastgesteld zal moeten worden.
10.5.3	Werken aan diverse maatregelen voor 'ruimte voor water'.
10.6.2	De concrete acties voor 2026 zijn doorlopend en worden vervolgd in 2027.
10.6.3	Visveilig ombouwen van de twee resterende pompen in gemaal Hongerige Wolf (de eerste pomp was al in 2026 omgebouwd).
10.6.4	Realisatie van de geplande twee visweringen voor de (niet visveilige) pomp met dieselmotor en in het kanaal om zoetwatervissen tegen te houden die richting de zoute zee zwemmen.

Kosten per programma op kostensoort
(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2026	Jaarrekening 2025
Veiligheid			
Kapitaallasten	5.671	5.313	5.065
Personeelslasten	1.812	1.768	1.877
Overige lasten	1.091	1.040	4.484
Baten	-59	-58	-198
Totaal	8.515	8.063	11.228
Watersystemen			
Kapitaallasten	11.995	11.830	11.058
Personeelslasten	24.377	22.978	22.689
Overige lasten	43.220	42.957	39.872
Baten	-3.205	-2.825	-4.052
Totaal	76.387	74.940	69.567
Organisatie			
Kapitaallasten	1.652	1.794	1.704
Personeelslasten	19.626	18.233	15.447
Overige lasten	19.313	18.224	18.093
Baten	-3.512	-3.096	-2.650
	37.079	35.155	32.594
waarvan doorberekend[1]	10.055	9.204	9.117
Totaal	27.024	25.951	23.477
Totaal programma's	**111.926**	**108.954**	**104.272**
Onvoorzien (per taak	2	2	0
Totaal te dekken	**111.928**	**108.956**	**104.272**
Dekkingsmiddelen			
Dividend	1.944	1.944	1.767
Inzet algemene reserves	1.045	1.525	4.550
Onttrekking bestemmingsreserves	678	716	325
Belastingopbrengsten	110.661	107.100	102.538
Kwijtschelding	-2.400	-2.330	-2.235
Resultaat			-2.673
Totaal dekkingsmiddelen	**111.928**	**108.956**	**104.272**

[1] Via de uurtarieven van medewerkers wordt een deel van de kosten van dit programma (huisvesting en automatisering) doorberekend aan de programma's veiligheid en watersystemen. Om een dubbeltelling te voorkomen worden deze kosten op dit programma in mindering gebracht.

Heffing vennootschapsbelasting
(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2026	Jaarrekening 2025
Vennootschapsbelasting (vpb)	2	2	2

Conform de nieuwe verslaggevingsvoorschriften dient in de begroting een overzicht opgenomen te worden van de begrote en gerealiseerde te betalen/betaalde vennootschapsbelasting voor ons waterschap. Vennootschapsbelasting dient met name betaald te worden over de winst uit activiteiten, waarbij wij (theoretisch) in concurrentie treden met het bedrijfsleven. Dit komt bij ons waterschap nagenoeg niet voor. De vpb bedraagt dan ook slechts enkele duizenden euro's per jaar.

Investeringsuitgaven per programma
(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2026
Veiligheid	20.078	14.206
Watersystemen	32.368	31.863
Organisatie	2.358	2.195
Totaal	**54.804**	**48.264**

Een uitgebreid overzicht van de investeringen per programma is opgenomen in hoofdstuk 10 '*lopende en voorgenomen investeringen en toelichting*'.

Kosten per programma op kostensoort
(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Begroting 2031
Veiligheid					
Kapitaallasten	5.671	6.117	6.690	7.475	8.550
Personeelslasten	1.812	1.883	1.951	2.024	2.093
Overige lasten	1.091	1.106	1.125	1.148	1.146
Baten	-59	-61	-62	-63	-64
Totaal	8.515	9.045	9.704	10.584	11.725
Watersystemen					
Kapitaallasten	11.995	12.771	13.671	14.450	14.998
Personeelslasten	24.377	25.362	26.290	27.262	28.173
Overige lasten	43.220	43.836	44.228	46.075	47.008
Baten	-3.205	-3.268	-3.332	-3.397	-3.464
Totaal	76.387	78.701	80.857	84.390	86.715
Organisatie					
Kapitaallasten	1.652	1.663	1.591	1.671	1.436
Personeelslasten	19.626	20.412	21.139	21.925	22.649
Overige lasten	19.313	19.685	20.180	20.694	21.171
Baten	-3.512	-3.560	-3.592	-3.673	-3.745
	37.079	38.200	39.318	40.617	41.511
waarvan doorberekend	10.055	10.500	10.715	11.025	11.085
Totaal	27.024	27.700	28.603	29.592	30.426
Totaal programma's	**111.926**	**115.446**	**119.164**	**124.566**	**128.866**
Onvoorzien (per taak)	2	2	2	2	2
Totaal te dekken	**111.928**	**115.448**	**119.166**	**124.568**	**128.868**

Dekkingsmiddelen					
Dividend	1.944	1.944	1.944	1.944	1.944
Inzet algemene reserves	1.045	1.025	725	825	125
Onttrekking bestemmingsreserves	678	642	604	566	527
Belastingopbrengsten	110.661	114.238	118.292	123.633	128.672
Kwijtschelding	-2.400	-2.400	-2.400	-2.400	-2.400
	111.928	**115.448**	**119.166**	**124.568**	**128.868**

Investeringsuitgaven per programma

(bedragen x € 1.000)

	2027	2028	2029	2030	2031
Veiligheid	20.078	7.431	9.067	13.346	12.381
Watersystemen	32.368	29.627	25.607	27.528	23.511
Organisatie	2.258	3.840	5.960	1.425	2.190
Totaal	**54.704**	**40.898**	**40.634**	**42.299**	**38.082**

Hoofdstuk 4. Raming van de belastingenopbrengsten en toelichting

Inleiding
Het belastingstelsel voor waterschappen bestaat uit drie heffingen: de watersysteemheffing, de zuiveringsheffing (heffing op indirecte lozingen) en de verontreinigingsheffing (heffing op directe lozingen). De watersysteemheffing heeft betrekking op de zorg voor de waterkering, de waterkwantiteit en de (passieve) waterkwaliteit waarbij de kosten worden toegedeeld.
Binnen de watersysteemheffing zijn vier belastingcategorieën: Ingezetenen, Gebouwd, Ongebouwd (niet zijnde natuur) en Natuur. Voor buitendijks gelegen gebouwde en ongebouwde objecten (niet zijnde natuur) wordt de maximale tariefdifferentiatie (tariefverlaging van 75%) toegepast. Vanaf 2013 wordt eveneens een differentiatie (+ 100%) voor openbare verharde wegen toegepast.
Het tarief voor verontreinigingsheffing is wettelijk gelijk aan het tarief voor zuiveringsheffing.

In de vergadering van het algemeen bestuur van 1 oktober 2025 is de huidige kostentoedelingsverordening (KTV) ingaande 2026 vastgesteld. In de KTV staat de procentuele verdeling van de kosten van het watersysteem over de belastingcategorieën ingezetenen, gebouwd, ongebouwd en natuur. De verdeling is gebaseerd op een bestuurlijke keuze voor het ingezetenenaandeel. De kostenaandelen voor ongebouwd en natuur worden bepaald aan de hand van de verhouding tussen het aantal inwoners en het aantal hectares ongebouwd en natuur. De categorie gebouwd vormt 'de sluitpost' om op een 100% verdeling van de kostenaandelen uit te komen.

Voor de meerjarenperiode 2027 - 2031 is met de volgende kostentoedelingspercentages gewerkt.

Ingezetenen	29,0%
Gebouwd	50,8%
Ongebouwd	19,8%
Natuur	0,4%

De in deze begroting opgenomen tarieven zijn hierop gebaseerd.
Op grond van de Waterschapswet moet het waterschap minimaal eens per vijf jaar de kostentoedeling herzien. Normaal gesproken is de volgende herziening van de kostentoedeling gepland voor 2030.

Objectieve, bedrijfseconomische criteria voor toerekening van kosten aan taken
Voordat de hoogte van de belastingtarieven per taak kan worden bepaald, moeten alle kosten van het waterschap aan de taken worden toegerekend.
In artikel 4.1.1 en 4.1.2 van het Waterschapsbesluit is opgenomen dat de kostentoerekening plaatsvindt op basis van objectieve, bedrijfseconomische criteria. En dat daarvoor kwantitatieve grondslagen gebruikt worden.

De totale begroting per taak bestaat uit de som van de directe kosten en opbrengsten en alle doorberekende kosten van de ondersteunende producten. De kosten van de producten bestaan uit directe en indirecte (netto) kosten. Alle kosten worden uiteindelijk toegerekend aan de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer en worden gedekt door de belastingheffing over beide taken.

De begroting is ingedeeld in primaire producten ("beleidsproducten") en ondersteunende producten. De primaire producten zijn de producten die een directe bijdrage leveren aan de taken van het waterschap. Een voorbeeld hiervan is het product peilbeheer. De ondersteunende producten zijn de

producten die de totstandkoming van de primaire producten ondersteunen. Een voorbeeld hiervan is huisvesting. De ondersteunende producten worden middels verdeelsleutels toegerekend aan de primaire producten.

De primaire producten kunnen grotendeels rechtstreeks worden toegerekend aan één van de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Een aantal producten is taak overschrijdend en wordt verdeeld over beide taken. In de AB vergadering van 25 juni 2008 zijn diverse verdeelsleutels vastgesteld. In de AB vergadering van 30 mei 2012 is ingestemd met een wijziging in deze verdeling. Hieronder volgt een overzicht van de toerekening van de beleidsproducten aan de twee taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer.

Verdeelsleutels primaire producten

Beleidsproduct	Watersysteem	Zuiveren	Totaal
Planvorming	90%	10%	100%
Aanleg en onderhoud van waterkeringen	100%		100%
Inrichting en onderhoud van watersystemen	100%		100%
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken		100%	100%
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	100%		100%
Vergunningverlening en handhaving keur	100%		100%
Beheersing van lozingen: Aanpak diffuse emissies derden Handhaving watervergunningen en meldingen Rioleringsplannen en subsidies lozingen	 100% 75% 50%	 25% 50%	 100% 100% 100%
Heffing en invordering Specifiek per taak en het watersysteembeheer onderverdeeld naar belastingcategorie.			
Bestuur en externe communicatie	50%	50%	100%
Dividend opbrengst NWB	50%	50%	100%
Overige opbrengsten	Specifiek per taak.		

Verdeelsleutel ondersteunende producten

Ondersteunend product	Verdeelsleutel
Management en organisatie Beleids- en beheerinstrumenten Facilitaire zaken/interne faciliteiten	De verdeling van deze producten is op basis van de verhouding van de omzet van de primaire producten.
Informatisering/informatiebeleid en automatisering	De verdeling is op basis van het aantal geautomatiseerde werkplekken per afdeling en wordt d.m.v. een opslag op het uurtarief van de afdelingen over de producten verdeeld.
Informatisering/centrale (geo)grafische informatie	100% watersysteembeheer.
Facilitaire zaken/huisvesting	De verdeling is op basis van de in gebruik zijnde m^2's van de afdelingen en wordt d.m.v. een opslag op het uurtarief van de afdelingen over de producten verdeeld.
Bemonstering en analyse (Laboratorium)	De verdeling vindt plaats op basis van het aantal ILOW punten (Integraal Laboratorium

	Overleg Waterkwaliteitsbeheerders) over de primaire producten.

Voor het bepalen van de tarieven voor de watersysteemheffing worden de kosten voor verkiezingen en de perceptiekosten rechtstreeks – al naar gelang het belang – toegerekend aan een of meer belastingcategorieën. Deze keuze is geregeld in de kostentoedelingsverordening van het waterschap.

Het kwijtscheldingsbeleid

Op grond van de Invorderingswet kan aan belastingplichtigen die niet in staat zijn anders dan met buitengewoon bezwaar hun belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. Net als de meeste waterschappen heeft ook het algemeen bestuur van ons waterschap hiertoe besloten. Hierbij is de norm op 100% gesteld. Een norm van 100% houdt in dat in de regel kwijtschelding wordt verleend aan belastingplichtigen met een inkomen op of onder bijstandsniveau. Het aantal verzoeken ligt gemiddeld op ca. 15.000 stuks per jaar. Rond de 70% van de verzoeken wordt jaarlijks gehonoreerd. Het aanvraagproces en de afhandeling vindt steeds meer digitaal plaats. Hierdoor stijgt het aantal aanvragen.

In het Groninger deel van ons beheergebied wordt bij het afhandelen van de kwijtscheldingsverzoeken in de meeste gevallen samengewerkt met de gemeenten. Kwijtschelding beperkt zich tot ingezetenen (de zuiveringsheffing voor woningen en de watersysteemheffing ingezetenen). Voor de watersysteemheffing gebouwd, ongebouwd en natuurterreinen is geen kwijtschelding mogelijk omdat het bezit van woningen, gebouwen, ongebouwd en natuurterreinen vermogen veronderstelt. Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de kwijtscheldingsregeling waterschap Hunze en Aa's 2012.

Het kwijtscheldingsbeleid is tijdelijk verruimd om de belastingschulden van gedupeerden van de affaire rondom de kinderopvangtoeslagen kwijt te kunnen schelden. Het bestuur van het Noordelijk Belastingkantoor heeft hiertoe een besluit genomen. De gederfde belastingopbrengsten worden door het Rijk gecompenseerd.

Het komt ook voor dat het niet (meer) mogelijk is een belastingschuld van een belastingplichtige te innen. Dat kunnen ingezetenen, maar ook bedrijven zijn. Denk aan de gevolgen van een faillissement. Het Noordelijk Belastingkantoor kan dan besluiten een belastingschuld oninbaar te verklaren. Materieel betekent het net als het verlenen van kwijtschelding een gederfde inkomst.

Omvang kwijtschelding en oninbaar

	Begroting 2027	Begroting 2026	Jaarrekening 2025
Watersysteemheffing			
Kwijtschelding	€ 900.000,-	€ 830.000,-	€ 771.000,-
Oninbaar	€ 116.000,-	€ 116.000,-	€ 66.000,-
Zuiveringsheffing			
Kwijtschelding	€ 1.500.000,-	€ 1.500.000,-	€ 1.464.000,-
Oninbaar	€ 365.000,-	€ 465.000,-	€ 121.000,-
Totalen:	**€ 2.881.000,-**	**€ 2.911.000,-**	**€ 2.422.000,-**

De lasten voor kwijtschelding worden voor 2027 geraamd op € 2.400.000. Dit bedrag bestaat uit € 900.000 voor de watersysteemheffing en € 1.500.000 voor de zuiveringsheffing. De geraamde bedragen voor oninbaar zijn hierin niet opgenomen en worden afzonderlijk in de tabel weergegeven.

Deze raming is gebaseerd op de actuele prognose voor 2026 en de door het NBK aangeleverde verwachting voor het komende begrotingsjaar. Gelet op de beschikbare informatie wordt dit bedrag als een reële inschatting van de te verwachten kwijtscheldingsuitgaven beschouwd.

De kosten voor kwijtschelding van de watersysteemheffing ingezetenen worden toegerekend aan de belastingcategorie ingezetenen.

Belastingopbrengst per taak begrotingsjaar 2027

BELASTINGOPBRENGSTEN WATERSYSTEEMHEFFING

Begroting 2027 watersysteemheffing
(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2026	Jaarrekening 2025
Netto kosten	65.550	62.925	56.030
Bedrag voor onvoorzien	1	1	0
Kosten kwijtschelding/oninbaar	1.016	946	837
Dividend	-972	-972	-884
Onttrekking/toevoeging bestemmingsres.	-678	-716	-315
Saldo: te ontvangen via belastingheffing	64.917	62.184	55.669
Inzet algemene reserve	-1.375	-2.200	-3.100
Exploitatieresultaat			2.667
Te ontvangen belastingopbrengst	**63.542**	**59.984**	**55.236**

Tarieven 2027	Begroting 2027	Begroting 2026	Stijging in %	*Begroting 2025*
ingezetenen	99,44	94,45	5,3%	*83,10*
gebouwd (woningen)	0,03479%	0,03653%	-4,8%	*0,03712%*
gebouwd (niet-woningen)	0,04049%	0,03927%	3,1%	*0,03712%*
gebouwd (buitendijks)	0,01093%	0,01063%	2,8%	*0,01040%*
ongebouwd (basis)	83,72	78,85	6,2%	*78,87*
ongebouwd (buitendijks)	21,70	20,46	6,1%	*20,37*
ongebouwd (wegen)	166,41	156,70	6,2%	*156,88*
natuur	8,06	7,57	6,5%	*6,92*
verontreiningingsheffing	85,37	85,37	0,0%	*85,17*

Toelichting op de verwachte opbrengsten uit belastingheffing
De belastingopbrengst stijgt met € 3,6 miljoen (+ 5,9%) ten opzichte van de begroting 2026. De verklaring hiervoor staat beschreven in hoofdstuk 8. De verschillende belastingtarieven variëren in stijging rondom dit percentage.
Het tarief voor ingezetenen is 0,6% lager dan de algemene lastenstijging watersysteembeheer van 5,9%. Dit komt door een lichte toename van het aantal ingezetenen.

Het tarief voor gebouwd is gebaseerd op de verwachte stijging van de WOZ-waarden. Voor de categorie gebouwd is onderscheid gemaakt tussen woningen en niet-woningen. Het tarief voor gebouwd (woningen) daalt met 4,8% als gevolg van de verwachte stijging van de WOZ-waarden van woningen. Voor gebouwd (niet-woningen) stijgt het tarief met 3,1%. Het verschil tussen beide categorieën wordt veroorzaakt door de uiteenlopende waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen. Het hanteren van afzonderlijke tarieven zorgt ervoor dat deze verschillen op een evenwichtige wijze worden verwerkt.

Het tarief voor ongebouwd (basis) stijgt met 6,2%. Dit is iets hoger dan de stijging van de kosten van het watersysteembeheer (5,9%). Dit komt doordat de verontreinigingsheffing in 2027 daalt. Deze heffing volgt het tarief van de zuiveringsheffing, dat in 2027 gelijk blijft. Daarbovenop neemt het aantal ve's voor de verontreinigingsheffing af. Daardoor wordt de stijging van de kosten van het watersysteembeheer relatief meer gedragen door de overige categorieën binnen de watersysteemheffing. Voor ongebouwd (basis) leidt dit tot een tariefstijging van 6,2%.

Voor de categorie natuur is de lastenstijging ook hoger dan de algemene lastenstijging bij het watersysteembeheer. Dit komt naast een daling van het aantal hectares natuur uiteraard ook door het voorgaande met betrekking tot de verontreinigingsheffing.

Het tarief voor de verontreinigingsheffing is gelijk aan het tarief voor de zuiveringsheffing. Bij de zuiveringsheffing lichten we het tarief kort toe.

Gehanteerde eenheden:

	Begroting 2027	Begroting 2026	Jaarrekening 2025
Ingezetenen	194.300	192.800	191.300
Gebouwd (basis)	88,65 mrd.	80,28 mrd.	72,94 mrd.
- Woningen	77,00 mrd.	68,99 mrd.	-
- Niet woningen	11,65 mrd	11,29 mrd	-
Gebouwd buitendijks	53 mln.	62 mln.	55 mln.
Ongebouwd (basis)	134.155 ha.	133.915 ha.	134.715 ha.
Ongebouwd (buitendijks)	80 ha.	60 ha.	60 ha.
Ongebouwd (wegen)	4.220 ha.	4.175 ha.	4.180 ha.
Natuur	33.850 ha.	34.065 ha.	33.645 ha.
Verontreinigingsheffing	5.790 ve.	7.640 ve.	7.140 ve.

Mate van kostendekkendheid

Door de aard van de waterschapsbelastingen mogen de begrote opbrengsten niet hoger zijn dan de begrote kosten. Het dekkingspercentage mag maximaal 100% zijn. Onderstaande tabel geeft voor de begrotingsjaren aan wat het 'dekkingspercentage' is.

	Begroting 2027	Begroting 2026
Te dekken (netto) kosten watersysteembeheer	64.917	62.184
Te dekken via inzet algemene reserve	-1.375	-2.200
Te dekken via belastingheffing	63.542	59.984
Als percentage van de te dekken kosten	97,9%	96,4%

BELASTINGOPBRENGSTEN ZUIVERINGSHEFFING

Begroting 2027 zuiveringsheffing
(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2026	Jaarrekening 2025
Netto kosten	45.894	45.447	48.045
Bedrag voor onvoorzien	1	1	0
Kosten kwijtschelding/oninbaar	1.865	1.965	1.585
Dividend	-972	-972	-884
Saldo: te ontvangen via belastingheffing	46.788	46.441	48.746
Dotatie algemene reserve	330	675	-1.450
Exploitatieresultaat			6
Te ontvangen belastingopbrengst	**47.118**	**47.116**	**47.302**

Tarieven 2027	Begroting 2027	Begroting 2026	Stijging in %	*Begroting 2025*
Zuiveringsheffing	85,37	85,37	0,0%	*85,17*

Toelichting op de verwachte opbrengsten uit belastingheffing

De belastingopbrengst blijft nagenoeg gelijk aan 2026. De verklaring hiervoor staat beschreven in hoofdstuk 8. Het tarief blijft gelijk doordat, naast de gelijkblijvende te ontvangen belastingopbrengst, het aantal ve's ook gelijk blijft ten opzichte van 2026.

Gehanteerde eenheden:

	Begroting 2027	Begroting 2026	Jaarrekening 2025
Vervuilingseenheden (ve's)	551.900	551.900	552.550

Mate van kostendekkendheid

Door de aard van de waterschapsbelastingen mogen de begrote opbrengsten niet hoger zijn dan de begrote kosten. Het dekkingspercentage mag maximaal 100% zijn. Onderstaande tabel geeft voor de begrotingsjaren aan wat het 'dekkingspercentage' is.

	Begroting 2027	Begroting 2026
Te dekken (netto) kosten zuiveringsbeheer (inclusief toevoeging aan AR in 2027)	47.118	47.116
Te dekken via inzet algemene reserve	0	0
Te dekken via belastingheffing	47.118	47.116
Als percentage van de te dekken kosten	100,0%	100,0%

In de begroting 2027 is € 330.000,- toegevoegd aan de algemene reserve zuiveringsbeheer. Hiermee wordt voorkomen dat in 2027 een lager tarief ontstaat dan het tarief van 2026. Ook bereiken we hiermee dat we op termijn iets meer reserve opbouwen om toekomstige lastenstijgingen bij het

zuiveringsbeheer (bijvoorbeeld als gevolg van extra kosten vanwege stedelijk afvalwater of het verwijderen van medicijnresten) gedeeltelijk te kunnen opvangen.

Lastendruk voorbeeldbelastingbetalers
De belastingtarieven voor 2027 laten voor zes voorbeeldbelastingbetalers de onderstaande lastenontwikkeling zien.

	Begroting 2027	Begroting 2026	Verschil
Gezin met huurwoning	€ 355,55	€ 350,56	+1,4%
Gezin met een eigen huis van € 373.000,-*	€ 485,23	€ 472,69	+2,7%
Gezin met 80 ha. bouwland, waarde gebouw € 683.000,-*	€ 7.311,69	€ 6.901,55	+5,9%
MKB bedrijf, waarde gebouw € 3,2 mln., 10 VE*	€ 2.149,06	€ 2.074,49	+3,6%
Industrieel bedrijf, waarde gebouw € 15,8 mln., 800 VE	€ 74.689,21	€ 74.312,46	+0,5%
Beheerder natuurterrein, per hectare	€ 8,06	€ 7,57	+6,5%

* Voor een goede vergelijking wordt de WOZ waarde gecorrigeerd met de verwachte waardestijging zoals door de Waarderingskamer geprognosticeerd. In deze vergelijking is uitgegaan van een WOZ-waarde van de eigen woning van afgerond € 373.000,- in 2027. Voor de verwachte stijging van de WOZ-waarde is uitgegaan van 11,6% voor woningen en 3,2% voor niet-woningen ten opzichte van de begroting 2026. Hetzelfde gebeurt naar rato bij het gezin met bouwland, het MKB- en het industrieel bedrijf.

De ontwikkeling van de heffingseenheden, zoals aangeleverd door het NBK, leidt tot verschillende stijgingspercentages voor de voorbeeldbelastingbetalers. Door veranderingen in de heffingseenheden (aantal ingezetenen, hectares ongebouwd etc.) treden onderling verschillen op. Ook speelt hierin een rol dat het effect van een lagere stijging van het tarief bij het zuiveringsbeheer (in vergelijking met het tarief watersysteembeheer) minder zwaar doorwerkt bij het agrarisch bedrijf. De belastingaanslag van een agrarisch bedrijf heeft vooral betrekking op de watersysteemheffing ongebouwd.

Belastingopbrengst per taak meerjarenperiode 2027-2031

Watersysteembeheer
Samengevat ziet voor de taak watersysteembeheer de lastenontwikkeling en de tariefontwikkeling er als volgt uit:

Meerjarenraming watersysteembeheer
(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Begroting 2031
Netto kosten	65.550	68.232	71.109	74.541	77.338
Bedrag voor onvoorzien	1	1	1	1	1
Kosten kwijtschelding/oninbaar	1.016	1.016	1.016	1.016	1.016
Onttrekking bestemmingsreserves	-678	-642	-604	-566	-527
Dividend	-972	-972	-972	-972	-972
Netto lasten	**64.917**	**67.635**	**70.550**	**74.020**	**76.856**
Inzet algemene reserve	-1.375	-1.025	-725	-825	-125
Te ontvangen belastingopbrengst	**63.542**	**66.610**	**69.825**	**73.195**	**76.731**
Stijging in procenten	5,9%	4,8%	4,8%	4,8%	4,8%

Tarieven 2026 - 2031	Tarieven 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Begroting 2031
Watersysteemheffing:						
ingezetenen	94,45	99,44	103,02	107,01	111,14	115,47
gebouwd (woningen)	0,03653%	0,03479%	0,03514%	0,03545%	0,03575%	0,03607%
gebouwd (niet-woningen)	0,03927%	0,04049%	0,04151%	0,04250%	0,04350%	0,04453%
gebouwd (buitendijks)	0,01063%	0,01093%	0,01118%	0,01143%	0,01169%	0,01196%
ongebouwd (basis)	78,85	83,72	88,06	92,50	97,15	102,03
ongebouwd (wegen)	156,70	166,41	175,08	183,92	193,17	202,90
ongebouwd (buitendijks)	20,46	21,70	22,80	23,94	25,13	26,38
natuur	7,57	8,06	8,45	8,87	9,29	9,75
Verontreinigingsheffing	85,37	85,37	86,14	87,50	90,89	93,43

In procenten ziet de tariefontwikkeling per categorie er als volgt uit:

	2027	2028	2029	2030	2031
Ingezetenen	5,3%	3,6%	3,9%	3,9%	3,9%
Gebouwd					
- Woningen	-4,8%	1,0%	0,9%	0,9%	0,9%
- Niet woningen	3,1%	2,5%	2,4%	2,4%	2,4%
Gebouwd buitendijks	2,8%	2,3%	2,3%	2,2%	2,3%
Ongebouwd basis	6,2%	5,2%	5,0%	5,0%	5,0%
Ongebouwd buitendijks	6,1%	5,1%	5,0%	5,0%	5,0%
Ongebouwd wegen	6,2%	5,2%	5,0%	5,0%	5,0%
Natuur	6,5%	4,8%	5,0%	4,7%	5,0%
Verontreinigingsheffing	0,0%	0,9%	1,6%	3,9%	2,8%

Voor de uiteindelijk vast te stellen tarieven zijn ook de heffingseenheden (de heffingsmaatstaf) bepalend. Via het Noordelijk Belastingkantoor ontvangt het waterschap een prognose van de ontwikkeling van deze heffingseenheden. Over het algemeen neemt het aantal ingezetenen jaarlijks toe (het aantal ingezetenen is gekoppeld aan het aantal woningen en niet aan bevolkingsgroei) en stijgt eveneens de WOZ-waarde jaarlijks. Het aantal hectares ongebouwd en natuur daalt jaarlijks licht doordat onbebouwde grond wordt gebruikt vooral voor woningen en industriële ontwikkelingen. In de tabel hieronder staan de ontwikkelingen waarmee in deze meerjarenperiode rekening is gehouden.

Gehanteerde eenheden

	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Ingezetenen	192.800	194.300	195.800	197.300	198.800	200.300
Gebouwd basis	€ 80,3 mrd.	€ 88,6 mrd.	€ 92,0 mrd.	€ 95,5 mrd.	€ 99,2 mrd.	€ 102,9 mrd.
- Woningen	€ 69,0 mrd.	€ 77,0 mrd.	€ 80,1 mrd.	€ 83,3 mrd.	€ 86,6 mrd.	€ 90,1 mrd.
- Niet woningen	€ 11,3 mrd.	€ 11,6 mrd.	€ 11,9 mrd.	€ 12,2 mrd.	€ 12,6 mrd.	€ 12,8 mrd.
Gebouwd buitendijks	€ 62 mln.	€ 53 mln.	€ 54 mln.	€ 55 mln.	€ 56 mln.	€ 57 mln.
Ongebouwd basis (ha.)	133.915	134.155	134.055	133.955	133.855	133.755
Ongebouwd buitendijks (ha.)	60	80	80	80	80	80
Ongebouwd wegen (ha.)	4.175	4.220	4.220	4.220	4.220	4.220
Natuur (ha.)	34.065	33.850	33.825	33.800	33.775	33.750
Vervuilingseenheden verontreinigingsheffing	7.640	5.790	5.780	5.770	5.760	5.750

Toelichting:
Voor gebouwd wordt uitgegaan van de WOZ-waarden die gemeenten aanleveren en een eerste prognose van de Waarderingskamer. In 2027 is sprake van een inhaalslag in de waardeontwikkeling ten opzichte van 2026. Voor de verwachte stijging van de WOZ-waarde is uitgegaan van 11,6% voor woningen en 3,2% voor niet-woningen ten opzichte van de begroting 2026. De jaren daarna verwacht het NBK een gemiddelde stijging van 4,0% per jaar voor woningen en 2,5% voor niet woningen.

Zuiveringsbeheer
De veranderingen als gevolg van het nieuwe belastingstelsel vanaf 2026 hebben – in financieel opzicht – maar een beperkte invloed op het tarief van de zuiveringsheffing. Weliswaar verandert er ook het een en ander voor de zuiveringsheffing, vooral een andere meetmethode voor het berekenen van de vervuilingseenheden en het opnieuw indelen van tabelbedrijven in ve-klassen, vooralsnog gaan wij ervan uit dat dit niet leidt tot een aanpassing in het aantal vervuilingseenheden.
Samengevat ziet voor de taak zuiveringsbeheer de lastenontwikkeling en de ontwikkeling van de zuiveringsheffing er als volgt uit:

Meerjarenraming zuiveringsbeheer
(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Begroting 2031
Netto kosten	45.894	46.733	47.573	49.545	51.046
Bedrag voor onvoorzien	1	1	1	1	1
Kosten kwijtschelding/oninbaar	1.865	1.865	1.865	1.865	1.865
Dividend	-972	-972	-972	-972	-972
Netto lasten	**46.788**	**47.627**	**48.467**	**50.439**	**51.940**
Dotatie algemene reserve	330	0	0	0	0
Te ontvangen belastingopbrengst	**47.118**	**47.627**	**48.467**	**50.439**	**51.940**
Stijging in procenten	0,0%	1,1%	1,8%	4,1%	3,0%

Tarief 2026 - 2031	Tarief 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Begroting 2031
Zuiveringsheffing	85.37	85,37	86,14	87,50	90,89	93,43

In procenten ziet de tariefontwikkeling er als volgt uit:

	2027	2028	2029	2030	2031
Zuiveringsheffing	0,0%	0,9%	1,6%	3,9%	2,8%

Een van de gemaakte keuzes in het bestuursvoorstel "Uitgangspunten en contouren meerjarige tariefontwikkeling" (AB 2 oktober 2024) was dat voor de taak zuiveringsbeheer in 2026 en 2027 geen lastendaling zou optreden. Op het niveau van de taak is dat voor 2026 gerealiseerd. Ook in 2027 blijft het tarief gelijk aan het tarief van 2026. Vanaf 2028 is sprake van een lichte tariefstijging, zoals blijkt uit de tabel 'meerjarenraming zuiveringsbeheer' hierboven. De beperkte toename van het aantal vervuilingseenheden dempt de tariefontwikkeling enigszins.

Gehanteerde eenheden:

	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Vervuilingseenheden zuiveringsheffing	551.900	551.900	552.900	553.900	554.900	555.900

Voorbeeldbelastingbetalers / lastendruk

Uiteindelijk resulteren de belastingtarieven in een belastingaanslag voor onze inwoners en bedrijven. Om zichtbaar te maken wat de feitelijke effecten zijn, zijn deze voor een aantal voorbeeld belastingbetalers uitgewerkt. In de tabel hieronder staan de effecten en de procentuele veranderingen. In algemene zin begeeft de lastenontwikkeling zich bij de getoonde voorbeeldbelastingbetalers zich rondom de totale lastenstijging van het waterschap in de komende jaren. Zie het overzicht in hoofdstuk 5A. Doordat een aantal voorbeeldbelastingbetalers zowel een aanslag watersysteemheffing als een aanslag zuiveringsheffing krijgt opgelegd, is de variatie relatief groot maar goed verklaarbaar en verdedigbaar.

Effecten tarieven op voorbeeldbelastingbetalers

	2027	2028	2029	2030	2031
Gezin met een huurhuis	1,4%	1,7%	2,2%	3,9%	3,1%
Gezin met een eigen woning	2,7%	2,6%	3,0%	4,2%	3,6%
Gezin met een agrarisch bedrijf	5,9%	5,0%	4,9%	5,0%	4,9%
MKB bedrijf	3,6%	3,4%	3,6%	4,5%	4,1%
Industrieel bedrijf	0,5%	1,3%	1,9%	4,0%	3,0%
Beheerder natuurterrein	6,5%	4,8%	5,0%	4,7%	5,0%

Bij de voorbeeldbelastingbetalers zijn de volgende afgeronde uitgangspunten gehanteerd (basis 2027):

Gezin met een huurhuis: 3 VE

Gezin met een eigen woning: 3 VE, WOZ-waarde € 373.000

Gezin met een agrarisch bedrijf: 3 VE, WOZ-waarde (woning+ niet-woning) € 683.000, 80 hectare landbouwgrond

MKB bedrijf: 10 VE, WOZ-waarde (niet-woning) € 3.200.000

Industrieel bedrijf: 800 VE, WOZ-waarde (niet-woning) € 15.800.000

Natuur: tarief per hectare

Hoofdstuk 5. Uiteenzetting van de financiële positie

Om de samenhang te versterken, wordt in de beleidsbegroting op één plaats aandacht besteed aan de financiële positie en de daarbij behorende kengetallen. Dat gebeurt in dit hoofdstuk 'Uiteenzetting van de financiële positie'. De volgende onderwerpen worden behandeld.

A. De meerjarenraming 2027-2031 in cijfers
B. Financiering (treasuryparagraaf)
C. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
D. Stand en verloop bestemmingsreserves en voorzieningen
E. Kengetallen

A. De meerjarenraming 2027-2031 in cijfers

Uitkomsten meerjarenraming

	2027	2028	2029	2030	2031
Uitkomst x € 1.000					
- Totaal lasten	121.265	124.901	128.717	134.272	138.715
- Totaal baten	-9.558	-9.638	-9.700	-9.814	-9.918
- *Netto lasten*	*111.707*	*115.263*	*119.017*	*124.458*	*128.797*
Dekking x € 1.000					
- Belastingopbrengsten	110.662	114.238	118.292	123.633	128.672
- Algemene reserve	1.045	1.025	725	825	125
Totaal	*111.707*	*115.263*	*119.017*	*124.458*	*128.797*

	2027	2028	2029	2030	2031
Uitkomst per taak in %					
- Totaal; stijging	3,3%	3,2%	3,5%	4,5%	4,1%
- Watersysteembeheer	5,9%	4,8%	4,8%	4,8%	4,8%
- Zuiveringsbeheer	0,0%	1,1%	1,8%	4,1%	3,0%

De meerjarenraming naar kosten- en opbrengstsoorten geeft op hoofdlijnen de meerjarencijfers weer. De door belastingheffing te dekken lasten stijgen van € 111 miljoen in 2027 naar € 129 miljoen in 2031.

De meerjarenraming is opgesteld conform de in hoofdstuk 7 genoemde uitgangspunten. Daarnaast zijn bij het watersysteembeheer de reserves ingezet tot de minimumomvang aan het einde van de meerjarenperiode. Voor het zuiveringsbeheer is in 2027 aan de reserve zuiveringsbeheer toegevoegd, teneinde een lastendaling van deze taak te voorkomen en mede gelet op (mogelijke) toekomstige kosten met betrekking tot o.a. het verwijderen van medicijnresten en investeringen binnen de GR met Noorderzijlvest. Met een tariefverlaging zijn in het verleden slechte ervaringen opgedaan en derhalve is in het bestuursvoorstel "Uitgangspunten en contouren meerjarige tariefontwikkeling" (AB 2 oktober 2024) besloten om geen tariefdaling voor het zuiveringsbeheer te introduceren. De jaren na 2027 wordt geen gebruik gemaakt van de reserve zuiveringsbeheer.

In het volgende overzicht wordt de ontwikkeling van de meerjarenraming op kostensoorten weergegeven.

Meerjarenraming naar kosten- en opbrengstensoorten
(bedragen x € 1.000)

kostensoort	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Begroting 2031
kapitaallasten	21.844	23.070	24.504	26.295	27.704
personeelslasten	42.606	44.310	46.083	47.926	49.843
goederen en diensten door derden	53.775	54.478	55.084	57.002	58.115
toevoeging aan voorzieningen	638	641	644	647	651
onvoorzien	2	2	2	2	2
kwijtschelding	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400
totaal lasten	**121.265**	**124.901**	**128.717**	**134.272**	**138.715**
baten	-8.880	-8.996	-9.096	-9.248	-9.391
onttrekking bestemmingsreserves	-678	-642	-604	-566	-527
netto lasten	**111.707**	**115.263**	**119.017**	**124.458**	**128.797**
inzet reserves	-1.045	-1.025	-725	-825	-125
te dekken door watersysteem- en zuiveringsheffing	**110.662**	**114.238**	**118.292**	**123.633**	**128.672**
stijging (absoluut)	3.562	3.576	4.054	5.341	5.039
stijging (in procenten)	3,3%	3,2%	3,5%	4,5%	4,1%

Vergelijking met de contourennota 2027-2031 (AB 24 juni 2026)

De door belastingopbrengsten te dekken lasten van de begroting 2027 zijn ten opzichte van het jaar 2027 in de contourennota 2027-2031 uit het voorjaar € 43.000,- lager.

Dit betreft de volgende grotere bijstellingen:

- Rentelasten € 124.000 (voordeel)
- Zuiveren over de grens GR Noorderzijlvest € 1.776.000 (voordeel)
- Te ontvangen bijdrage laboratorium GR € 207.000 (voordeel)
- Incidentele inspectie slibgistingstanks € 550.000 (nadeel)
- Softwarelicenties € 190.000 (nadeel)
- Onderhoud Zuiveringstechnische Werken € 250.000 (nadeel)
- Bijdrage Het Waterschapshuis € 178.000 (nadeel)
- Incidentele bijdrage meetprogramma methaanreductie € 105.000 (nadeel)
- Hogere kwijtscheldingskosten € 70.000 (nadeel)
- Lagere onttrekking algemene reserve watersysteembeheer € 25.000 (nadeel)
- Hogere dotatie algemene reserve zuiveringsbeheer € 330.000 (nadeel)
- Overige bijstellingen € 366.000 (per saldo nadeel)

Ten opzichte van de contourennota 2027-2031 (AB 24 juni 2026) en het jaar 2027 uit de meerjarenraming 2026-2030 (AB 19 november 2025) is de lastenontwikkeling nu als volgt:

	Begroting 2027	**Contourennota 2027-2031**	**Meerjarenraming 2026-2030 (jaar 2027)**
Belastingopbrengsten	€ 110.662.000	€ 110.705.000	€ 110.792.000
Totale lastenontwikkeling	3,3%	3,4%	3,4%
Per taak			
- watersysteembeheer	5,9%	5,3%	5,9%
- zuiveringsbeheer	0,0%	0,9%	0,3%

De contourennota 2027-2031 gaf het volgende beeld van de lastenontwikkeling per taak over de meerjarenperiode na 2027:

	2028	**2029**	**2030**	**2031**
Totaal	3,7%	3,6%	3,9%	3,7%
Per taak				
- Watersysteembeheer	4,2%	4,2%	4,2%	4,2%
- Zuiveringsbeheer	2,9%	2,7%	3,6%	3,0%

De lastenontwikkeling van de taak watersysteembeheer is vanaf 2028 in deze meerjarenraming 4,8% ten opzichte van 4,2% in de contourennota 2027-2031. Dit is met name het gevolg van jaarlijkse onderzoekskosten vanaf 2028 van € 600.000 voortvloeiend uit het waterbeheerprogramma 2028-2033 (€ 300.000 per taak), jaarlijkse extra kosten vanaf 2028 van € 400.000 ten behoeve van de KRW en oplopende kapitaallasten als gevolg van een toenemend investeringsvolume in deze meerjarenraming.
Met name door een bijgestelde meerjarige prognose vanuit Noorderzijlvest in het kader van onze GR zuiveren laat het zuiveringsbeheer juist een lagere stijging zien ten opzichte van de contourennota.
In *hoofdstuk 7. Uitgangspunten en normen* worden voorgaande gewijzigde uitgangspunten ten opzichte van de contourennota nader toegelicht.

B. Financiering (treasuryparagraaf)

Inleiding
Naast het treasurystatuut is de treasuryparagraaf een belangrijk instrument voor het sturen en beheersen van, verantwoorden over en toezicht houden op de treasury. Het treasurystatuut geeft de kaders voor de treasury. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de treasuryparagrafen in de begroting en de jaarrekening. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen en om een verschillenanalyse tussen de plannen en de uitkomsten.

Algemene ontwikkelingen en het treasurybeleid
Externe ontwikkelingen
Volgens het CPB groeit de Nederlandse economie in 2026 met ongeveer 1,4%, terwijl voor 2027 een groei van 1,2% wordt verwacht. De groei wordt vooral gedragen door de binnenlandse vraag,

waaronder de consumptie van huishoudens en overheidsbestedingen. Ook investeringen en de uitvoer leveren een positieve bijdrage aan de economische ontwikkeling.
De inflatie blijft echter relatief hoog. In augustus 2026 waren consumentengoederen en -diensten gemiddeld 3,3% duurder dan een jaar eerder. Het CPB verwacht dat de inflatie gemiddeld ongeveer 3,3% in 2026 en 2,7% in 2027 bedraagt. Vooral energieprijzen en motorbrandstoffen dragen bij aan de prijsstijgingen. De cao-lonen blijven stijgen, maar de loonstijging neemt geleidelijk af. In augustus 2026 lagen de cao-lonen gemiddeld ongeveer 4,0% hoger dan een jaar eerder. Het CPB verwacht voor heel 2026 een loonstijging van ongeveer 4,2% en voor 2027 ongeveer 3,8%. De koopkracht van huishoudens verbetert in 2026 nog licht. De mediane koopkracht stijgt naar verwachting met ongeveer 0,6%. Voor 2027 wordt echter een lichte daling van ongeveer 0,1% verwacht.
Het CPB verwacht een gemiddelde werkloosheid van ongeveer 3,9% in 2026 en 4,0% in 2027. De arbeidsmarkt blijft daarmee sterk, maar is minder krap dan in de afgelopen jaren.

De overheidsfinanciën laten een minder gunstig beeld zien. Volgens de Miljoenennota 2027 komt het EMU-tekort in 2027 uit op ongeveer 2,9% van het bbp. Daarmee blijft het begrotingstekort voorlopig onder de Europese referentiewaarde van 3% van het bbp.De overheidsschuld loopt de komende jaren verder op, maar blijft volgens de huidige ramingen onder de Europese grens van 60% van het bbp.

Treasurybeheer

Financieringsbehoefte

De berekende financieringsbehoefte heeft in 2027 een verloop van € 17 miljoen begin 2027 tot € 17 miljoen ultimo 2027. Hierbij is rekening gehouden met de opname van een langlopende geldlening van € 25 miljoen medio 2027.
De berekening van de financieringsbehoefte is gebaseerd op een investeringsvolume voor het jaar 2027 van € 24 miljoen (inclusief € 4 miljoen solidariteitsbijdrage HWBP).
De investeringen van ons waterschap worden gefinancierd middels totaalfinanciering met langlopende geldleningen, kort geld en eigen vermogen. De financieringsbehoefte wordt bepaald door het zogenaamde financieringstekort en de kortlopende vorderingen en schulden. Het financieringstekort is het verschil tussen de boekwaarde van de investeringen en het saldo van de langlopende geldleningen en het eigen vermogen. De financieringsbehoefte wordt, rekening houdende met de regels van de Wet Fido, deels gedekt door kort geld en deels door langlopende geldleningen. Uiteraard wordt hierbij rekening gehouden met de marktomstandigheden.
De financieringsbehoefte tot eind 2031 bedraagt € 159 miljoen en zal in de loop van de meerjarenperiode worden ingevuld.

Financiering voor de korte termijn

Volgens de Wet Fido mag 23% van het totaal van de jaarbegroting met kort geld worden gefinancierd. Dit wordt de kasgeldlimiet genoemd. De kasgeldlimiet voor 2027 bedraagt € 27 miljoen.
Doelstelling is om de kasgeldlimiet niet te overschrijden. De kasgeldpositie wordt gedurende het gehele jaar bewaakt. De kasgeldlimiet wordt ingezet voor tijdelijke financiering van reguliere exploitatie uitgaven en ter voorfinanciering van investeringsuitgaven. Op basis van verwachtingen rond de renteontwikkeling en de liquiditeitsprognose zal de voorfinanciering met kort geld zonodig worden omgezet naar financiering met langlopende geldleningen.

Hieronder is de geschatte gemiddelde kasgeldlimiet per kwartaal opgenomen.

(bedragen x € 1 mln)	1e kwartaal 2027	2e kwartaal 2027	3e kwartaal 2027	4e kwartaal 2027
Kasgeldlimiet	27	27	27	27
Schuld in rekening-courant	26	26	16	16
Ruimte onder de norm	1	1	11	11

Toetsing renterisico's

In de Wet Fido zijn de renterisico's gesplitst in normering voor de financiering van de vlottende schuld en de vaste schuld. Het renterisico van de vlottende schuld wordt genormeerd door de zogenaamde kasgeldlimiet. Het renterisico van de vaste schuld door de renterisiconorm. De renterisico's worden door de toezichthouder (de provincie) bewaakt. Zoals reeds eerder genoemd is de doelstelling de kasgeldlimiet niet te overschrijden. Met de renterisiconorm wordt bedoeld het bedrag aan vreemd vermogen waarover in de toekomst een hogere dan wel lagere rente moet worden betaald dan nu bestuurlijk wenselijk wordt geacht. Als norm hiervoor wordt een percentage van het begrotingstotaal (totale lasten) per 1 januari van het begrotingsjaar aangehouden. Voor waterschappen bedraagt dit percentage 30%. De percentages van ons waterschap over de meerjarenperiode 2027-2031 zijn als volgt:

2027: 14%
2028: 15%
2029: 16%
2030: 16%
2031: 15%

Met bovenstaande percentages blijft het waterschap ruimschoots binnen de renterisiconorm. Bij een gelijkmatige opbouw van de leningportefeuille, waarbij niet in enig jaar een onevenredig groot deel van de leningenportefeuille geherfinancierd behoeft te worden, wordt het renterisico op de vaste schuld gespreid over de jaren.

Voorziene transacties

Uit de begroting en vorenstaande beschouwingen zijn de volgende financieringstransacties te ontlenen:

- Financiering van het investeringsvolume naar rato van de realisatie van dit volume.
- Herfinanciering van de aflossingen van de leningen.
- Gebruik maken van de kasgeldlimiet voor de financiering van kortlopende liquiditeitstekorten.
- Voorfinanciering van investeringsuitgaven binnen de kasgeldlimiet.
- Het bewaken van de mogelijkheid tot vervroegde aflossingen.

Rentevisie

De rentemarkt is de afgelopen jaren sterk veranderd als gevolg van de oorlog in Oekraïne en de daarmee ontstane sterke inflatie. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de rente in recordtempo verhoogd van een negatieve stand in 2022 naar 4,00% in oktober 2023. Sindsdien is de rente in kleine stapjes van 0,25% verlaagd naar een stand van 2,00%. Door de ontstane onrust in het Midden-Oosten en de hiermee samenhangende toenemende inflatie heeft de ECB op 11 juni 2026 en 10 september 2026 de rente weer met twee stapjes van 0,25% verhoogd naar 2,50%. Dit betreft de rente op kortlopend geld (rekening-courantkrediet bij de bank). Voor de langere termijn is verlaging of verhoging van dit rentepercentage sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de inflatie en de economie in Europa.

De rente op langlopende geldleningen (10 tot 40 jaar) varieert momenteel (begin september 2026) tussen de 3,30% en 3,80% en ligt derhalve een stuk hoger dan de rente op kortlopend geld. De publieke sector rentes liggen om en nabij het hoogste niveau in meer dan een decennium. De blijvende stijging van de langlopende rentepercentages worden grotendeels verklaard door de terughoudende reactie van centrale banken op structureel hogere inflatie, internationale onrust en door hoge reële rentes als gevolg van ruimer fiscaal beleid in Duitsland, maar ook in Nederland.

Mandaat
Op grond van de hiervoor genoemde voorziene transacties wordt door het algemeen bestuur mandaat verstrekt aan het dagelijks bestuur. De doormandatering van het dagelijks bestuur aan de secretaris-directeur is hieraan gelijk. De secretaris-directeur is belast met mandatering aan het afdelingshoofd Personeel, Financiën en Bedrijfsvoering en bewaking door middel van informatievoorziening.

C. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding
Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre het waterschap in staat is om financiële tegenvallers op te vangen. Het fungeert als een financieel vangnet voor risico's die niet volledig kunnen worden beheerst via het risicomanagement. In deze paragraaf bieden wij inzicht in het beschikbare en benodigde weerstandsvermogen. Vervolgens wordt ingegaan op onze risicobeheersing en de belangrijkste risico's die momenteel onderkend worden.

Weerstandsvermogen
De algemene reserves worden vooral gebruikt als algemeen weerstandsvermogen. Het hebben van voldoende eigen vermogen stelt ons in staat financiële tegenvallers zoals bijvoorbeeld beschreven in de risicoparagraaf op te kunnen vangen indien ze zich voordoen.

In de tabel hieronder zijn de meest actuele gegevens verwerkt. De reservepositie is voor 2027, na vaststelling van de najaarsrapportage 2026, als volgt te bepalen:

Taak	Stand per 1 januari 2027 (incl. NJR 2026)	Minimum omvang (basis: risico-inventarisatie)	Tekort (-) t.o.v. minimum Overschot (+)
Watersysteembeheer	6.313.000	2.259.000	+ 4.054.000
Zuiveringsbeheer	4.260.000	1.033.000	+ 3.227.000
Totalen	**10.573.000**	**3.292.000**	**+ 7.281.000**

Een totaaloverzicht van ons eigen vermogen vindt u in hoofdstuk 11 *'Geprognosticeerde balans'*.

Omvang risico's
Op basis van de recente actualisatie van de risico-inventarisatie is de minimale omvang van de reservepositie vastgesteld op afgerond € 3,3 miljoen. Dit is het benodigde weerstandsvermogen.

Watersysteembeheer
In de meerjarenraming 2027-2031 wordt deze reserve op grond van het Financieel Statuut in de jaren 2027 tot en met 2031 ingezet tot de minimumomvang. Deze inzet van de reserve wordt deze meerjarenperiode gedaan teneinde een stabiele lastenontwikkeling te realiseren.

Zuiveringsbeheer
Voor het zuiveringsbeheer is in 2027 aan de reserve zuiveringsbeheer toegevoegd, teneinde een lastendaling van deze taak te voorkomen en mede gelet op (mogelijke) toekomstige kosten met betrekking tot o.a. het verwijderen van medicijnresten, reductiemaatregelen voor methaan en lachgas en investeringen binnen de GR met Noorderzijlvest. Met een tariefverlaging zijn in het verleden slechte ervaringen opgedaan en derhalve is middels het bestuursvoorstel "Uitgangspunten en contouren meerjarige tariefontwikkeling" (AB 2 oktober 2024) besloten om geen tariefdaling voor het zuiveringsbeheer te introduceren.

Omvang reserves
Volgens de meerjarenraming ziet het verloop van de algemene reserves er als volgt uit:

Tabel verloop algemene reserves 2027 – 2031 (per 31/12)

	2027	2028	2029	2030	2031
Watersysteembeheer	6.313.000	4.938.000	3.913.000	3.188.000	2.363.000
aanwending (-) / toevoeging (+)	-1.375.000	-1.025.000	-725.000	-825.000	-125.000
Saldo per 31/12	**4.938.000**	**3.913.000**	**3.188.000**	**2.363.000**	**2.238.000**
Zuiveringsbeheer	4.260.000	4.590.000	4.590.000	4.590.000	4.590.000
aanwending (-) / toevoeging (+)	330.000	0	0	0	0
Saldo per 31/12	**4.590.000**	**4.590.000**	**4.590.000**	**4.590.000**	**4.590.000**

Risicobeheersing (risicoparagraaf)
De risicoparagraaf geeft een inventarisatie van de risico's waarvoor slechts gedeeltelijk maatregelen zijn en kunnen worden getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van het waterschap. De risico-inschatting is gebaseerd op subjectieve aannames, waarbij het inzicht sterk afhankelijk is van vele onzekere toekomstige factoren. Aangezien deze onzekerheden niet vooraf te kwantificeren zijn, kan er geen voorziening worden gevormd.

Het weerstandsvermogen (zie hiervoor) geeft aan hoeveel financiële ruimte er is om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid moet worden aangepast en/of doelstellingen niet kunnen worden gerealiseerd. De omvang van het weerstandsvermogen wordt bepaald door:

- De risico's;
- De weerstandscapaciteit (de algemene reserve).

De risico's relevant voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet anderszins zijn ondervangen. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van de risico's in het onderdeel weerstandsvermogen. Hiervoor kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen worden gevormd. Bij investeringsprojecten zijn de reguliere risico's onderdeel van de kostenraming die de basis vormt voor het aan te vragen investeringskrediet.

Wij hanteren voor het identificeren en kwantificeren van bedrijfsvoeringsrisico's een systematiek die het risico uitdrukt in de kans op optreden vermenigvuldigd met het gevolg, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar strategische, compliance (voldoen aan wet en regelgeving) of operationele gevolgen. Daarbij wegen we, indien mogelijk en van toepassing, ook het financiële aspect mee.

Met deze risicosimulatie hebben we bepaald dat het weerstandsvermogen circa € 3,3 miljoen moet zijn. De algemene reserve bedraagt per 1 januari 2027 ca. € 10,6 miljoen en is derhalve ruimschoots toereikend voor de gesignaleerde risico's.

Als een crisis bijvoorbeeld als gevolg van een natuurramp of een terroristische aanslag zich voordoet, is het de vraag of Hunze en Aa's aansprakelijk kan worden gesteld voor de financiële gevolgen. Het waterschap zal in dergelijke gevallen hoogstwaarschijnlijk over onvoldoende weerstandsvermogen beschikken om de financiële gevolgen te kunnen dragen. De verwachting is dat het Rijk bij een grote crisis zal bijdragen. Dit is bijvoorbeeld geregeld in de Wet tegemoetkoming schade bij rampen en zware ongevallen (Wts). Deze wet geeft regels over de tegemoetkoming in schade en kosten in geval van overstromingen door zoet water, aardbevingen en andere rampen en zware ongevallen. Waterschap Hunze en Aa's houdt geen rekening met disproportionele risico's bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit. Indien het weerstandsvermogen ontoereikend zou zijn voor de gevolgen van risico's kan de onbenutte belastingcapaciteit ter dekking worden ingezet, dit leidt tot tariefverhoging.

De laatste actualisatie vond plaats bij de jaarrekening 2025 (AB 24 juni 2026). Ten opzichte van de jaarrekening 2025 zijn in de risicoparagraaf slechts kleine aanpassingen gedaan.

De risico-inventarisatie heeft geleid tot een top 10 van risico's met de grootste potentiële financiële impact. Deze risico's geven inzicht in de belangrijkste factoren die het realiseren van de organisatiedoelstellingen en de financiële positie van de organisatie kunnen beïnvloeden.

Risico	**Verwacht restrisico na getroffen beheersmaatregelen**	**Invloed op weerstandscapaciteit**	
		%	€
Schade door inundatie als gevolg van extreme neerslag.	€ 2.000.000	21,25%	€ 425.000
Vervallen van de btw-koepelvrijstelling voor verbonden partijen.	€ 595.000	50%	€ 297.500
Voorkomen van als beheerst aangemerkte risico's.	€ 500.000	50%	€ 250.000
Vertraging of niet-uitvoering van projecten door vergunning- en stikstofbeperkingen.	€ 1.500.000	16,67%	€ 250.000
Schade door wateroverlast a.g.v. onvolkomenheden aan kades door te incidenteel te lage hoogte, graafschade etc.	€ 750.000	25%	€ 187.500
Uitval, storing of cyberaanval op het PA-netwerk waardoor objecten niet automatisch kunnen worden aangestuurd.	€ 1.000.000	15%	€ 150.000
Langdurige droogte met schade aan landbouw, natuur en waterkeringen.	€ 400.000	25%	€ 100.000
Uitval van de kantoorautomatiseringsomgeving en/of schade aan de serverruimte.	€ 800.000	12,5%	€ 100.000

Arbeidsongeval door het niet naleven van veiligheidsvoorschriften.	€ 250.000	33%	€ 82.500
Schade of uitval van de Veenkoloniale Afvalwaterleiding (VKA) door falende leidingonderdelen.	€ 750.000	10%	€ 75.000

Hieronder worden een aantal risico's op hoofdlijnen toegelicht. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen strategische, compliance- en operationele risico's.

Strategisch

Omgevingsgerichtheid en imago
Onze omgeving stelt steeds hogere eisen aan de uitvoering van onze taken, terwijl wij in essentie een op inhoud gerichte organisatie zijn en onze kerntaken vaak een lastig te meten of ervaren langetermijneffect hebben. Hierdoor lopen wij de kans om onvoldoende te voldoen aan de eisen en verwachtingen die onze omgeving stelt. Er zal adequaat moeten worden ingespeeld op maatschappelijke ontwikkelingen en het voldoende bewust zijn van de omgeving om bijvoorbeeld projecten te kunnen realiseren. Het heeft onze blijvende aandacht om dit verder te verbeteren.

Beschikbaarheid van ICT / informatievoorziening en de verwerking van persoonsgegevens
De ontwikkelingen in dit vakgebied gaan snel en hebben grote invloed op onze processen. De afhankelijkheid van ICT en passende informatievoorziening maakt de organisatie kwetsbaar. Goede informatiebeveiliging, verdere digitalisering en betrouwbare basisgegevens zijn daarom essentieel voor een stabiele bedrijfsvoering en het voorkomen van datalekken. Ook de rechtmatige verwerking van persoonsgegevens blijft een belangrijk aandachtspunt. Hiervoor zijn al maatregelen genomen. Ook de komende jaren worden verdere stappen gezet. Met inzet op technische innovatie worden daarnaast stappen gezet om de arbeidsproductiviteit te verhogen.

Beschikbaarheid van technologie
De uitvoering van onze wettelijke taken is in toenemende mate afhankelijk van moderne technische en digitale systemen. Tegelijk blijft de arbeidsmarkt voor technisch en specialistisch personeel zeer krap. Landelijke prognoses wijzen op verdere tekorten door vergrijzing, beperkte instroom en een groeiende vraag naar technische expertise. Dit kan ook bij Hunze en Aa's leiden tot structurele schaarste in technisch en specialistisch personeel. Momenteel worden de functies goed bemenst, zodat de continuïteit van onze uitvoering is gewaarborgd. Tegelijk bieden AI-toepassingen kansen om processen te optimaliseren en de toenemende complexiteit van het waterbeheer beter te beheersen, al blijft goed gekwalificeerd personeel onmisbaar voor beheer, interpretatie en een verantwoorde inzet van deze technologieën.

Samenwerking
We zoeken de samenwerking met andere waterschappen en met de gemeentes in ons gebied om onze doelen te realiseren. Hierdoor ontstaat een grotere bestuurlijke complexiteit én afstand tot het concrete proces. Een voorbeeld hiervan is de samenwerking in de waterketen. De samenwerking in de waterketen levert besparingen op zoals afgesproken in het Bestuursakkoord Water. De samenwerking vergt continue aandacht. Zorgpunt hierbij is het besef van urgentie, maar ook de mogelijke wettelijke belemmeringen (zoals de btw en de vennootschapsbelasting).

Fonds Oude leidingen
Het Fonds Oude Leidingen maakt onderdeel uit van de Gemeenschappelijke Regeling met waterschap Noorderzijlvest en is bedoeld voor het opruimen van oude en buiten gebruik gestelde

persleidingen. Het fonds wordt gevoed via het rendement op het fonds. Het fonds wordt beheerd door Noorderzijlvest. Als de omvang van het fonds ontoereikend is dragen beide waterschappen naar evenredigheid bij in de kosten.

Aanspraken op externe garantstelling door derden
Voor de garantstelling voor een lening van verbonden partijen bestaat het risico dat het waterschap wordt aangesproken. Op dit moment hebben we enkel een garantstelling verstrekt op een lening bij de NWB ten behoeve van de huisvesting van de Unie.

Belastingsamenwerking: Noordelijk Belastingkantoor
Het waterschap staat naar rato garant voor eventuele tekorten van het Noordelijk Belastingkantoor voor zover dit de begrotingspositie overschrijdt. Het Noordelijk Belastingkantoor kent geen eigen vermogen.

ICT-samenwerking: Het Waterschapshuis
Het waterschap staat naar rato garant voor eventuele tekorten van het Waterschapshuis voor zover dit de begrotingspositie overschrijdt. Het Waterschapshuis kent geen eigen vermogen.

Aardbevingen
Ten gevolge van de aardbevingen kan schade ontstaan aan de bestaande infrastructuur. Hiervoor hebben we een procedure afgesproken met de Veiligheidsregio waarbij wij onze objecten inspecteren na een aardbeving. Voor de nieuw aan te leggen infrastructuur is het inmiddels duidelijk welke maatregelen genomen moeten worden voor het aardbevingsbestendig bouwen. Naast het bestaande technische risico, is er ook een financieel risico aan verbonden.

Veenkoloniale afvalwaterleiding (VKA)
Voor het transport van zout bedrijfsafvalwater uit de Veenkoloniën is in het verleden een afvalwaterleiding (VKA) naar de Waddenzee aangelegd. Het waterschap beschouwt deze VKA niet als een overheidstaak en hierover heeft enige tijd onenigheid bestaan tussen het waterschap en de betrokken bedrijven. Om dit geschil te beslechten is bij de rechter een oordeel gevraagd over deze kwestie. De rechtbank heeft vastgesteld dat het beheer en onderhoud van de VKA geen publieke taak van het waterschap is. Daarnaast heeft de rechtbank aangegeven dat het waterschap een redelijke termijn in acht moet nemen voor de overdracht van de VKA, zodat bedrijven hierop kunnen anticiperen. Momenteel vinden constructieve gesprekken plaats met de bedrijven met de intentie om tot een oplossing te komen. Hierbij worden afspraken gemaakt over het eigendom, beheer en onderhoud van de VKA. Het streven is om deze afspraken in 2027 af te ronden.

Compliance

Juridische procedures en schadeclaims
Ten tijde van het opstellen van de begroting 2027 loopt er nog een juridische procedure die ertoe kan leiden dat het waterschap tot betaling van een financiële claim over moet gaan. Het betreft hier een opgeschort verzoek om nadeelcompensatie. De wijze waarop dit verzoek dient te worden afgehandeld is op dit moment nog onduidelijk, omdat de rechtbank nog een uitspraak moet doen over de rechtmatigheid van het schadeveroorzakende besluit van het waterschap. Pas wanneer een claim tot een aannemelijk verlies leidt, wordt deze financieel verwerkt als verplichting.

Ontwikkelingen rondom de stikstofuitstoot
Recentelijk is in de Tweede kamer de kamerbrief over stikstof behandeld. Hierbij is breed gekeken naar de stikstofuitstoot en de maatregelen die nodig zijn om weer meer stikstofuitstoot toe te kunnen

staan. Bij doorvoering van deze maatregelen wordt het voor onze projecten en activiteiten waarbij stikstofuitstoot plaatsvindt, weer gemakkelijk deze uit te voeren. Hoe en in welke mate de door de coalitie voorgestelde maatregelen worden uitgewerkt en ook leiden tot wet- en regelgeving is ongewis. Dit betekent dat wij voorlopig op basis van bestaande wet- en regelgeving moeten voldoen aan het voorkomen van uitstoot op Natura2000 gebieden. Daarvoor bepalen wij met het Aeriusmodel of er sprake is van stikstofneerslag op deze gebieden. Vaak wordt er geen uitstoot berekend op Natura2000 gebieden en kan de uitvoering van ons werk gewoon doorgaan. In gevallen waarin dat wel aan de orde is, kijken we of we de uitstoot kunnen verminderen door bijvoorbeeld inzet van machines met een lagere uitstoot, elektrisch materieel, etc. Tot nu toe lukt het om onze werkzaamheden en projecten uit te voeren, maar kan in toekomstige situaties consequenties hebben voor de doorlooptijd en kosten van onze projecten, afhankelijk van onze mogelijkheden de stikstofuitstoot waar nodig te verminderen. Dit is en blijft voorlopig maatwerk.

Operationeel

Schade door inzet (nood)bergingsgebieden
Ondanks het feit dat ons watersysteem robuust is kan het in uitzonderlijke gevallen van extreme neerslagsituaties noodzakelijk zijn om (nood)bergingsgebieden in te zetten. In dit geval vindt er door het waterschap moedwillig een beheerste inundatie plaats van deze vooraf ingerichte gebieden. Op basis van afspraken die hierover zijn gemaakt in een schaderegeling zal de daarbij veroorzaakte schade door het waterschap vergoed moeten worden. Hiervoor is in 2024 door het dagelijks bestuur de "Beleidsregel schadevergoeding bergingsgebieden 2024" vastgesteld op grond van de door het algemeen bestuur vastgestelde "Procedureverordening schadevergoeding 2024". De keuze voor (nood)bergingsgebieden is historisch ingegeven door een kosten- batenanalyse. Geconcludeerd is destijds dat inrichting en inzet van bergingsgebieden een bedrijfseconomisch voordeliger variant is dan het bouwen van (overgedimensioneerde) gemalen. De eventueel te maken kosten voor schade is derhalve een direct gevolg van de gemaakte keuze. Hoewel het hier feitelijk om kosten van beheermaatregelen voor een adequaat waterbeheer gaat, is gezien het (onvoorspelbare) karakter van deze post ervoor gekozen deze niet jaarlijks in de begroting (en daarmee in het tarief) op te nemen, maar onderdeel te laten zijn van de risicoparagraaf en de claim op het weerstandsvermogen.
Naast inzet van reguliere (nood)bergingsgebieden met een eigen vastgesteld vergoedingsregime kan het in uitzonderingssituaties noodzakelijk zijn, als de gehele capaciteit is benut, een ander gebiedsdeel aanvullend te inunderen (in opdracht van de Commissaris van de Koning). Gezien het feit dat dit niet is ingericht en gereguleerd met infrastructurele maatregelen, zal de schade naar verwachting hoger zijn dan bij inzet van reguliere (nood)bergingsgebieden, de kans op noodzaak tot inzet is echter vele malen kleiner.

Schade door extreme weersomstandigheden
Het klimaat verandert waardoor in toenemende mate extremen vaker voorkomen. Zowel droger weer als extreme neerslag stellen ons voor uitdagingen.

De laatste 5 jaren hebben we een aantal zeer droge jaren meegemaakt. In die jaren hebben wij veel hogere aanvoerkosten gemaakt vanaf het IJsselmeer op basis van waterakkoorden/ overeenkomsten. Ook in ons eigen beheergebied hebben wij extra werkzaamheden uitgevoerd. Dit betreft zowel investeringskosten, beheer- en onderhoudskosten en calamiteitenwerkzaamheden.
Gedurende de laatste paar jaar zien wij in Europa, Nederland en in ons gebied ook steeds meer plotselinge, lokale neerslagextremen, naast langdurige perioden van neerslag. Beiden leiden tot meer schade aan ons watersysteem en gevolgschade. Denk hierbij aan de toenemende taludschade door de verzadigde bodems, maar ook aan de buitengewone inzet van onze polder- en boezemgemalen in de zomer van 2024.

Toetsing primaire waterkering op aardbevingsbelasting
De technische beoordelingen met het doel om 2050 de waterveiligheid te garanderen in het achterliggend gebied zijn afgerond in 2022. De grondkering van de primaire waterkering is afgekeurd op grond van hoogte, stabiliteit en dijkbekleding, maar dit leidt op dit moment niet tot acute veiligheidsrisico's. De kunstwerken zijn in deze toetsronde wel goedgekeurd, met een aantal aandachtspunten. Met behulp van het Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP) moeten de primaire waterkeringen in Nederland uiterlijk 2050 in goede toestand worden gebracht.

Toetsing primaire waterkering en regionale keringen
De provincie Groningen heeft in 2014 de uitgangspunten voor het toetsen van de regionale keringen vastgesteld. In 2022 is de Beoordeling Regionale Waterkeringen afgerond en de resultaten zijn gerapporteerd aan de provincies. Deze beoordeling heeft geleid tot een aantal afkeuringen van regionale waterkeringen op grond van de faalmechanismen macro- en microstabiliteit en piping. De afgekeurde trajecten langs het Winschoterdiep (Eekerpolder), Afwateringskanaal Duurswold (ten zuiden van Schildmeer, nu in uitvoering) en het Hondshalstermaar (nu in uitvoering) worden binnen enkele jaren verbeterd conform bestuurlijke afspraken in het waterbeheerprogramma.

De afgelopen jaren zijn voor de regionale waterkeringen bij de Borgsloot, het Winschoterdiep (en Rensel), de Pekel Aa, bergingsgebied Lappenvoort, het Drents Diep en Tusschenklappen verbetermaatregelen afgerond.

PFAS op rwzi's in Drenthe
Het onderzoek naar PFAS op rwzi's in Drenthe (3 stuks) richt zich primair op het inventariseren van PFAS-gehalten in bodem en grondwater bij verdachte locaties. De aanpak van verontreiniging is op dit moment geen doel, maar kan in een latere fase aan bod komen.
Risico's en aandachtspunten:

- Complexiteit en onzekerheid: Bodemverontreiniging met PFAS is een relatief nieuw terrein. De wettelijke kaders zijn nog niet volledig uitgekristalliseerd. Volledige sanering is vaak niet realistisch vanwege de complexiteit van PFAS-verontreiniging.
- Zorgplicht en verwijtbaarheid: Volgens artikel 13 van de Wet bodembescherming geldt een zorgplicht. Of er sprake is van verwijtbaarheid (wist of had de veroorzaker het vermoeden van verontreiniging) is vooraf niet altijd duidelijk en vereist vaak aanvullend historisch onderzoek.
- Regie en prioritering: De regie ligt bij de provincie Drenthe en gemeente Emmen. Prioritering van locaties is noodzakelijk vanwege de omvang en kosten van mogelijke sanering. Besluitvorming over aanpak en budget vindt plaats na 2030, op basis van de uitkomsten van het huidige onderzoek.
- Waterbodem: Onderzoek naar waterbodems wordt voorlopig geparkeerd, maar bestaande gegevens van de waterschappen worden gebruikt om de invloed van effluentlozing op waterbodemkwaliteit te duiden.

Slibaangroei Havenkanaal Assen
De rwzi Assen loost het gezuiverde water (effluent) op het Havenkanaal. De rwzi loost dit gezuiverde water binnen de daarvoor geldende normen. Bij elke rwzi is er echter sprake van een kleine restlozing. Bij stilstaand water bezinkt deze restlozing gedeeltelijk bij het lozingspunt. In 2018 is het slib en bagger in het Havenkanaal daarom verwijderd. Ook is de installatie aangepast en zijn door de gemeente overstorten gesaneerd. Vanwege het feit dat het Havenkanaal geen stromend water is, is de verwachting dat er nieuwe aangroei van de sliblaag door de restlozing zal optreden. Jaarlijks meten we de aangroei van het slib, juist om een beter toekomstbeeld te kunnen voorspelen op basis van meetdata. Op basis van deze meetreeks van 6 meetjaren (2018-2024) punten kunnen we de toekomst niet zuiver voorspellen. Het slibvolume lijkt af te vlakken. Op basis van extrapolatie is de

indicatie dat er in 2040 weer gebaggerd zou moeten worden. Het kan noodzakelijk zijn om eerder te gaan baggeren vanwege hoeveelheid en ernst van de klachten van drijvend slib in relatie tot woningbouw en/of beperkte vaardiepte voor vrachtschepen en/of recreatievaart.
Op basis van de verwachte herziening van de EU-richtlijn stedelijk afvalwater zal er in de nabije toekomst overgegaan moeten worden tot nieuwe investeringen op de rwzi Assen.

Belastingopbrengsten
Door de economische situatie (denk aan faillissementen) kunnen de belastingopbrengsten en kwijtscheldingen zich anders ontwikkelen dan we in de begroting en meerjarenraming meenemen.

D. Stand en verloop bestemmingsreserves en voorzieningen

Bestemmingsreserves
Naast de algemene reserves kent het waterschap een aantal bestemmingsreserves. Onder deze bestemmingsreserves worden verstaan: reserves waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven.

In onderstaande tabel volgt een totaaloverzicht van het verwachte verloop van de bestemmingsreserves in deze begroting 2027.

Bestemmingsreserve	Stand 1-1-2027	Toevoeging	Onttrekking	Stand 31-12-2027
Afkoopsommen	6.225.937	0	678.000	5.547.937
HWBP	5.944.000	0	0	5.944.000
HWBP 10% aandeel	117.000	0	0	117.000
Coalitieakkoord 2019-2023	80.000	0	80.000	0
Bodemdaling door zoutwinning	5.314.063	106.281	50.000	5.370.344
NPLG	63.000	0	63.000	0
Nij Begun	432.000	0	155.000	277.000
Totaal	**18.176.000**	**106.281**	**1.026.000**	**17.256.281**

Bestemmingsreserve afkoopsommen
Bij de begroting 2015 is besloten de afkoopsommen in te zetten om minder te activeren.
Vanaf 2015 worden de eigen uren besteed aan projecten, de bouwrente en beheersmatige ICT-investeringen (onder andere aanschaf PC's, software) niet langer geactiveerd. Dit betekent dat deze kosten rechtstreeks ten laste van de exploitatie komen. De afkoopsommen betreffen volledig de taak watersysteembeheer. Voor zover deze extra kosten toegerekend worden aan de taak watersysteembeheer worden deze kosten gedekt door afkoopsommen.

Bestemmingsreserve HWBP
In de voorjaarsrapportage 2016 is besloten het jaarlijks verschil tussen de in de begroting opgenomen HWBP-bijdrage en de werkelijke HWBP-bijdrage te reserveren. Deze reserve was bedoeld om ons eigen aandeel in de kosten van onze projecten te dekken. Hiervoor is tot en met 2024 aan deze reserve toegevoegd. Deze reserve wordt nu ingezet om toekomstige stijging vanaf 2030 van kapitaallasten van de HWBP-projecten (deels) te dekken.

Bestemmingsreserve HWBP 10% aandeel

Met als doel de verdeling 10-40-50 van de financiering van het HWBP in de periode tot 2050 daadwerkelijk te realiseren maakten de waterschappen in december 2023 de eerste nadere afspraken over de projectgebonden eigen bijdrage (PGEB) van 10%. De belangrijkste afspraak is dat als de 10% PGEB van projectfasen in 2023 en latere jaren niet wordt gerealiseerd (door een voordelige uitvoering ten opzichte van de raming), verschillen tussen de werkelijke PGEB en de beoogde 10% PGEB bij de projectwaterschappen beschikbaar worden voor volgende HWBP-projectfasen van het eigen waterschap (besluit AB 7-2-2024). Dit betreft deze bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserves Coalitieakkoord 2019-2023

In het vorige coalitieakkoord was jaarlijks € 1.000.000 opgenomen voor duurzaamheid en innovatie. Dit bedrag was onderverdeeld in € 300.000 in de jaarlijkse exploitatie en € 700.000 per jaar als investering. Het jaarlijks budget in de exploitatie van € 300.000 was o.a. bestemd voor inhuur van kennis voor onderzoek duurzaamheid en innovatie. Deze onderzoeken leiden eventueel tot investeringen. Aangezien het ene jaar meer of minder als het andere jaar een beroep is gedaan op dit budget is bij de najaarsrapportage 2019 besloten het restant van het jaarlijks budget in een bestemmingsreserve te storten. De meer kosten in een ander jaar worden dan onttrokken aan deze bestemmingsreserve. Dit leidt dan niet tot financiële schommelingen in de jaren.
Daarnaast is bij de najaarsrapportage 2020 besloten om ook voor de in het Coalitieakkoord opgenomen budgetten voor zichtbaarheid, biodiversiteit en cultuur historisch erfgoed het niet bestede deel van de budgetten in een bestemmingsreserve te storten. In lijn met de overige coalitieakkoord budgetten is ook het niet bestede deel van het budget akkerranden vanaf 2022 aan een bestemmingsreserve toegevoegd.
In de huidige coalitieperiode zullen de bestemmingsreserves ingezet worden voor de daaraan gekoppelde bestemmingen.

Bestemmingsreserve bodemdaling door zoutwinning

Bij de jaarrekening 2021 is besloten om een bestemmingsreserve bodemdaling te vormen. In 2021 is ons waterschap namelijk tot overeenstemming gekomen over de manier waarop de gevolgen van zoutwinning gecompenseerd zullen worden. Het waterschap ontvangt hiervoor compensatie van een zoutwinbedrijf. Deze compensatie wordt in de bestemmingsreserve bodemdaling gestort. De jaarlijkse kosten als gevolg van de bodemdaling worden verminderd op de bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve NPLG

Van het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied) is met terugwerkende kracht een subsidie ontvangen van € 300.000 voor door ons bestede uren aan het NPLG in 2023.
Een aantal medewerkers binnen het waterschap hebben hier uren aan besteed.
Deze subsidie is bedoeld ter compensatie van uren die onze medewerkers niet aan "reguliere" werkzaamheden hebben kunnen besteden. Deze subsidieregeling is echter pas medio oktober 2023 gepubliceerd. Hierdoor hebben we deze subsidie in 2023 nog niet kunnen inzetten om extra (tijdelijke) personele capaciteit aan te trekken om de werkzaamheden die zijn blijven liggen in te halen (wat het doel van de subsidie is). Om deze reden is bij de jaarrekening 2023 besloten om voor de ontvangen subsidie van € 300.000 een bestemmingsreserve NPLG te vormen. Middels deze bestemmingsreserve NPLG worden de extra personeelskosten voor het inhalen van werkzaamheden die zijn blijven liggen, gecompenseerd.

Bestemmingsreserve Nij Begun

Nij Begun is een programma van de Nederlandse overheid voor de provincie Groningen en delen van Noord-Drenthe, gericht op het herstellen van de regio na de schade en overlast van de gaswinning. Het programma omvat maatregelen voor woningherstel, het versterken van gebouwen, sociaal en

economisch herstel, en het verbeteren van de leefbaarheid om de regio binnen dertig jaar weer op het landelijk gemiddelde te brengen.
Eind 2024 is een financieringssystematiek Nij Begun opgesteld door de regio - in samenwerking met het Rijk - t.b.v. de dekking van de additionele ambtelijke kosten die decentrale overheden maken rond Nij Begun. Als waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's gaat onze aandacht met name uit naar de economische agenda van Nij Begun. Op grond van deze regeling hebben de waterschappen voor de jaren 2024 en 2025 per waterschap € 572.000,- uitgekeerd gekregen. Dit bedrag wordt voorlopig gereserveerd om hieruit kosten te betalen die noodzakelijk zijn vanwege de inzet van onze medewerkers aan Nij Begun en om initiatieven te ondersteunen die bijdragen aan de versterking en bevordering van de regio. Verantwoording van de besteding vanuit de bestemmingsreserve Nij Begun vindt plaats via de voor- en najaarsrapportage en de jaarrekening. Dit is gelijk aan de methodiek rondom de bestemmingsreserve NPLG.

Voorzieningen
Voorzieningen zijn bedragen op de balans die worden gevormd om verplichtingen, verliezen en risico's op te kunnen vangen, waarvan de omvang per balansdatum onzeker is, maar wel redelijkerwijs in te schatten.

In onderstaande tabel volgt een totaaloverzicht van het verwachte verloop van de voorziening in deze begroting 2027.

Voorziening	Stand 1-1-2027	Toevoeging	Onttrekking	Stand 31-12-2027
Voormalig bestuur en personeel	3.014.625	60.293	450.000	2.624.918

Voorziening voormalig bestuur en personeel
Conform de regelgeving zijn de toekomstige lasten van voormalig bestuur en personeel opgenomen in een voorziening. De jaarlijkse kosten worden rechtstreeks ten laste van deze voorziening gebracht. Jaarlijks wordt bij de jaarrekening de benodigde hoogte van deze voorziening herberekend. Een eventueel tekort of overschot wordt ten laste of ten gunste van de exploitatie gebracht.

E. Kengetallen

Inleiding
Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de exploitatie of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de (ontwikkeling van de) financiële positie van het waterschap. Kengetallen op zichzelf zijn geen sturingsinstrument. De trend die uit de ontwikkeling van de kengetallen blijkt kan worden gebruikt om te sturen op het moment dat de trend een bepaalde kant uit gaat die niet gewenst is.

Volgens het Waterschapsbesluit moeten de volgende kengetallen worden opgenomen in de meerjarenraming, begroting en de jaarrekening:
- Weerstandsvermogen;
- Netto schuldquote;
- EMU-saldo;
- Wendbaarheid van de begroting;
- Lastendruk

Weerstandsvermogen
Het kengetal weerstandsvermogen meet de mate waarin het waterschap in staat is om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen zonder het bestaande beleid en de dienstverlening aan te tasten. Dit kengetal wordt berekend door het beschikbare weerstandsvermogen te delen door het benodigde weerstandsvermogen (basis: risico-inventarisatie), wat inzicht geeft in de financiële veerkracht van het waterschap.

Voor de waardering van de weerstandsratio wordt gebruik gemaakt van de normtabel die door het COELO (Centrum voor onderzoek van de economie van lagere overheden), de NAR (Nederlands adviesbureau voor risicomanagement) en de universiteit Twente is ontwikkeld.

Weerstandsratio	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Het weerstandsvermogen van ons waterschap is als volgt:

	Weerstandsratio
1 januari 2027	3,2
31 december 2027	2,9
31 december 2028	2,6
31 december 2029	2,4
31 december 2030	2,1
31 december 2031	2,1

Door het gekozen beleid met betrekking tot de inzet van algemene reserve watersysteembeheer neemt de weerstandsratio in 2027 af van 3,2 naar 2,9. Het weerstandsvermogen is daarmee nog steeds te classificeren als uitstekend. Hierna neemt de ratio licht verder af tot 2,1 in 2031. Dit wordt veroorzaakt door verdere inzet van de algemene reserve watersysteembeheer. Onze weerstandsratio is daarmee aan het einde van de meerjarenperiode nog steeds uitstekend.

Netto schuldquote
De netto schuldquote geeft inzicht in de schuldenlast van het waterschap in verhouding tot de eigen middelen. De netto schuldquote is de uitkomst van een wiskundige breuk van de netto schuld (teller) gedeeld door de netto belastingopbrengsten (noemer). Het beïnvloeden van de netto schuldquote kan dan ook alleen via die grootheden.

De netto schuld van ons waterschap groeit met name door het doen van investeringen (activeren van kosten).
Met investeringen (uitgaven met een meerjarig nut) in het watersysteem, de waterkeringen en de waterzuivering zorgen we voor droge voeten, veilige dijken en schoon en voldoende water. Burgers en bedrijven betalen daarvoor niet in één keer via hun belastingen, maar gespreid gedurende de periode dat zij daarvan profiteren (wettelijk bepaald op grond van het voorgeschreven baten- en lastenstelsel). Hierdoor ontstaat een financieringsbehoefte voor het in eerste instantie doen van de investeringen.

Het doen van investeringen en het hebben van een financieringsbehoefte is daarom onlosmakelijk met elkaar verbonden. We vullen de financieringsbehoefte in door leningen af te sluiten. De kosten die daarmee samenhangen, samen met de andere kosten die nodig zijn voor beheer, onderhoud en bediening van de infrastructuur, zijn onderdeel van de jaarlijkse exploitatiekosten van het waterschap. Het ontwikkelen van een netto schuldquote is dus het gevolg van het voorgeschreven baten- en lastenstelsel.

Het eventueel verlagen van de netto schuld kan door het investeringsniveau bij te sturen of binnen de kaders van de wetgeving minder kosten te activeren. Dit laatste leidt tot een verdere structurele stijging van de jaarlijkse exploitatiekosten en derhalve hogere lastenstijgingen.

Gelet op het voorgaande is het moeilijk om een norm te stellen voor de netto schuldquote. Wel valt een vergelijking te maken met het gemiddelde van de waterschappen. De gemiddelde netto schuldquote van de waterschappen bedraagt ongeveer 225%.

De netto schuldquote van ons waterschap is als volgt te bepalen:

	Netto schuldquote
31 december 2026	189%
31 december 2027	192%
31 december 2028	196%
31 december 2029	199%
31 december 2030	203%
31 december 2031	208%

De netto schuldquote van ons waterschap ligt lager dan het gemiddelde van de waterschappen. Onze netto schuldquote neemt deze meerjarenperiode geleidelijk toe. Dit komt met name doordat door het toenemende investeringsvolume (onder andere door het activeren van onze kosten HWBP) een hogere financieringsbehoefte ontstaat.

EMU-saldo

Nederland moet zich als deelnemer aan de Economische en Monetaire Unie houden aan een aantal spelregels. Eén van de spelregels is dat het nationale overheidstekort in een jaar niet meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Als meer dan 3% tekort ontstaat, dreigen normaal gesproken sancties vanuit Brussel.

De overheidsfinanciën laten in 2027 een minder gunstig beeld zien. Volgens de Miljoenennota 2027 komt het EMU-tekort in 2027 uit op ongeveer 2,9% van het bbp. Daarmee blijft het begrotingstekort voorlopig onder de Europese referentiewaarde van 3% van het bbp. De hogere overheidsuitgaven, onder andere voor defensie, zorg, sociale zekerheid en rente, zorgen voor extra druk op de begroting. Hierdoor neemt de begrotingsruimte voor toekomstige beleidskeuzes af. De overheidsschuld loopt de komende jaren verder op, maar blijft volgens de huidige ramingen onder de Europese grens van 60% van het bbp.

Het overheidstekort wordt niet alleen bepaald door de nationale overheid, ook decentrale overheden dragen bij in het bepalen van het tekort. Van de decentrale overheden spelen de waterschappen hierin een bescheiden rol. Doordat voor het bepalen van het EMU tekort een andere boekhoudmethode wordt toegepast, is het goed mogelijk dat bij een sluitende begroting wel een overheidstekort kan bestaan.

In de Wet HOF zijn de spelregels opgenomen hoe Nederland een EMU-saldo van 0% kan bereiken en welke bijdrage van de decentrale overheden wordt verwacht. Omdat de taken van de waterschappen belangrijk zijn voor de veiligheid, bewoonbaarheid, volksgezondheid en bedrijvigheid in ons land, moeten de waterschappen voldoende mogelijkheden hebben om te kunnen investeren. Daarom hebben de waterschappen, samen met de provincies en de gemeenten, in het kader van de Wet houdbare overheidsfinanciën, voldoende ruimte in het Nederlandse EMU-saldo nodig. Met het kabinet is voor 2027 tot en met 2030 een ruimte van 0,5% BBP afgesproken (0,34% voor gemeenten, 0,10% voor provincies en 0,06% voor waterschappen). Voor de jaren hierna moeten opnieuw afspraken gemaakt worden met het nieuwe kabinet. Voor het jaar 2031 is er derhalve in het onderstaande overzicht vanuit gegaan dat de waterschappen ook dan 0,06% BBP hebben.

Verloop EMU-saldo

(bedragen x € 1000,-)

	2027	2028	2029	2030	2031
EMU exploitatiesaldo	- 1.723	- 1.667	- 1.329	- 1.391	-652
Investeringen	- 23.800	- 25.900	- 28.400	- 34.900	- 37.300
Afschrijvingen	16.855	17.812	18.908	20.301	21.224
Invloed voorzieningen	- 390	- 1.948	- 86	- 100	- 100
EMU saldo	**- 9.058**	**- 11.703**	**- 10.907**	**- 16.090**	**- 16.828**
referentiewaarde	**-18.100**	**-18.900**	**-19.600**	**-20.300**	**-20.900**

Wendbaarheid van de begroting

Dit kengetal laat zien in welke mate afschrijvings- en rentekosten (verzamelnaam kapitaallasten) de exploitatie belasten. Dit wordt berekend door de kapitaallasten door de totale lasten te delen en biedt een indicatie van de financiële flexibiliteit van de begroting. Hoe groter de omvang van de gepleegde en nog te plegen investeringen en de daaruit voortvloeiende financiering, des te meer kapitaallasten voor langere periode vastliggen. Het doen van investeringsuitgaven (uitgaven met meerjarig nut) in combinatie met het verplicht toepassen van het baten- en lastenstelsel voor de verantwoording, maakt dat investeren onvermijdelijk leidt tot een toename van de afschrijvings- en rentekosten. Het is dan ook voor dit kengetal lastig een norm te stelen, zoals eerder aangegeven biedt dit meer een indicatie. Net als bij de netto schuldquote kan dit kengetal verlaagd worden door het investeringsniveau bij te sturen of binnen de kaders van de wetgeving minder kosten te activeren. Dit laatste leidt tot een verdere structurele stijging van de jaarlijkse exploitatiekosten en derhalve hogere lastenstijgingen.

	Wendbaarheid
2027	18%
2028	18%
2029	19%
2030	20%
2031	20%

Door de groei van de omvang van het investeringsniveau (jaarlijks en cumulatief) onder andere door het activeren van de kosten van het HWBP nemen de kapitaallasten de komende jaren toe. Op grond van de huidige inzichten is die toename relatief iets hoger de toename van de totale exploitatiekosten. Hierdoor neemt dit kengetal de komende jaren licht toe tot 20% aan het eind van de meerjarenperiode.

Lastendruk
Dit kengetal geeft de hoogte van de lastendruk van een meerpersoonshuishouden met een eigen woning in vergelijking met het landelijk gemiddelde weer.

	Lastendruk
Hunze en Aa's 2027	€ 500
Landelijk gemiddelde 2026	€ 511

Bij het landelijk gemiddelde is de lastendruk 2026 gebaseerd op een WOZ-waarde van € 370.000,- voor de eigen woning en drie vervuilingseenheden.
In de berekening is voor Hunze en Aa's in 2027 uitgegaan van een WOZ-waarde van afgerond € 415.000,- als gevolg van de verwachte waardestijging en eveneens drie vervuilingseenheden.
De lastendruk 2027 voor een meerpersoonshuishouden zal bij ons waterschap naar verwachting lager liggen dan het landelijk gemiddelde.

Hoofdstuk 6. Overige paragrafen

Artikel 4.13 van het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de begroting paragrafen moeten worden opgenomen die de beleidslijnen vastleggen met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. Naast deze verplichte paragrafen is er ook een Openbaarheidsparagraaf toegevoegd om inzicht te geven in de voortgang van de implementatie van de Wet open overheid (Woo).

De volgende onderwerpen worden in dit hoofdstuk behandeld:

A. Assetmanagement
B. Bedrijfsvoering
C. Verbonden partijen
D. Openbaarheidsparagraaf

A. Assetmanagement

Deze paragraaf heeft betrekking op kapitaalgoederen die direct gerelateerd zijn aan de taakuitoefening te weten waterkeringen en bijbehorende kunstwerken, watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen en zuiveringstechnische werken.

Wat is assetmanagement
Waterschappen zijn kapitaalintensieve organisaties. Onze assets staan ten dienste van de taakuitoefening rondom veilig, voldoende en schoon water. Ook ondersteunende activiteiten en middelen leveren hier een bijdrage aan. Onze assets (kapitaalgoederen) zijn investeringsgoederen met een groot maatschappelijk nut. Bij assets gaat het om fysieke eigendommen, objecten, bedrijfsmiddelen, gebruiksmiddelen, het fysieke materieel en gereedschap, die we in ons bezit hebben en waarmee wij ons werk uitvoeren en onze doelen realiseren. Deze goederen hebben doorgaans een hoge vervangingswaarde en gaan meerdere jaren mee.

We onderhouden onze bedrijfsmiddelen risico gestuurd. Dit betekent dat wij voor alle werkzaamheden een goede afweging maken tussen functie, kosten en risico's. Op basis van inventarisaties, periodieke inspecties en onderhoudsschema's. Assetmanagement ondersteunt het primaire proces en omvat de organisatie en alle taken die nodig zijn om de assets van Hunze en Aa's gedurende de gehele levensduur op een kosteneffectieve wijze in te zetten ter realisatie van de bedrijfsdoelstellingen. Samenhang tussen kosten, prestaties en risico's staat hierbij centraal. Met assetmanagement verbeteren we het beheer van onze bezittingen.

Assetmanagement moet ervoor zorgen dat we de risico's beheersen volgens de vastgestelde afspraken en dat de doelen voor de ontwikkeling van het systeem gehaald worden. Als afzonderlijke assets tijdelijk minder goed functioneren, is dat minder relevant zolang de werking van het systeem door de overige assets nog geborgd blijft. Het waterschap past deze methodiek toe bij de inventarisatie en beoordeling van risico's, de keuze van voorkeurvarianten in projecten en bij de prioritering van investeringen.

In hoofdlijnen komt de assetmanagementmethodiek neer op:
• Levenscyclus denken en handelen;
• Focus op de prestaties van het gehele systeem, in plaats van afzonderlijke objecten;
• Toetsing op bijdrage aan bedrijfswaarden;
• Risicobeoordeling en scenariobenadering.

Een integrale aanpak is nodig om het assetmanagement verder te kunnen ontwikkelen. De afgelopen jaren is binnen de programma's gewerkt aan diverse projecten in het kader van assetmanagement. Dit gebeurde vanuit actuele casussen en wensen tot verbetering van processen. Het risico van een niet-integrale aanpak is onvoldoende samenhang en onvoldoende afweging van prioriteiten.

Een belangrijke randvoorwaarde hiervoor is het op orde hebben van het informatiemanagement van de assets. Juist in de dynamiek van het watersysteembeheer is dit een grote uitdaging.

Onderstaande tabel geeft een indruk van de omvang van onze assets (kapitaalgoederen).

Onderdelen	Areaal
Waterkeringen en bijbehorende kunstwerken *(programma Waterveiligheid (H5 WBP))*	• 27 km Primaire keringen (zeedijken)
	• 1437 km Secundaire keringen (675 km regionale kaden en overige keringen)
Watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen (programma Watersystemen (H6-8 WBP))	• 3 Zee-gemalen
	• 4 Boezem-gemalen die uitslaan op buitenwateren
	• 184 Poldergemalen die uitslaan op boezemwateren
	• 38 overige kwantiteitsgemalen
	• 1706 Stuwen
	• 467 Inlaten
	• 4 sluizen die uitslaan op boezemwaterenof buitenwateren (zeesluizen)
	• 41 sluizen (overige sluizen)
	• Transportleidingen kwantiteit
	• Duikers
	• Bruggen
	• 3787 km beken, kanalen en sloten (hoofdwaterlopen in beheer)
	• 2400 ha. Boezemoppervlakte
	• 52,5 miljoen m3 waterbergingsgebieden
	• Oeverbeschoeiingen
	• Vispassages
	• Maaipaden
	• Tractiematerieel (tractoren, maai- en graafmachines etc.)
Zuiveringstechnische werken *(programma Watersystemen; thema Integraal beheer (H9 WBP))*	• 13 Rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's)
	• 107 Rioolgemalen (*kwaliteitsgemalen*)
	• 398 km Rioolwaterleidingen / Persleidingen
Organisatie *(programma Organisatie (H10 en 11 WBP))*	• Gebouwen en werkplaatsen
	• ICT Kantoor- en procesautomatisering

Beleidskader

Het assetmanagement richt zich bij Hunze en Aa's vooral op het zo goed mogelijk onderhouden van de bestaande assets. De doelen voor het assetbeheer zijn afgeleid van wet- en regelgeving, de missie van het waterschap, zoals onder meer bepaald in het Waterbeheerprogramma en door het algemeen bestuur vastgestelde vigerende visie- en beleidsdocumenten.
Ambities en transities die hierin expliciet meegenomen worden zijn bestuurlijke keuzes/ambities binnen het waterschap en betreffen opgaven op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie en duurzaamheid.

Naast het voldoen aan de gestelde kaders is het van belang om bij het beheer en onderhoud in te spelen op de dynamiek die het waterbeheer en haar omgeving kent. De ruimtelijke samenloop van de beheeropgaven wordt in kaart gebracht en de samenhang met andere ruimtelijke ontwikkelingen beoordeeld. Daarna worden vervolgens kosten, kansen en risico's en beschikbare capaciteit afgewogen. Op basis daarvan komt een onderhouds- en investeringsplanning tot stand. Door te sturen op samenloop werken we zo efficiënt mogelijk en door werkzaamheden te combineren proberen we de overlast zo minimaal mogelijk te houden.

Als basis voor het beheer van onze assets geldt het risico-gestuurd onderhoud. We onderhouden onze assets tot een bepaald niveau, waarbij we het risico (kans) op uitval nog acceptabel vinden. Die acceptatie is vooral afhankelijk van het object, de functie (belangrijkheid) en locatie.

Hiervoor is een aantal beleidskaders vastgesteld:

- Waterbeheerprogramma 2022-2027 (AB december 2021)
- Onderhoudsbeheerplan watergangen en waterkeringen (AB juni 2019)
- Nota waterbodembeheer (AB februari 2021)
- Beleid onderhoudsverplichting en onderhoudsplichtigen van kunstwerken in het watersysteem (DB oktober 2012)
- Zuiveringsstrategie 2030 (AB februari 2017)
- Visie Vismigratie van Wad tot Aa (AB juli 2018)
- Aanpak visveiligheid gemalen (AB december 2022)
- Bestuursnotitie huidige aankoopbeleid onderhoudspaden/maaipaden langs watergangen (AB september 2009)
- Waterbodembeleidsplan (DB december 2023)
- Waterbodemkwaliteitskaart (AB mei 2024)
- Beleidsnotitie 'stabiele oevers lang hoofdwatergangen (AB oktober 2012)

De uitgangspunten van een groot aantal van deze beleidskaders zijn verwerkt in ons OnderhoudsbeheerSysteem (OBS).

Financiële consequenties

Onze begroting is ingericht naar producten, beleidsvelden en programma's. We richten ons op onze doelen en geven daarbij aan wat de kosten zijn per product, beleidsveld en programma. Die kosten bestaan voornamelijk uit de inzet van onze assets, de inzet van onze medewerkers en derden en kapitaallasten van uitgevoerde projecten ten behoeve van een product, beleidsveld of programma. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en, daar waar het gaat om vervanging of levensduur verlengend (groot)onderhoud, uit investeringskredieten.

Volgens de BBVW moet er een structureel sluitende begroting zijn waarbij voldoende middelen moeten worden geraamd voor onderhoud van de kapitaalgoederen. De provincie ziet daar in haar toezichthoudende rol ook op toe.
Al die kosten worden in samenhang beschouwd.

De kosten die voortvloeien uit de diverse beleidskaders voor onze assets zijn uiteraard wel vertaald in de begroting van het waterschap. Vanuit het Waterbeheerprogramma worden de voorziene benodigde nieuwe investeringen in onze assets (periodiek) inzichtelijk gemaakt. Daarnaast worden voor de instandhouding van onze assets jaarlijks investeringen gepleegd. Het duidelijkst komt dit naar voren in het overzicht van C-investeringen (zie hoofdstuk 10 van deze begroting). C-investeringen hebben een sterk beheersmatig karakter en hebben vaak betrekking op groot onderhoud of vervanging van onze assets.

Gesteld kan worden dat het op dit moment lukt om met de beschikbare middelen het areaal op het noodzakelijke gewenste niveau te onderhouden. Uitganspunt daarbij is een haalbare, betrouwbare en betaalbare onderhoudsstrategie op basis van nut en noodzaak en met oog voor de kansen van samenloop/werk met werk maken en zo mogelijk subsidiering van investeringen. Geplande (groot) onderhoudswerkzaamheden voorkomen dat we toekomstige grootschalige projecten krijgen. Daarom verrichten we ieder jaar werk op basis van nut en noodzaak om achterstand te voorkomen.

Ontwikkelingen
Voor een overzicht van alle geplande investeringen in onze assets verwijzen wij u naar hoofdstuk 10, het investeringsschema 2027-2031. In algemene zin zijn de volgende ontwikkelingen te melden:

- *Ontwikkelingen waterveiligheidstaak*

De laatste jaren zijn de eisen rondom de stabiliteit van onze waterkeringen aangescherpt. Dit noodzaakt tot extra investeringen t.b.v. de vergroting van de stabiliteit naast het grotendeels afgeronde MasterPlanKaden (MPK) dat zorgt voor een juiste hoogte van de waterkering.
Voor de realisatie van de (zee)dijkversterkingsprojecten die op de nieuwe HWBP-programmering voor de periode 2026-2030 zijn opgenomen is ruim € 100 mln. aan bruto investeringen voorzien. Deze werkzaamheden worden voor 90% gefinancierd door HWBP-subsidies.

- *Ontwikkelingen watersysteembeheer*

Kaderrichtlijn Water (KRW). Veel geplande maatregelen zijn uitgevoerd en veel biologische doelen zijn inmiddels bereikt. Vooral de kanalen laten een positieve ontwikkeling zien. Tegelijkertijd zijn er nog resterende opgaven. Voor de KRW-maatregelen is een beleidsnotitie voor de volgende periode 2028 – 2033 opgesteld. De nadruk ligt op afronding van resterend beekherstel in de Drentsche Aa en de Hunze, optimalisatie van onderhoud, aanpak van exoten, onderzoek naar invloed van klimaatverandering, aanvullende maatregelen en onderzoeken voor meren, onderzoek naar ammoniumreductie en bronanalyses voor normoverschrijdende stoffen. Voor niet-bereikte doelen wordt per waterlichaam en parameter gemotiveerd welke KRW-uitzonderingsbepaling passend is. Deze maatregelen worden opgenomen in het ontwerp waterbeheerprogramma 2028 – 2033.

- *Ontwikkelingen zuiveringstaak*

In de periode 2003-2009 hebben grootschalige aanpassingen, nieuwbouw en renovatie van onze rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) plaatsgevonden. In de navolgende jaren is risico gestuurd onderhoud uitgevoerd voor de instandhouding van deze assets. Nu is de tijd aangebroken om over te gaan tot de programmatische vervanging van diverse onderdelen. Bijvoorbeeld vuilroosters, civieltechnische aanpassingen, investeringen in de procesautomatisering (PA) etc. Hiermee is naar verwachting enkele tientallen miljoenen gemoeid in de komende vijf jaar.

Met de ontwikkelingen rondom medicijnrestenverwijdering en de emissiereductie van broeikasgassen zoals lachgas en methaan op de rwzi's is gezien de stand van wetgeving nog geen rekening gehouden. Voor lachgas is een vierjarig meet en monitoringsprogramma opgestart dat naar verwachting pas in 2028 wordt afgerond. Naar verwachting zullen mogelijke investeringen pas vanaf 2029 kunnen plaatsvinden, omdat dan inzichtelijk is wat de meest effectieve maatregelen zijn.

- *Impact ICT op de bedrijfsvoering*

In de bedrijfsvoering speelt ICT een belangrijke rol. ICT hulpmiddelen worden ingezet in de diverse primaire processen. De kantoorautomatisering en procesautomatisering dient daarbij aan de geldende afspraken en wetgeving rondom informatieveiligheid en robuustheid te voldoen. Dit vraagt bijvoorbeeld om investeringen in de kantooromgeving, maar ook om investeringen in de ondersteunende processen, ICT-voorzieningen op onze gemalen en zuiveringen en in de telemetrie-aansturing.

- *Landelijke ontwikkelingen rondom reductie stikstofuitstoot/NPLG*

De landelijke discussie rondom het treffen van maatregelen ten behoeve van de reductie van stikstof kan ertoe leiden dat, vanuit de discussie en inventarisaties van opties, maatregelen worden aangemerkt als zijnde de wettelijke taak van het waterschap. Dit bijvoorbeeld t.a.v. de aanpassing van de waterhuishouding. Hiervoor zijn nog geen investeringsbedragen voorzien.

B. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering wordt op hoofdlijnen bepaald door de samenhang tussen het beheerprogramma, het coalitieakkoord en de begroting. Het bestuur bepaalt het "wat" en de directeur bepaalt het "hoe" qua beleidsvoorbereiding en bedrijfsvoering. In deze paragraaf wordt aangegeven hoe wij de realisatie van onze doelen willen vormgeven.

De paragraaf bedrijfsvoering gaat in op de volgende onderwerpen:

1. Informatie naar maatschappij en veiligheid
2. Personeel
3. Communicatie
4. Juridisch / inkoop
5. Financiële rechtmatigheid

1. Informatie naar maatschappij en veiligheid

Zorgen voor schoon, veilig en voldoende water is de kern van het waterschapswerk.
De uitvoering van ons waterschapswerk is datagedreven, doordat we intensief gebruik maken van informatie en digitale technologie voor planning, besturing en monitoring. Het werkveld informatie en digitalisering is volop in beweging, ook bij het waterschap.

We hebben te maken met wet- en regelgeving en landelijke kaders waaraan we moeten voldoen. Belangrijke voorbeelden hiervan zijn:

- informatiebeveiliging volgens de BIO2, als actueel normenkader voor informatiebeveiliging binnen de overheid;
- de Cyberbeveiligingswet, waarmee de Europese NIS2-richtlijn in Nederland wordt ingevoerd en die eisen stelt aan zorgplicht, meldplicht, registratie en bestuurlijke verantwoordelijkheid;
- bescherming van persoonsgegevens conform de AVG;
- openbaarheid en actieve openbaarmaking van informatie volgens de Wet open overheid;
- eisen aan digitale dienstverlening, toegankelijkheid en een duurzame informatiehuishouding.

Daarnaast worden de opgaven waar het waterschap voor staat steeds complexer. Klimaatverandering, strengere eisen aan digitale veiligheid, toenemende afhankelijkheid van data en nieuwe wetgeving vragen om een goede informatiepositie. Actuele en betrouwbare data zijn nodig om het watersysteem te monitoren, ontwikkelingen tijdig te duiden en bestuurlijke keuzes goed te onderbouwen.
Voor 2027 ligt de nadruk daarom op het verder op orde brengen van onze data, informatiehuishouding en digitale weerbaarheid. Daarbij moeten beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie en systemen aantoonbaar zijn geborgd. De invoering van de BIO2, de Cyberbeveiligingswet, de AI-verordening en de Archiefwet 2026 maken dit urgenter en vragen om een meer risicogerichte en structurele aanpak. Nieuwe technieken, waaronder kunstmatige intelligentie, kunnen ons werk ondersteunen, maar vragen tegelijk om duidelijke kaders en bewust gebruik.

Acties 2027:

Om bovenstaande ontwikkelingen goed te ondersteunen werken we verder vanuit het Informatie Bedrijfsvoeringsplan (IBP). Dit plan geeft richting aan de ontwikkeling van ICT, informatievoorziening, data, informatiehuishouding en digitale weerbaarheid. De nadruk verschuift daarbij van losse projecten naar structurele borging, risicogericht werken en het beter benutten van data en digitale middelen in onze werkprocessen.

Het gaat daarbij om:

- **Inzicht en sturing op het informatielandschap.** We houden zicht op onze applicaties, gegevensstromen en afhankelijkheden. Dit is nodig om de impact van nieuwe wetgeving, informatievragen en digitale risico's goed te kunnen bepalen. In 2027 ligt de nadruk op het verder op orde brengen van databeheer, gegevenskwaliteit en eigenaarschap.
- **Digitale werkplek en samenwerking borgen.** De moderne werkplek is ingevoerd en wordt verder doorontwikkeld. De focus ligt op veilig, gebruiksvriendelijk en beheersbaar digitaal samenwerken. Daarbij hoort ook het goed archiveren conform de nieuwe Archiefwet en toegankelijk maken van informatie, zowel voor intern gebruik als voor externe verplichtingen zoals de Wet open overheid.
- **Standaardisering en beheersing van automatisering.** We werken verder aan standaardisatie van kantoor- en procesautomatisering. Daarmee verkleinen we kwetsbaarheden, verbeteren we beheerbaarheid en kunnen we efficiënter en veiliger werken.
- **Digitale weerbaarheid versterken.** Door de komst van BIO2 en de Cyberbeveiligingswet/NIS2 nemen de eisen aan informatiebeveiliging en bestuurlijke verantwoordelijkheid toe. In 2027 werken we verder aan aantoonbare beheersing van risico's, monitoring, bewustwording en opvolging van beveiligingsmaatregelen.
- **Verantwoord gebruik van kunstmatige intelligentie.** Kunstmatige intelligentie ontwikkelt zich van experiment naar toepassing in werkprocessen. We benutten kansen waar dit waarde toevoegt, maar doen dat binnen duidelijke kaders voor privacy, informatiebeveiliging, transparantie en menselijk toezicht.
- **Datagedreven werken en inzet van nieuwe technologie.** Actuele data, kaart- en beeldmateriaal blijven belangrijk voor ons werk. We verkennen en benutten technologie zoals drones, sensoren en AI-ondersteunde analyse waar dit bijdraagt aan beter inzicht in het beheergebied en aan efficiëntere uitvoering.

BIO en AVG

Voor de informatiebeveiliging (BIO) en de privacy (AVG) worden afzonderlijk jaarplannen opgesteld. De insteek is om het volwassenheidsniveau drie voor beide onderwerpen te bestendigen. Hiervoor worden organisatorische en technische maatregelen uitgewerkt en vastgelegd. Het interne toezicht op de naleving van deze maatregelen via de CISO (Chief Information Security Officer) en de FG (Functionaris Gegevensbescherming) krijgt verder vorm.

2027 zal vanuit het perspectief van informatiebeveiliging voornamelijk in het teken staan van het starten met het implementeren van de Cybersecurity Implementatie Richtlijn (CSIR). Dit is een richtlijn voor de beveiliging van procesautomatisering. De richtlijn is zeer breed opgesteld en behandeld onderwerpen als fysieke beveiliging op procesautomatisering locaties (bijvoorbeeld een RWZI), maatregelen gericht op robuuste processen en procedures en de richtlijn stelt diverse technische beveiligingseisen. De implementatie vereist de inzet van diverse disciplines binnen het waterschap. Op dit moment wordt gewerkt aan de CSIR in een pilot-project bij de RWZI Ter Apel.

Het voldoen aan deze richtlijn is onder andere noodzakelijk vanuit de Cyberbeveiligingswet, die augustus 2026 in werking is getreden. Deze wet stelt eisen aan informatiebeveiliging, zowel voor proces- als kantoorautomatisering. Volgens de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is de beveiliging van kantoorautomatisering ingericht. De CSIR zal deze invulling en aantoonbaarheid geven voor procesautomatisering. Daarnaast hebben alle waterschappen onderling afgesproken deze richtlijn toe te passen voor het beveiligen van procesautomatisering.
Voor privacy zal in 2027 het PIMS (Persoonsgegevens Informatiemanagement Systeem) vervolmaakt worden. Zo'n systeem is vergelijkbaar met het ISMS voor informatiebeveiliging. Het doel van het PIMS is om 'in control' te zijn ten aanzien van de (meest risicovolle) verwerkingen van persoonsgegevens.

Daarnaast zal er extra aandacht zijn voor de ontwikkelingen rondom AI. En het in werking treden van de vernieuwde Archiefwet per 1 januari 2027. Voor privacy zijn met name de bewaartermijnen van belang, opgenomen in een zogenoemde selectielijst voor waterschappen.
Daarnaast zal – zo nodig – de uitgevoerde externe audit over privacy tot het nemen van maatregelen kunnen leiden. Over de resultaten van de externe audit zowel voor informatiebeveiliging als voor privacy zal het bestuur in 2027 worden geïnformeerd.

2. Personeel
Een goede uitvoering van onze taken vraagt om een kwalitatieve én kwantitatieve personeelsbezetting. Ervaren, goed opgeleide medewerkers met specifieke kennis en vaardigheden blijven onmisbaar. We investeren daarom structureel in onze mensen, zodat zij ontwikkelingen tijdig kunnen duiden, toepassen en vertalen naar ons werk. Daarbij zetten we sterk in op kennisverdieping, kennisdeling en innovatie, in lijn met onze rol als waterautoriteit.

Onze organisatievisie benadrukt dat medewerkers en organisatie in elkaars verlengde liggen: samenwerking, wendbaarheid en kennis zijn sleutelwoorden. We werken in een netwerksamenleving en vragen om bestuurlijke sensitiviteit, creativiteit en het vermogen om snel en adequaat te handelen. Dit vraagt om voortdurende ontwikkeling van zowel inhoudelijke kennis als persoonlijke competenties.

Acties 2027:
- **Continu ontwikkelen van kennis en vaardigheden**
  We borgen dit via meerjarige kwaliteits- en ontwikkelplannen per afdeling, gericht op actualiteit van kennis en het benutten van innovatiekansen.
- **Instroom en doorstroom versterken**
  Extra inzet op stagiairs, trainees, opleidingen en strategische werving om vacatures snel en kwalitatief in te vullen en kwetsbare posities te voorkomen.
- **Samenwerkings- en innovatief vermogen vergroten**
  Trainingen en intervisie gericht op projectmanagement, samenwerken, bestuurlijke sensitiviteit en het signaleren en benutten van innovatiekansen.
- **Kennisdeling en netwerkvorming**
  Actief stimuleren van interne kennisdeling en externe samenwerking met partners in de regio en sector.

3. Communicatie
Vanuit het beleidsplan Communicatie krijgt onze communicatie invulling. In de kern willen we met de wijze waarop we als waterschap Hunze en Aa's communiceren, bijdragen aan de realisatie van het waterbeheerprogramma en het coalitieakkoord. De doelstellingen van ons communicatiebeleid zijn:
- bijdragen aan contact, verbinding en samenwerking met onze omgeving;
- stimuleren zichtbaarheid van waterschap Hunze en Aa's in de richting van onze omgeving;
- waterschap Hunze en Aa's presenteren:
  - als functionele overheid die belast is met de zorg voor schoon water, voldoende water en waterveiligheid;
  - in lijn met de houdingen uit het waterbeheerprogramma;
  - als nuchter, eerlijk, toegankelijk, transparant en participatief;
- bijdragen aan maatschappelijk draagvlak voor ons werk en begrip voor de keuzes die we maken;
- bijdragen aan legitimiteit richting onze belastingbetalers;
- stimuleren watervriendelijk gedrag.

Met het beleidsplan Communicatie is koers bepaald, met aandacht voor:

- versterken digitale communicatie;
- projectcommunicatie;
- zichtbaarheid 'in het veld';
- stimuleren watervriendelijk gedrag;
- versterken communicatief vermogen en ambassadeurschap;
- educatie en voorlichting;
- brede publiekscommunicatie;
- actieve omgang met de pers.

Acties 2027:

- We willen de aandacht vestigen op de waterschapsverkiezingen die op 17 maart 2027 plaatsvinden. Kiezers willen we handreiking bieden bij hun oriëntatie op de standpunten van de deelnemende partijen.
- Het nieuwe bestuur krijgt een introductieprogramma aangeboden met aandacht voor het waterschap als instituut, de rol van het bestuur daarin en de inhoudelijke thema's die bij Hunze en Aa's aan de orde zijn.
- We sluiten aan op de landelijke aanpak voor publiekscommunicatie (samenwerking 21 waterschappen onder regie van de Unie van Waterschappen) en op de koepelcampagne Leven met Water (een samenwerking tussen het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat, waterschappen, drinkwaterbedrijven, watermusea, gemeenten en provincies). Met RTV Drenthe, RTV Noord, buurwaterschappen en drinkwaterbedrijven willen we blijven samenwerken ten behoeve van waterbewustwording en het stimuleren van watervriendelijk gedrag in Groningen en Drenthe;
- In correspondentie met inwoners en bedrijven vinden we duidelijk taalgebruik belangrijk. AI kan daarbij een goed hulpmiddel zijn. De toepassing van AI bij het opstellen van teksten willen we in de organisatie stimuleren.
- Onze arbeidsmarktcommunicatie gaan we versterken.

4. Juridisch / inkoop

Inkoop, Aanbesteden en Contractmanagement

Algemene ontwikkeling

Inkoop, aanbesteden en contractmanagement zijn belangrijke instrumenten voor het realiseren van de maatschappelijke opgaven van Waterschap Hunze en Aa's. Een rechtmatige, doelmatige en maatschappelijk verantwoorde inzet van publieke middelen draagt bij aan de doelen voor veilig, voldoende en schoon water. De omvang en complexiteit van projecten en beheeropgaven vragen om professioneel opdrachtgeverschap, met aandacht voor zowel de voorbereiding en aanbesteding als de uitvoering en beheersing van overeenkomsten.

De inkoopmarkt blijft in beweging. In onder meer de GWW-sector, ICT en specialistische dienstverlening is sprake van schaarste aan capaciteit en expertise. Ook prijsontwikkelingen, strengere eisen en strategische afhankelijkheden beïnvloeden de wijze waarop opdrachten in de markt kunnen worden gezet. Een transparante en voorspelbare marktbenadering, vroegtijdige afstemming en een professionele samenwerking met leveranciers blijven daarom van belang.

Uitdagingen richting 2027

De inzet van AI door zowel het waterschap als marktpartijen biedt kansen, maar stelt ook hogere eisen aan de kwaliteit en consistentie van aanbestedingsdocumenten. Bij de uitvoering van contracten ontstaan daarnaast vraagstukken over transparantie, informatiebeveiliging, intellectueel eigendom, kwaliteit en verantwoordelijkheden. Deze ontwikkelingen vragen om een zorgvuldige afweging binnen aanbestedingen en gedurende de contractperiode.

De Europese Commissie werkt aan een nieuwe Europese aanbestedingsverordening die de huidige aanbestedingsrichtlijnen moet vervangen. Eventuele invoering wordt niet vóór 2028 voorzien en de uiteindelijke inhoud kan tijdens het Europese besluitvormingsproces nog wijzigen.

Op hoofdlijnen kan de nieuwe regelgeving meer ruimte bieden voor dialoog en onderhandelingen, een grotere nadruk leggen op kwaliteit bij gunning en meer aandacht vragen voor duurzaamheid, leveringszekerheid, cybersecurity en strategische afhankelijkheden. Ook worden mogelijk aanvullende transparantie- en verantwoordingsverplichtingen gedurende de contractperiode geïntroduceerd. Deze Europese ontwikkelingen worden actief gevolgd.

Acties 2027

- In 2027 wordt het huidige inkoop- en aanbestedingsbeleid geëvalueerd en wordt een geactualiseerd beleidskader voorbereid, in samenhang met het nieuwe Waterbeheerprogramma. Ook worden Europese ontwikkelingen gevolgd en, zodra voldoende duidelijkheid bestaat, vertaald naar beleid, werkprocessen en standaarddocumenten.
- Voor contractmanagement wordt in 2027 een evaluatie uitgevoerd om de verdere ontwikkeling te ondersteunen. Daarbij worden keuzes voorbereid over de gewenste inrichting, verantwoordelijkheden, prioritering en een risicogerichte toepassing. Ook blijven de toepassing van groslijsten, marktconsultaties, leveranciersdialogen en evaluaties onderdeel van de samenwerking met de markt.
- Tot slot wordt het inzicht in contracten, uitgaven en toekomstige aanbestedingsbehoeften verder verbeterd. De mogelijkheden van digitalisering en AI worden nader onderzocht, met aandacht voor kwaliteit, risico's, informatiebeveiliging en een doelmatige inzet van beschikbare capaciteit.

Juridisch

- **Omgevingswet.** In deze bestuursperiode is inmiddels een begin gemaakt met het opstellen van de waterschapsverordening 2.0. Waar de eerste versie van de waterschapsverordening een beleidsneutrale omzetting was van de Keur, is er in de tweede versie van de waterschapsverordening wel ruimte voor inhoudelijke wijziging van de regels. Er zal doelgericht naar de regels worden gekeken en er is ruimte voor actualisatie. Uiteindelijk zal het ontwerp van de waterschapsverordening door het algemeen bestuur worden vastgesteld.
- **De Wet open overheid (Woo)** is op 1 mei 2022 gedeeltelijk in werking getreden. Sinds 1 november 2024 moeten de eerste vijf informatiecategorieën van de Wet open overheid (Woo) verplicht openbaar gemaakt worden. Voor het waterschap zijn alleen de eerste vier categorieën van toepassing. Het waterschap voldoet aan deze openbaarmakingsverplichting. De komende jaren zal de verplichting om bepaalde informatie actief openbaar te maken verder gefaseerd in werking treden. Voor het waterschap is de ingangsdatum van actieve openbaarmaking voor de overige informatiecategorieën nog niet vastgesteld. Voor meer informatie over de Woo wordt verwezen naar de openbaarheidsparagraaf in hoofdstuk 6D.

5. Financiële rechtmatigheid

Rechtmatigheid is een vast onderdeel in de bedrijfsvoering. De rechtmatigheidsaspecten monitoren we door verbijzonderde interne controles (VIC's). Een VIC behelst een controle op de opzet, bestaan en werking van de interne controle (IC) die medewerkers zelf uitvoeren als onderdeel van hun reguliere werkprocessen. Het doel is het tijdig opsporen en corrigeren van onvolkomenheden in de uitvoering van processen en deze vervolgens te verbeteren. Hierdoor levert de VIC een bijdrage aan de interne beheersing van werkprocessen en staat ten dienste aan het management en het dagelijks bestuur. Voor de accountant is de kwaliteit van (V)IC bepalend voor de noodzakelijke breedte en diepgang van de accountantscontrole. De jaarlijkse interim controle van de accountant is veelal gericht op de kwaliteit van de administratieve organisatie (AO) en de (V)IC's. Het algemeen bestuur kan voor de jaarrekeningcontrole aandachtspunten meegeven aan de accountant..

Vanaf 2025 ligt de verantwoordelijkheid om een oordeel te vormen over de (financiële) rechtmatigheid van het handelen van het waterschap bij het dagelijks bestuur en toetst de accountant de getrouwheid van de verantwoording, die onderdeel vormt van de jaarstukken van het waterschap. Om de rechtmatigheidsverantwoording op te stellen is een systematisch opgebouwde aanpak nodig. Jaarlijks stelt het dagelijks bestuur een interne controleplan vast. Hierin wordt toegezien op getrouwheid en financiële rechtmatigheid om het dagelijks bestuur in staat te stellen de rechtmatigheidsverantwoording af te leggen in de jaarrekening. Bijvoorbeeld over de naleving van de voorwaarden voor Europese aanbestedingen, alsook over misbruik en oneigenlijk gebruik en lasten waarvoor geen voorafgaande dekking is opgenomen in de begroting.

C. Verbonden partijen

Visie en beleidsvoornemens
Ons waterschap is uit beleidsoverwegingen samenwerkingsverbanden aangegaan met een aantal partijen. De keuze voor zo'n samenwerking is over het algemeen ingegeven door (kosten)efficiency. Zo'n samenwerking kan de vorm aannemen van een gemeenschappelijke regeling (volgens de wet op de gemeenschappelijke regelingen) al dan niet met een eigen bestuur, een stichting of een vereniging. Door dergelijke samenwerkingen op te nemen in een aparte paragraaf krijgt het algemeen bestuur een goed inzicht in de partijen die ons helpen onze doelen te bereiken.

Wettelijke definitie verbonden partij: een privaatrechtelijk of publiekrechtelijke organisatie die een bijdrage levert aan onze doelstellingen en waarin het waterschap een bestuurlijk én financieel belang heeft. Letterlijk wordt met bestuurlijk belang bedoeld dat ons waterschap ook in het bestuur van het samenwerkingsverband vertegenwoordigd is.

1.	**Gemeenschappelijke regeling met Noorderzijlvest**
Belang waterschap	In de reglementen van de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest is bepaald dat het waterschap samenwerkt met een of meer andere waterschappen ten behoeve van een doelmatige uitoefening van grootschalige taakonderdelen en dat daartoe een regeling wordt aangegaan. Deze regeling is een lichte gemeenschappelijke regeling, zonder een eigen bestuur. Deze gemeenschappelijke regeling beheert geen eigen of vreemd vermogen.
Openbaar belang	Voor de volgende onderwerpen wordt samengewerkt met waterschap Noorderzijlvest: • Het beheer van zuiverings-technische werken met grensoverschrijdend afvalwater. • De verwerking van primair zuiveringsslib. • Het ontwateren van zuiveringsslib. • De eindverwerking van zuiveringsslib. • Het beheer van het fonds buiten gebruik gestelde leidingen. • Het beheer en bediening van coupures te Delfzijl. • Het laboratorium.
Financieel belang	Bijdrage aan NZV : € 11.773.000,- Bijdrage van NZV (lab.): € 2.397.000,-
Eigen vermogen	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.
Financieel resultaat	n.v.t.
Risico's	Door de grote financiële omvang van de jaarlijkse kosten van deze gemeenschappelijke regeling (€ 32 miljoen) kunnen afwijkingen in de uitvoering (projecten en exploitatie) en mutaties in lonen en prijzen voor aanzienlijke verschillen zorgen.
Voornemens	*Grensoverschrijdend afvalwater* Sinds 2021 is er een nieuwe contractpartij voor de eindverwerking van ontwaterd zuiveringsslib. Dit is de SNON (Slibverwerking Noord Oost Nederland). Het nieuwe contract is ingegaan op 1-1-2021 en kent een looptijd van minimaal 20 jaar. Fosfaatterugwinning uit de as van het slib en

	nuttig hergebruik van de energie-inhoud van het slib maken onderdeel uit van het contract. Vanaf 2026 wordt al het slib van de drie waterschappen NZV, WDOD en H&A verwerkt in de nieuwe fabriek van de SNON. Eind augustus 2025 is deze fabriek officieel in gebruik genomen. Ook vond in 2026 grootschalige renovatie/optimalisatie plaats van de rwzi Garmerwolde. De drie zuiveringsstraten worden één voor één aangepakt. Door deze noodzakelijke ingrepen moet de installatie beter en efficiënter gaan presteren. In 2026 is er gewerkt aan rendement verbeterende werkzaamheden aan zuiveringsstraat 3 op Garmerwolde. In 2027 en 2028 zullen er rendement verbeterende werkzaamheden worden uitgevoerd op respectievelijk de rwzi's Eelde en Delfzijl. Hierbij wordt op rwzi Eelde tevens de chemicaliëndosering geplaatst waarmee de fosfaatconcentratie van het effluent verder naar beneden kan worden gebracht. Gelijktijdig met de rendement verbeterende werkzaamheden wordt er onderhoud gepleegd aan de gemalen en persleidingen in de betreffende zuiveringskring van Garmerwolde. Vanwege naar alle waarschijnlijkheid toegekende subsidie voor de vierde trap (lees medicijnrestenverwijdering) op Garmerwolde is dit project naar voren gehaald in de meerjarenplanning. Overige maatregelen die op Garmerwolde genomen gaan worden (maatregelen routekaart zuiveringskring Garmerwolde) betreffen het ontvangstwerk, toekomstige capaciteitsuitbreiding en reductie van lachgas door optimalisatie van de deelstroom behandeling. *Laboratorium* • Het continue implementeren en uitbreiden van analysemethoden voor medicijnresten, gewasbeschermingsmiddelen en nieuwe stoffen. • Implementatie van een mobiele applicatie ter verbetering van het proces monsternamen. • Continuering van uitvoeren monstername COVID en mogelijke andere gezondheidsparameters in opdracht van VWS en RIVM in het kader van afgesloten Bestuursovereenkomst Nationale afvalwater surveillance. Vanaf 1 januari 2027 wordt de Nationale Rioolwater Surveillance verder afgeschaald. Voor het gezamenlijke laboratorium van Hunze en Aa's en Noorderzijlvest blijven acht locaties over die wekelijks worden bemonsterd. Daarnaast kunnen op verzoek van het RIVM projectmatig extra monsters worden genomen. De kosten van deze werkzaamheden worden vergoed door VWS en het RIVM. • Vanaf 2024 wordt de eDNA analyse t.b.v. het opsporen van muskusratten, beverratten en bevers routinematig uitgevoerd Momenteel worden in overleg met de opdrachtgevers voor verschillende organismen analyses ontwikkeld en gevalideerd. • Vervangingsinvestering in analyseapparatuur tbv de analyse van zware metalen. • In eigen beheer uitvoeren van de tot nu toe uitbestede hydrobiologische werkzaamheden onder de GR.

2.	**Gemeenschappelijke regeling Noordelijk belastingkantoor**
Belang waterschap	De waterschappen Noorderzijlvest, Hunze en Aa's, Wetterskip Fryslân en de gemeente Groningen hebben uit overwegingen van kwaliteit, continuïteit en efficiency besloten tot samenwerking bij de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken en de heffing en invordering van waterschaps- en gemeentelijke belastingen in het Noordelijk Belastingkantoor (NBK). Het NBK is een bedrijfsvoeringsorganisatie, als bedoeld in artikel 8, derde lid, in samenhang met artikel 62 van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Ons dagelijks bestuur is vertegenwoordigd in het bestuur van het NBK.
Openbaar belang	Het Noordelijk Belastingkantoor heeft tot taak het uitvoeren van: a. heffing en invordering van alle belastingen op grond van artikel 113 Waterschapswet die door de deelnemende waterschappen aan het samenwerkingsverband zijn overgedragen; b. heffing en invordering van alle belastingen op grond van artikel 219 Gemeentewet die door deelnemende gemeenten (Groningen en Eemsdelta) aan het samenwerkingsverband zijn overgedragen; c. de Wet waardering onroerende zaken. Onder de taken worden mede begrepen de daartoe behorende ondersteunende processen. Het NBK verzorgt ook de afhandeling van kwijtscheldingsaanvragen voor een groot aantal gemeenten in Noord-Nederland.
Financieel belang	Bijdrage aan het NBK € 2.778.000,-
Eigen vermogen	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.
Financieel resultaat	n.v.t.
Risico's	Het NBK kent geen bijzondere risico's. Als bedrijfsvoeringsorganisatie heeft het NBK te maken met reguliere risico's ten aanzien van ICT en personeel en de daarbij behorende financiële risico's. Daarnaast kan het streven naar het aansluiten van meer gemeenten voor een (tijdelijke) terugval in dienstverlening zorgen. Er is onzekerheid over het voortbestaan van de koepelvrijstelling BTW. Mocht op termijn deze vrijstelling komen te vervallen, dan heeft dit een kostenverhogend effect voor onze bijdrage (voor zover het ons aandeel in de personele kosten betreft).
Voornemens	Eén van de belangrijkste doelstellingen is het verder uitbreiden van de dienstverlening aan nieuwe gemeenten ter vergroting van de (kosten)efficiency. Op dit moment wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst ook de heffing, inning en waardering voor de gemeenten Eemsdelta, Noordenveld, Oldambt, Pekela en Achtkarspelen verzorgd. Voor de gemeenten Aa en Hunze , Assen en Tynaarlo wordt de dwanginvordering uitgevoerd. Daarnaast wordt voor een groot aantal gemeenten de afhandeling van de kwijtschelding uitgevoerd. Ook in 2027 wordt met gemeenten gesproken om gebruik te maken van de diensten van het Noordelijk Belastingkantoor.

	Als met een gemeente tot een overeenkomst wordt gekomen dan wordt een dienstverleningsovereenkomst (DVO) opgesteld, waarin ook de financiële afspraken worden vastgelegd. Voor een DVO worden integrale kostprijstarieven gehanteerd die voor beide partijen financieel positief gaan uitwerken. Daarnaast maken partijen afspraken over de éénmalige kosten die vooraf aan de daadwerkelijke dienstverlening aan de orde zijn. Ook worden er afspraken over het eventueel overnemen van personeel gemaakt. Dit alles is maatwerk en wordt in een businesscase uitgewerkt.

3.	**Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH)**
Belang waterschap	In deze gemeenschappelijke regeling zijn wij vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Als deelnemer in de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Het Waterschapshuis (HWH) nemen we deel aan diverse programma's. Als waterschap dragen we bij aan de instandhoudingskosten van HWH en nemen we een aantal producten die HWH levert af. De kosten van de instandhouding worden door alle deelnemers gezamenlijk gedragen. De kosten van de projecten worden op basis van deelnameovereenkomsten doorbelast aan de diverse deelnemers/afnemers. Op grond van een afweging op basis van kosteneffectiviteit nemen we producten van Het Waterschapshuis af. Ook nemen we producten af als er sprake is van een gezamenlijk in Univerband afgesproken activiteit of product.
Openbaar belang	Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de waterschappen op het gebied van Informatie en Communicatie Technologie. Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen. Het zwaartepunt ligt op vier gebieden (data, standaarden, Informatiebeveiliging en privacy en wetgeving. We treden daarbij zoveel mogelijk als collectief op.
Financieel belang	Bijdrage aan HWH € 1.358.000,-
Eigen vermogen	n.v.t.
Vreemd vermogen	Recentste gegevens: 01.01.2025: € 15.108.000,- 31.12.2025: € 24.862.000,-
Financieel resultaat	2025: € 425.000,- negatief.
Risico's	
Voornemens	Geen bijzonderheden te melden. Het HWH blijft ons faciliteren en ondersteunen op de door ons gewenste thema's.

4.	**Unie van Waterschappen**
Belang waterschap	In deze vereniging zijn wij niet vertegenwoordigd in het bestuur. De dijkgraaf vertegenwoordigt ons in de ledenvergadering. Daarnaast zijn wij bestuurlijk en ambtelijk vertegenwoordigd in (bijna) alle werkgroepen en commissies die bij de Unie van Waterschappen de besluitvorming, advisering en lobbywerkzaakheden voorbereiden
Openbaar belang	De Unie van Waterschappen behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking. Binnen de Unie ligt de nadruk op lobby, communicatie en landelijke regievoering. Daarnaast zorgt de Unie voor de ontwikkeling van een gezamenlijke visie en het bepalen van gezamenlijke standpunten van haar leden en het ondersteunen van haar leden. Het dagelijks bestuur van de Unie bestaat uit een aantal bestuurders (dijkgraven of leden van het dagelijks bestuur van een waterschap) van waterschappen. Besluiten worden genomen in de ledenvergadering waarin alle dijkgraven zitting hebben. De Unie doet toezeggingen namens alle waterschappen. Besluiten met financiële gevolgen worden over het algemeen door alle waterschappen uitgevoerd. Het is aan de waterschappen zelf te bepalen hoe daar mee om te gaan. Het belang van Hunze en Aa's is circa 4%.
Financieel belang	Bijdrage aan de Unie van Waterschappen: € 570.000,-
Eigen vermogen	Recentste gegevens: 01.01.2025: € 2.589.000,- 31.12.2025: € 2.900.000,-
Vreemd vermogen	Recentste gegevens: 01.01.2025: € 23.959.000,- 31.12.2025: € 24.990.000,-
Financieel resultaat	2025: € 311.000,- positief
Risico's	Het financiële risico van de leden is in eerste instantie beperkt tot de contributie. Wel is een garantstelling verstrekt door de leden waterschappen op een lening bij de NWB ten behoeve van de huisvesting van de Unie (zie ook de risicoparagraaf).
Voornemens	Geen bijzondere ontwikkelingen. De Unie blijft ons faciliteren en ondersteuning op veel terreinen.

5.	**STOWA (Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer)**
Belang waterschap	STOWA is een stichting met een stichtingsbestuur. Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de in STOWA deelnemende partijen: waterschappen, provincies en het Rijk. Door de STOWA worden met regelmaat onderzoeken uitgevoerd en rapporten gepubliceerd die ons helpen bij ons werk. Onze medewerkers/specialisten zijn soms rechtstreeks betrokken bij deze onderzoeken.
Openbaar belang	STOWA is het kenniscentrum van de regionale waterbeheerders (veelal de waterschappen) in Nederland. STOWA ontwikkelt, vergaart, verspreidt en implementeert toegepaste kennis die de waterbeheerders nodig hebben om de opgaven waar zij in hun werk voor staan, goed uit te voeren. Deze kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch of sociaalwetenschappelijk gebied. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap.
Financieel belang	Bijdrage aan STOWA: € 295.000,-
Eigen vermogen	Recentste gegevens: 01.01.2025 € 9.801.004 31.12.2025 € 11.370.405
Vreemd vermogen	Recentste gegevens: 01.01.2025 € 8.405.400 31.12.2025 € 9.210.438
Financieel resultaat	n.v.t.
Risico's	
Voornemens	De STOWA heeft in 2026 een nieuwe strategienota 2026-2032 vastgesteld, getiteld "Effect in uitvoering". Deze is gebaseerd op vier doorsnijdende themas'1. Binnen de natuurlijke grenzen van de planeet blijven (o.a. circulariteit, nature based solutions, biodiversiteit, klimaatneutraliteit). 2. Weerbaarheid; 3 Klimaatadapatie en ruimte; 4. Waterkwaliteit. Door de combinatie van werkvelden en de doorsnijdende thema's, worden specifieke kennisvragen gecombineerd tot een integraal advies voor de waterbeheerders.

6.	**Nederlandse Waterschapsbank (NWB)**
Belang waterschap	De NWB is een Naamloze Vennootschap (NV). De NWB financiert overheden, instellingen voor de volkshuisvesting, de gezondheidszorg en het onderwijs. Alle aandelen van de NWB zijn in handen van overheden. Het Waterschap Hunze en Aa's beschikt over 1915 aandelen A en 175 aandelen B. Samen met een nominale waarde van € 240.350,-.
Openbaar belang	Het belang is tweeledig: zorgen voor een aantrekkelijke positie op de geld- en kapitaalmarkt en genereren van inkomsten middels een dividenduitkering. De leningenportefeuille van Waterschap Hunze en Aa's bestaat momenteel volledig uit leningen die bij de NWB zijn afgesloten. De NWB Bank streeft geen winstmaximalisatie na maar het maken van een passende winst is wel noodzakelijk om de ambities van de bank te kunnen realiseren en om een passend dividend uit te kunnen keren. De directie van de NWB streeft naar een bestendig dividendbeleid door de uitkering van een jaarlijks gelijk bedrag, met als drie belangrijkste uitgangspunten: - de toekomstbestendigheid van de bank; - het streven naar een pay-out ratio tussen 40-60% van de nettowinst; - periodieke evaluatie van het dividendbeleid.
Financieel belang	Dividenduitkering € 1.944.000,-
Eigen vermogen	Recentste gegevens: 01.01.2025: € 2.094.000.000,- 31.12.2025: € 2.157.000.000,-
Vreemd vermogen	Recentste gegevens: 01.01.2025: € 76.347.000.000,- 31.12.2025: € 70.384.000.000,-
Financieel resultaat	2025 Positief € 113.000.000,-
Risico's	Er is vooral een financieel risico. Tegenvallende resultaten van de bank kunnen effect hebben op de dividenduitkering van de aandeelhouders
Voornemens	Naar verwachting zal de NWB ook in 2027 dividend uitkeren. In de begroting 2027 gaan wij uit van een dividenduitkering over 2026 van € 1,9 miljoen.

D. Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden en verplicht een bestuursorgaan onder andere tot actieve openbaarmaking van informatie. Uitgangspunt van de wet is dat overheidsinformatie openbaar is, tenzij een uitzondering van toepassing is. Het doel van de wet is om overheidsinformatie sneller toegankelijk te maken. De Woo verplicht ons bepaalde informatie actief openbaar te gaan maken. In de Woo zijn 17 categorieën informatie opgenomen die verplicht actief openbaar gemaakt moeten worden. Dit mag gefaseerd gebeuren. De wet stelt een fasering van deze categorieën voor tot 2027.

De actieve openbaarmaking van al deze categorieën informatie is een omvangrijke operatie en zal daarom stap voor stap worden ingevoerd. Dit vergt namelijk de nodige aanpassingen in onze informatiehuishouding. Wij volgen de landelijk voorgestelde fasering van invoering.

Op grond van artikel 3.5 van de Woo zijn wij ook verplicht om jaarlijks in de begroting en de jaarrekening aandacht te besteden aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo.
In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen een kwalitatieve beschrijving gegeven van de activiteiten die worden uitgevoerd in 2027 op de thema's actieve en passieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding. Voor het uitvoeren van deze wet zijn door het rijk financiële middelen (incidenteel en structureel) beschikbaar gesteld. Het Rijk heeft hierbij als voorwaarde gesteld dat we verantwoording afleggen over de besteding van deze middelen. Hiervoor is aansluiting gezocht bij de belangrijkste onderdelen van de wet.

1. Actieve openbaarmaking voor de 17 verplichte categorieën documenten (artikel 3.3 Woo)
Onder actieve openbaarmaking verstaan we de activiteiten die vanuit het waterschap worden ondernomen om informatie op eigen initiatief openbaar te maken voor de samenleving. Om te stimuleren dat het waterschap (feitelijk alle bestuursorganen) uit eigen beweging meer informatie openbaar toegankelijk gaan maken bepaalt de Woo dat in ieder geval 17 categorieën van documenten verplicht binnen de voorgeschreven termijn (fasering) openbaar gemaakt moeten worden. Overheden moeten hier een eigen platform voor inrichten, dat wordt aangesloten op een landelijk platform, de Woo-index site.

2. De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de 17 verplichte categorieën (artikel 3.1 Woo)
Op grond van artikel 3.1 Woo moeten bestuursorganen informatie over de uitvoering van beleid actief openbaar maken. Dit is een algemene inspanningsverplichting. Hier kunnen we voorlopig nog geen invulling aan geven, omdat het voldoen aan de actieve informatieverplichting voor de 17 verplicht voorgeschreven categorieën al het nodige aan inspanning vergt. Qua documenten moeten we met name denken aan beleidsstukken (inclusief voorbereiding, uitvoering, naleving, handhaving en evaluatie van dat beleid). Voorbeelden: beleidsnota's op het gebied van duurzaamheid, inkoop, onderhoud etc. Zodra we hiertoe de mogelijkheid zien zullen we zeker overgaan tot openbaarmaking.

Wij hebben een eigen publicatieplatform ingericht en zijn begonnen met het openbaar maken van documenten uit de eerste informatiecategorieën.

In de tabel op de volgende pagina wordt aangegeven welke informatiecategorieën openbaar worden gemaakt.

Cat.	Art. Woo	Omschrijving	Wanneer verplicht openbaar	Platform	Status
1-3	3.3..1a, 1b en 1c	Wet en regelgeving, overige besluiten algemene strekking en ontwerpen waarover extern advies is gevraagd	1 november 2024	Publicatieplatform	Actief
4-5	3.3, 1d en 1e	Inzicht in de organisatie/ werkwijze, de bereikbaar-heid en de wijze waarop een informatieverzoek kan worden ingediend	1 november 2024	Website, publicatieplatform	Actief
6-7	3.3, 2a en 2c	Vergaderstukken en verslagen van het algemeen bestuur en zijn commissies en de bij het algemeen bestuur ingekomen stukken	-	Website	Actief
8	3.3b	Vergaderstukken Staten-Generaal (niet van toepassing op waterschappen)	1 november 2024	n.v.t.	n.v.t.
9	3.3, 2d	Agenda's en besluitenlijsten van het dagelijks bestuur	-	Website	Actief (samengevoegd, één document
10	3.3, 2e	Adviezen met betrekking tot de ontwerpen uit categorie 1 en adviezen van adviescommissies die niet zien op individuele zaken	-	-	Inactief
11	3.3, 2f	Convenanten	-	-	Inactief
12	3.3, 2g	Jaarplannen en jaarverslagen	-	-	Inactief
13	3.3, 2h	Subsidieverplichtingen anders dan met beschikking (niet van toepassing op waterschappen)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
14	3.3, 2i	Woo-verzoeken (incl. beslissing en verstrekte informatie)	-	-	Inactief
15	3.3, 2j	Onderzoeksrapporten	-	-	Inactief
16	3.3, 2k 3.3a	Beschikkingen	-	Platform	Actief
17	3.3, 2l	Klachtoordelen	-	-	Inactief

Wij maken categorie 1 tot en met 5, 6-7 en 16 al langere tijd openbaar, maar vanaf 1 november 2024 zijn categorie 1 tot en met 5 wettelijk verplicht.

3. Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek; hoofdstuk 4 Woo)
Passieve openbaarmaking betekent dat we (publieke) informatie openbaar maken na verzoeken vanuit de samenleving, ook wel een Woo-verzoek genoemd. We zorgen ervoor dat persoonsgegevens worden geanonimiseerd en houden rekening met wettelijke uitzonderingen.
In de verantwoording over het jaar (jaarstukken 2027) geven we aan hoeveel Woo-verzoeken we hebben ontvangen.

4. De informatiehuishouding (Hoofdstuk 6 Woo)
Voor de verbetering van de informatiehuishouding gaan we in 2027 door met de volgende activiteiten:

- Ons post- en archiefsysteem herinrichten en daarmee ook voldoen aan de Woo.
- Verkennen van het anonimiseren door gebruik te maken van AI van documenten.
- We werken aan het verder optimaliseren van systemen en procedures. Beleid en werkafspraken op het gebied van de informatiehuishouding en informatievoorziening worden geactualiseerd.
- Een pilot digitaliseren van het hybride analoge archief
- Starten met het classificeren van informatie om zodoende de vertrouwelijkheid van informatie vast te leggen.

5. Aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon (artikel 4.7 Woo)
De Woo schrijft voor dat ieder bestuursorgaan één of meer contactpersonen heeft om vragen van burgers te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie. Ons waterschap heeft de rol Woo-contactpersoon toegewezen aan een aantal functionarissen. Hiermee is de beschikbaarheid van een Woo-contactpersoon gewaarborgd.

6. Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren
Naast de hierboven genoemde inzet zijn er geen extra activiteiten voorzien.

FINANCIËLE BEGROTING

Hoofdstuk 7. Uitgangspunten en normen

Hieronder staan de belangrijke uitgangspunten waarmee bij het opstellen van de meerjarencijfers rekening is gehouden.

- Jaarlijkse stijging personeelslasten: 4% voor 2027 t/m 2031 (op basis van de verwachtingen van het CPB).
- Daarnaast is rekening gehouden met extra personeelslasten als gevolg van een toename van 7 fte (€ 750.000,-) voortkomend uit de strategische personeelsplanning (SPP) 2027-2031.
- Prijsstijging (inflatie); 2% voor 2027 t/m 2031 (op basis van de verwachtingen van het CPB).
- Investeringsvolume € 20 miljoen voor 2027, € 22 miljoen voor 2028, € 24 miljoen voor 2029, € 26 miljoen voor 2030 en € 28 miljoen voor 2031 (exclusief jaarlijkse oplopende solidariteitsbijdrage HWBP), hierop zijn de afschrijvingslasten berekend.
- Als rente(omslag)percentage is voor 2027 2,10% gehanteerd en voor de overige jaren loopt dit percentage met stapjes van 0,05% per jaar op naar een percentage van 2,30% in 2031.
- Lagere bijdrage aan Noorderzijlvest inzake de GR zuiveren in 2027 van € 1.400.000,-.
- De toevoeging aan de voorziening oninbare belastingdebiteuren is structureel met € 100.000.- verlaagd.
- Jaarlijkse onderzoekskosten vanaf 2028 van € 600.000 voortvloeiend uit het waterbeheerprogramma 2028-2033.
- Jaarlijkse extra kosten vanaf 2028 van € 400.000 ten behoeve van de KRW.
- Vanaf 2030 kunnen de kosten voor het uitvoeren van baggerwerkzaamheden niet langer geactiveerd worden. Vanaf dat jaar zijn deze kosten dan ook niet meer opgenomen in het investeringsschema. In de exploitatie is op basis van de huidige inzichten vanaf 2030 vooralsnog rekening gehouden met jaarlijkse kosten voor het uitvoeren van baggerwerkzaamheden van € 275.000,-.
- Hogere onderhoudskosten aan zuiveringstechnische werken van € 250.000.
- Tot slot zijn er nog een aantal ontwikkelingen die (mogelijk) tijdens of na de meerjarenperiode invloed kunnen hebben (hogere HWBP-bijdragen vanaf 2030 (de afschrijvingslast zal vanaf 2031 gaan toenemen), medicijnrestenverwijdering, stijging bijdrage GR Noorderzijlvest na 2031). De hiervoor geschetst ontwikkelingen zullen ook invloed hebben op de lastenstijgingen na deze meerjarenperiode.
- De inzet van de bestemmingsreserve HWBP om de gevolgen van de stijgende kapitaallasten door het activeren van alle HWBP-kosten op te vangen is nog niet meegenomen, aangezien de toenemende lastenstijging als gevolg van HWBP-kosten zich pas na deze meerjarenperiode voordoet.

Een aantal posten wordt hierna toegelicht.

Stijging personeelslasten
Voor de jaarlijkse stijging van de salarissen en sociale lasten is, op basis van de verwachtingen van het CPB, voor de jaren 2027 t/m 2031 uitgegaan van 4%. Met dit percentage kunnen naar verwachting reguliere ontwikkelingen, zoals aanpassingen in de sociale lasten (o.a. sociale- en pensioenpremies), de verhoging van de salarissen (cao-uitkomsten) en de reguliere loonrondes worden gedekt.

Strategische personeelsplanning (SPP) 2027-2031
De SPP brengt relevante waterschapsontwikkelingen in beeld en vertaalt deze naar consequenties voor de organisatie. Op basis hiervan worden onderbouwde keuzes voorbereid over de formatie, met

nadruk op prioritering en doelmatigheid. Uitgangspunt is 'nee, tenzij' bij uitbreiding, waarbij eerst wordt gekeken naar alternatieven zoals samenwerking, uitbesteding en fasering.
In de meerjarenraming is conform de contourennota 2027-2031 uitgegaan van een toename van de personeelslasten van 7 fte (€ 750.000,-).

De formatieve uitbreiding vloeit voort uit (wettelijke) ontwikkelingen en opgaven die grotendeels buiten de directe beïnvloedingssfeer van het waterschap liggen en reeds merkbaar doorwerken in de bedrijfsvoering, waaronder:

- toenemend beheer rond de bever en bestrijding van rivierkreeft;
- aanscherping van ICT-eisen op het gebied van netwerkbeveiliging;
- uitbouw van opsporing en monitoring van exoten (planten en dieren) via eDNA;
- verdere proces-automatisering en beveiliging van de zuiveringen;
- uitvoeringswerk op civiel- en werktuigbouwkundig terrein.

Prijsstijging (inflatie)
Op basis van de verwachting voor de komende jaren van het CPB en de reeds meegenomen specifieke verhogingen is voor de meerjarenperiode een inflatiestijging gehanteerd van 2%. Er is hierbij nog geen rekening gehouden met de mogelijke gevolgen van het conflict in het Midden-Oosten (buiten de dieselprijzen). Het gehanteerde inflatiepercentage van 2% voor 2027 ligt lager dan de inflatieverwachting van het CPB van 2,7% in 2027. In de CPB-raming is echter ook de verwachte stijging van de energie- en brandstofprijzen meegenomen. Omdat wij deze stijging afzonderlijk beoordelen, nemen wij voor de overige kosten van goederen en diensten een inflatiecorrectie van 2% op.

Afschrijvingslasten
In deze meerjarenraming is rekening gehouden met het effect van toenemende (grootschalige) investeringen in met name het watersysteembeheer. Door de voorziene uitvoering van ondermeer de investeringen in KRW maatregelen, veiligheid van kaden en sluizen en toename (verdubbeling) van de HWBP solidariteitsbijdrage in 2030, is rekening gehouden met een oplopend investeringsvolume. De afschrijvingslasten zijn berekend op basis van een investeringsvolume van € 20 miljoen voor 2027, € 22 miljoen voor 2028, € 24 miljoen voor 2029, € 26 miljoen voor 2030 en € 28 miljoen voor 2031 (exclusief de jaarlijkse oplopende solidariteitsbijdrage HWBP). De afschrijvingslasten zijn bijgesteld op basis van de huidige gegevens. Voor deze berekening is kritisch gekeken naar de in exploitatie name datum voor de verschillende projecten en op basis hiervan zijn de afschrijvingslasten aangepast. De afschrijving van activa begint namelijk te lopen vanaf het moment van ingebruikname. Een latere ingebruikname datum betekent ook een latere toename van de afschrijvingslasten. De afschrijvingslasten nemen hierdoor minder snel toe dan in de meerjarenraming 2026-2030.

(bedragen * € 1 mln.)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**
Investeringsvolume (excl. Solidariteitsbijdrage HWBP)	20	22	24	26	28
Solidariteitsbijdrage HWBP	4	4	4	9	9
Totaal investeringsvolume	24	26	28	35	37

Rente(omslag)percentage
In de meerjarenraming is met de huidige rentepercentages rekening gehouden voor kortlopend geld en langlopende geldleningen (zie ook paragraaf 5 B Financiering voor een nadere toelichting). Het berekende renteomslagpercentage voor 2027 bedraagt 2,10% (begroting 2026 2,14%). Voor de

overige jaren loopt dit percentage met stapjes van 0,05% per jaar op naar een percentage van 2,30% in 2031.
De jaarlijks aangetrokken leningen zijn, met name, voor de herfinanciering van de aflossingen op bestaande leningen. Dit betekent dat de herfinanciering van de in het verleden aangetrokken leningen wordt geherfinancierd met leningen tegen de huidige rentepercentages. Eventuele rentestijgingen hebben op het renteomslagpercentage geen nadelig effect zolang de herfinanciering tegen een lager percentage dan het huidige renteomslagpercentage van 2,10% is. Wanneer het rentepercentage hierboven ligt, zal het renteomslagpercentage met kleine stapjes gaan stijgen. Op basis van de huidige rentepercentage is hiermee dus ook rekening gehouden in de meerjarenraming.

Onderzoekskosten Waterbeheerprogramma 2028-2033
Voor de uitvoering van een groot aantal opgaven uit het ontwerp Waterbeheerprogramma 2028-2033 is vanaf 2028 structureel € 600.000 per jaar opgenomen. Deze middelen worden onder meer ingezet voor watersysteemanalyses, monitoring en pilots, kennisontwikkeling en de verdere ontwikkeling van instrumentarium voor grondwatervoorraadbeheer. Daarnaast ondersteunen een aantal onderzoeken toekomstige investeringsbeslissingen en gebiedsprocessen.

KRW
Met betrekking tot de Kaderrichtlijn Water (KRW) verschuift de opgave van inrichting naar beheer en instandhouding van de gerealiseerde KRW-maatregelen. Voor het behouden en verder verbeteren van de ecologische waterkwaliteit conform KRW wordt vanaf deze planperiode een structureel budget van € 400.000 opgenomen in de meerjarenraming (vanaf 2028). Dit budget is bedoeld voor beheer- en onderhoudsmaatregelen die bijdragen aan het in stand houden van gerealiseerde KRW-resultaten. De exacte uitwerking van de benodigde maatregelen, inzet en prioritering vindt plaats in 2027.

GR Noorderzijlvest
Ten behoeve van een doelmatige uitoefening van (grootschalige) taakonderdelen inzake het zuiveren en laboratoriumwerkzaamheden werken de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest sinds 1 januari 2000 samen en zijn daartoe een lichte gemeenschappelijke regeling aangegaan als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen.
Onze bijdrage aan Noorderzijlvest in 2027 inzake het zuiveren is € 1.400.000,- lager dan onze bijdrage 2026.
De komende jaren zal onze bijdrage vervolgens weer stijgen door geplande investeringen binnen de GR.
Gelet op de verdere noodzakelijke vernieuwing van de zuiveringslocatie in Garmerwolde (bijvoorbeeld medicijnrestverwijdering) inclusief het afvalwater transportsysteem is het de verwachting dat onze bijdrage ook na de meerjarenperiode zal blijven toenemen.

Bestemmingsreserve HWBP
In de voorjaarsrapportage 2016 is besloten het jaarlijks verschil tussen de in de begroting opgenomen HWBP-bijdrage en de werkelijke HWBP-bijdrage te reserveren. Deze reserve was bedoeld om ons eigen aandeel in de kosten van onze projecten te dekken. Hiervoor is tot en met 2024 aan deze reserve toegevoegd. Deze reserve wordt nu ingezet om toekomstige stijging vanaf 2030 van kapitaallasten van de HWBP-projecten (deels) te dekken. Deze reserve wordt ingezet na deze meerjarenperiode, wanneer een toenemende lastenstijging als gevolg van HWBP-kosten zich gaat voordoen.

Hoofdstuk 8. Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten (in €)

nr	omschrijving	Begroting 2027	Begroting 2026	Jaarrekening 2025
1	rentelasten	4.989.134	4.808.039	4.384.130
2	afschrijvingen	16.854.506	16.847.363	16.142.282
3	personeelslasten	42.606.018	40.166.447	38.423.720
4	goederen	3.773.200	3.688.993	4.410.417
5	energie	7.384.668	7.218.204	6.435.593
6	huren, pachten en lease	2.073.584	2.072.141	2.047.495
7	verzekeringen	353.167	346.242	338.645
8	belastingen	152.526	149.536	126.677
9	onderhoud door derden	6.798.653	6.132.601	5.627.464
10	overige diensten door derden en bijdragen aan derden	33.239.106	33.054.059	33.426.712
11	toevoegingen aan voorzieningen	637.782	731.768	1.581.201
12	toevoeging aan reserves	0	0	572.000
13	onvoorzien	2.000	2.000	0
	Totaal	**118.864.345**	**115.217.392**	**113.516.337**

nr	omschrijving	Begroting 2027	Begroting 2026	Jaarrekening 2025
1	rentebaten	417.779	384.936	519.476
2	dividend	1.944.000	1.944.000	1.767.251
3	baten in verband met salarissen en sociale lasten	25.273	24.301	266.166
4	opbrengsten goederen, werken en diensten voor derden	4.354.190	3.928.674	3.975.916
5	opbrengst uit eigendommen	70.870	69.481	50.665
6	waterschapsbelastingen	110.660.903	107.100.259	102.537.771
	Af: kwijtscheldingen	2.400.000	2.330.000	2.235.278
		108.260.903	104.770.259	100.302.492
7	bijdrage van derden	2.068.330	1.854.741	3.212.205
8	geactiveerde lasten			648.309
9	onttrekking aan reserves			
	algemene reserves	1.045.000	1.525.000	4.550.000
	bestemmingsreserves	678.000	716.000	897.000
10	exploitatieresultaat	0	0	-2.673.144
	Totaal	**118.864.345**	**115.217.392**	**113.516.337**

Toelichting op de begroting naar kosten- en opbrengstensoorten

Hieronder volgt een analyse van de begroting 2027 op kosten- en opbrengstensoorten. De verschillen met de begroting 2026 worden hieronder verklaard. In de analyse worden alleen de grotere afwijkingen genoemd. De bedragen zijn op duizendtallen afgerond.

	Begroting 2027	Begroting 2026		Verschil
- Netto lasten	111.706.000	108.625.000	N	-3.081.000
Dekking:				
- Waterschapsbelastingen	110.661.000	107.100.000		3,3%
- Onttrekking algemene reserves	1.045.000	1.525.000		
Totaal	111.706.000	108.625.000		2,8%

De hogere netto last ten opzichte van de begroting 2026 is als volgt samengesteld:

	Begroting 2027	Begroting 2026		Verschil
Lasten				
1 kapitaallasten	21.844.000	21.655.000	N	-189.000
2 personeelslasten	42.606.000	40.166.000	N	-2.440.000
3 goederen	3.773.000	3.689.000	N	-84.000
4 energie	7.385.000	7.218.000	N	-167.000
5 huren, pachten en lease	2.074.000	2.072.000	N	-2.000
6 verzekeringen en belastingen	506.000	496.000	N	-10.000
7 onderhoud door derden	6.799.000	6.133.000	N	-666.000
8 overige diensten door derden en bijdragen aan derden	33.239.000	33.054.000	N	-185.000
9 toevoeging aan voorzieningen	638.000	732.000	V	94.000
10 onvoorzien	2.000	2.000	N	0
	118.864.000	115.217.000	N	-3.647.000
Baten				
11 rentebaten	418.000	385.000	V	33.000
12 dividend	1.944.000	1.944.000	N	0
13 baten i.v.m. salarissen / sociale lasten	25.000	24.000	V	1.000
14 opbrengst goederen, werken en diensten voor derden	4.354.000	3.929.000	V	425.000
15 opbrengst uit eigendommen	71.000	69.000	V	2.000
16 bijdragen van derden	2.068.000	1.855.000	V	213.000
17 kwijtscheldingen	-2.400.000	-2.330.000	N	-70.000
18 onttrekking bestemmingsreserves	678.000	716.000	N	-38.000
	7.158.000	6.592.000	V	566.000
Netto lasten	**111.706.000**	**108.625.000**	**N**	**-3.081.000**

1 Kapitaallasten (N € 189.000)
11 Rentebaten (V € 33.000)
Betreft:

-	afschrijvingen	N	-8.000
-	rentelasten	N	-181.000
-	rentebaten	V	33.000
		N	-156.000

Afschrijvingen
De afschrijvingslasten zijn berekend op basis van een investeringsvolume van € 20 miljoen (exclusief de jaarlijkse solidariteitsbijdrage HWBP). De afschrijvingslasten zijn bijgesteld op basis van de huidige gegevens. Voor deze berekening is kritisch gekeken naar de in exploitatie name datum voor de verschillende projecten en op basis hiervan zijn de afschrijvingslasten aangepast. De afschrijving van activa begint namelijk te lopen vanaf het moment van ingebruikname. Een latere ingebruikname datum betekent ook een latere toename van de afschrijvingslasten. De afschrijvingslasten nemen hierdoor minder snel toe dan in de meerjarenraming 2026-2030.

Rentelasten
In de begroting 2027 is met de huidige rentepercentages rekening gehouden voor kortlopend geld en langlopende geldleningen (zie ook paragraaf 5 B Financiering voor een nadere toelichting).
Het berekende renteomslagpercentage voor 2027 bedraagt 2,10% (begroting 2026 2,14%).
De rentestijging bedraagt € 181.000.

Rente over eigen financieringsmiddelen (bespaarde rente)
Door het systeem van totaalfinanciering worden de reserves ingezet voor de financiering en niet afzonderlijk op de bank gezet. Om de totale financieringskosten (rentelasten) in beeld te houden wordt administratief een verrekening gemaakt tussen rentelasten en rentebaten. De berekende administratieve rente over de reserves wordt als rentebate verantwoord en opgeteld bij de rentelasten. Door afnemende algemene reserves daalt de bespaarde rente.

2 Personeelslasten (N € 2.440.000)

		Begroting 2027	**Begroting 2026**		**Verschil**
-	salarissen en sociale lasten	40.935.000	38.551.000	N	-2.384.000
-	overige personeelslasten	1.254.000	1.205.000	N	-49.000
-	personeel van derden	417.000	410.000	N	-7.000
		42.606.000	40.166.000	N	-2.440.000

Salarissen en sociale lasten
De personeelsformatie is conform de contourennota 2027-2031 verhoogd van 346,5 fte naar 353,5 fte.

De stijging van de salarissen en sociale lasten bestaat uit:

-	bijstelling begroting 2026	N	-100.000	-0,3%
-	toename formatie (7 fte)	N	-750.000	-1,9%
-	geraamde stijging 2027 4% (CAO en reguliere stijgingen)	N	-1.534.000	-4,0%
Totale stijging		N	-2.384.000	-6,2%

Reguliere stijging
Voor de jaarlijkse stijging van de salarissen en sociale lasten is, op basis van de verwachtingen van het CPB, uitgegaan van 4%. Met dit percentage kunnen naar verwachting reguliere ontwikkelingen, zoals aanpassingen in de sociale lasten (o.a. sociale- en pensioenpremies) en de verhoging van de salarissen (cao-uitkomsten).

Bijstelling personele begroting 2026 en formatieve toename
De bijstelling van de begroting 2026 betreft een verhoging als gevolg van een hogere automatische prijscompensatie (APC) uit de cao Waterschappen dan waarmee in de begroting 2026 rekening was gehouden. Daarnaast is een formatieve uitbreiding van 7 fte opgenomen voor € 750.000. Deze formatieve uitbreiding was opgenomen in de contourennota 2027-2031. De formatieve uitbreiding komt voort uit de Strategische personeelsplanning (SPP) 2027-2031.

De SPP brengt relevante waterschapsontwikkelingen in beeld en vertaalt deze naar consequenties voor de organisatie. Op basis hiervan worden onderbouwde keuzes voorbereid over de formatie, met nadruk op prioritering en doelmatigheid. Uitgangspunt is 'nee, tenzij' bij uitbreiding, waarbij eerst wordt gekeken naar alternatieven zoals samenwerking, uitbesteding en fasering. De uitbreiding vloeit voort uit (wettelijke) ontwikkelingen en opgaven die grotendeels buiten de directe beïnvloedingssfeer van het waterschap liggen en reeds merkbaar doorwerken in de bedrijfsvoering, waaronder:
- toenemend beheer rond de bever en bestrijding van rivierkreeft;
- aanscherping van ICT-eisen op het gebied van netwerkbeveiliging;
- uitbouw van opsporing en monitoring van exoten (planten en dieren) via eDNA;
- verdere proces-automatisering en beveiliging van de zuiveringen;
- uitvoeringswerk op civiel- en werktuigbouwkundig terrein.

Overige personeelslasten
De stijging betreft met name de inflatie en een aantal kleinere bijstellingen.

Personeel derden
De stijging betreft met name de inflatie en een aantal kleinere bijstellingen.

3 Goederen (N € 84.000)
Tussen de post onderhoud derden en goederen bestaat een relatie doordat het onderhoud deels door eigen personeel wordt uitgevoerd en deels wordt uitbesteed. Bij uitbesteding worden de totale kosten verantwoord op onderhoud derden, inclusief de door de derde gebruikte materialen. Het nadeel ad € 84.000 wordt in de analyse van de post onderhoud door derden meegenomen.

4 Energie (N € 167.000)
De totale energiekosten ten opzichte van de begroting 2026 zijn € 167.000 hoger. Dit is als volgt opgebouwd:

-	Netwerkkosten Enexis	N	-150.000
-	GVO's	V	50.000
-	Diesel	N	-50.000
-	Diversen	N	-17.000
		N	-167.000

Netwerkkosten Enexis
Als gevolg van onder andere hogere kosten van netverlies, de hoge inflatie en hogere kosten aan TenneT (landelijke netbeheerder) heeft Enexis haar tarieven de afgelopen jaren fors verhoogd.
Naar verwachting stijgen als gevolg van nieuwe investeringen in het hoogspanningsnet op land en zee de tarieven van Enexis in 2027 nogmaals met minimaal 10%. Dit betekent een stijging van € 150.000.
De definitieve tarieven voor 2027 zijn moeilijk te voorspellen en worden eind 2026 weer gepubliceerd door de ACM.

GVO's
De prijzen van GVO's zijn enorm gedaald de afgelopen jaren. In 2022 betaalden we € 9,70 per GVO en in 2025 nog maar € 0,96 per GVO. Het verwachte voordeel voor 2027 bedraagt € 50.000.

Diesel
De dieselkosten zijn structureel met € 50.000 verhoogd ten opzichte van de begroting 2026. Gezien de ontwikkelingen op de internationale energiemarkt en de geopolitieke onzekerheden van de afgelopen periode, waaronder de ontwikkelingen en spanningen in het Midden-Oosten, is ervoor gekozen om de dieselkosten structureel hoger te begroten. Hiermee wordt rekening gehouden met de aanhoudende onzekerheid en de verwachte prijsontwikkelingen op de brandstofmarkt.

5 Huren, pachten en lease (N € 2.000)
Het nadeel betreft inflatie en een paar kleinere aanpassingen.

6. Verzekeringen en belastingen (N € 10.000)
Het nadeel betreft inflatie en een paar kleinere aanpassingen.

7 Onderhoud door derden (N € 666.000)

Het nadeel bedraagt	N	-666.000
Nadeel op Goederen (zie post 3 Goederen)	N	-84.000
Per saldo nadeel	N	-750.000

De kosten ten opzichte van de begroting 2026 zijn € 750.000 hoger.
Diverse afwijkingen:

- Hotspots op gewenst niveau houden	N	-30.000
- Klepelen en maaikorven	N	-30.000
- Beekonderhoud	N	-35.000
- Robotmaaiers	N	-25.000
- Snoeiwerkzaamheden	V	22.000
	N	-98.000

De bijzondere afwijkingen zijn:

- Gedragscode bestendig beheer en onderhoud	N	-125.000
- Vaarweg Pekelder Hoofddiep (eenmalig in 2027)	N	-70.000
- Onderhoud zuiveringstechnische werken	N	-250.000
- Reguliere inflatie en diversen	N	-207.000
	N	-652.000
Totaal	N	-750.000

Gedragscode bestendig beheer en onderhoud
Het beheer en onderhoud van watergangen, keringen en baggerwerkzaamheden wordt aangepast conform de Gedragscode Bestendig Beheer en Onderhoud. Hiermee wordt geborgd dat de werkzaamheden aansluiten bij de actuele wet- en regelgeving en geldende ecologische richtlijnen. Het aangepaste beheer omvat onder andere extra maaibeurten, ecologisch onderzoek en meer variatie in het maaibeheer, met als doel de biodiversiteit verder te versterken. De uitvoering van deze maatregelen leidt tot een structurele verhoging van € 125.000 per jaar.

Vaarweg Pekelder Hoofddiep (eenmalig in 2027)
Het Pekelderhoofddiep heeft de functie van vaarweg, maar wordt momenteel niet gebruikt vanwege storingen aan de bruggen. Hierdoor groeit het kanaal snel dicht. Om de vaarwegfunctie te kunnen herstellen, is een maaiactie met een harkboot noodzakelijk. Deze verwijdert niet alleen de waterplanten, maar ook de wortels van met name de invasieve exoot Cabomba. De kosten voor deze eenmalige maaiactie worden geraamd op € 70.000.

Onderhoud zuiveringstechnische werken
Jaarlijks zijn budgetten opgenomen voor onderhoudswerkzaamheden aan zuiveringstechnische werken. Door aanhoudende prijsstijgingen zijn de kosten niet meer in lijn met de beschikbare budgetten.
Dit jaar merken we dat er door gehanteerde CBS-indexen en nieuwe contracten een aanzienlijke toename is in met name de door onze leveranciers gehanteerde uurtarieven. De extra onderhoudskosten in verband met de hiervoor genoemde prijsstijgingen voor de zuiveringstechnische werken bedragen naar verwachting voor 2027 € 250.000,-.

8 Overige diensten door derden en bijdragen aan derden (N € 185.000)

De kosten ten opzichte van de begroting 2026 zijn € 185.000 lager.

Diverse afwijkingen:

-	Solidariteitsfinanciering muskusrattenbeheer	N	-35.000
-	Voortoetsplan MER tbv WBP 2028 - 2033 (eenmalig in 2026)	V	30.000
-	Oefening inzet bergingpolders	N	-20.000
-	Bijdrage onderzoek gedragscode	N	-27.000
-	Implementeren anonimiseringssoftware (eenmalig in 2027)	N	-50.000
-	Hogere bijdrage NBK (conform vastgestelde begroting NBK)	N	-61.000
-	Hogere bijdrage het Waterschapshuis (HWH); conform ontwerpbegroting	N	-178.000
		N	-341.000

De bijzondere afwijkingen zijn:

-	Inspectie slibgistingstanks	V	100.000
-	GIS-software	N	-75.000
-	Onderzoekskosten waterbeheerprogramma 2022-2027	N	-55.000
-	Verkenning vervangen DMS en inrichten e-Depot (eenmalig in 2027)	N	-125.000
-	Softwarelicenties	N	-190.000
-	DAW impulsprojecten	N	-100.000
-	Zuiveren afvalwater door Vechtstromen en Drents Overijsselse Delta	N	-280.000
-	Zuiveren afvalwater door Noorderzijlvest	V	1.400.000
-	Waterschapsverkiezingen (eenmalig in 2027)	N	-90.000
-	Bijdrage meetprogramma methaanreductie (eenmalig in 2027)	N	-105.000
-	Inflatie en diversen	N	-324.000
		V	156.000
Totaal		N	-185.000

Toelichting bijzondere afwijkingen

Inspectie slibgistingstanks
In de begroting 2026 was een bedrag van € 650.000 opgenomen voor de inspectie en inwendige reiniging van slibgistingstanks op de RWZI Assen. Deze inspectie was noodzakelijk vanwege mogelijke betonaantasting door procesgassen (zoals H_2S), en is van belang voor het waarborgen van de veiligheid en het functioneren van het slibgistingsproces. De tank was voor het laatst in 2005 geïnspecteerd.
Naar aanleiding van deze inspectie is in de najaarsrapportage 2026 een krediet aangevraagd voor noodzakelijke werkzaamheden aan het dak van deze slibgistingstank.
Voor volgend jaar staat een andere slibgistingstank op de RWZI Assen op de planning voor inspectie en reiniging. De kosten hiervan bedragen naar verwachting € 550.000. Ten opzichte van de begroting 2026 is het opgenomen bedrag derhalve € 100.000 lager.

GIS-software
GIS-software wordt in onze organisatie gebruikt voor allerlei geografische vraagstukken en (deels wettelijk voorgeschreven) producten, zoals leggers, de waterschapsverordening, het beheerregister en het waterbeheerprogramma. Het contract met onze huidige softwareleverancier voor GIS-software verliep in het voorjaar van 2026 en het verlengingsaanbod lag behoorlijk hoger (€ 75.000,- per jaar). Vergelijkbare oplossingen met dezelfde functionaliteiten zijn echter niet op de markt verkrijgbaar. Om aan de wettelijke verplichtingen te kunnen voldoen is daarom het contract met onze huidige leverancier verlengd

Onderzoekskosten waterbeheerprogramma 2022-2027
Door onderuitputting is het beschikbare jaarlijkse budget van € 300.000,- voor onderzoeken en pilots tijdelijk verlaagd. Voor 2027 voorzien wij dat het reguliere budget van € 300.000,- weer benodigd is. Het budget is daarom in eerste instantie verhoogd met € 100.000,-. Om de DAW-impuls projecten (zie AB voorstel 1 oktober 2025) te financieren is door het algemeen bestuur besloten een deel van de kosten voor het waterschap te dekken door het budget voor onderzoekskosten waterbeheerprogramma 2022-2027 te verlagen. Voor 2027 is dat € 45.000,-. Per saldo wordt het budget voor onderzoekskosten daardoor met € 55.000,- verhoogd.

Verkenning vervangen DMS en inrichten e-Depot (eenmalig in 2027)
Voor 2027 is een eenmalig budget van € 125.000 opgenomen voor de verkenning van de vervanging van het huidige documentmanagementsysteem (DMS) en de benodigde inrichting van een e-Depot. Vervanging van het huidige DMS is noodzakelijk, omdat het huidige systeem onvoldoende toekomstbestendig is en de organisatie niet optimaal ondersteunt bij informatiebeheer en verantwoording. Met het budget zorgen we ervoor dat het waterschap kan voldoen aan de wettelijke verplichtingen voor duurzame digitale archivering.

Softwarelicenties
We zitten in een ontwikkeling van software- en dataopslag in eigen beheer naar opslag in de Cloud. Deze verschuiving zorgt voor extra kosten op de exploitatie (abonnementen voor cloudoplossingen). Naast verschuiving naar de Cloud wordt software ook steeds sneller vernieuwd en moet het aan meer wetgevende veiligheidseisen voldoen. Daarnaast zijn een aantal softwarelicenties bij een andere partij ondergebracht teneinde deze uitgaven rechtmatig te doen. Deze ontwikkelingen zorgen voor duurdere licenties en/of ook voor aanvullende software. Tot slot worden er ook extra kosten gemaakt voor de inzet van een aantal AI-toepassingen, die bijdragen aan innovatie en procesoptimalisatie, en door extra support in het kader van de aanstaande BIO2 (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). Ook is dit bedoeld voor informatiebeveiligingsmaatregelen, welke wettelijk opgelegd worden vanuit de CSIR (CyberSecurity ImplementatieRichtlijn). Ook de cyberbeveiligingswet en de wet weerbaarheid kritieke entiteiten hebben impact op onze softwarekosten. Gelet op het voorgaande, aangevuld met algemene prijsstijgingen die wij merken op de softwaremarkt, stijgen de kosten van onze softwarelicenties volgend jaar met € 190.000.

DAW impulsprojecten
Via het AB voorstel van 1 oktober 2025 zijn middelen beschikbaar gesteld voor twee DAW-projecten. Dit betrof een onderzoek naar infiltratiegleuven en de inzet van satellietbeelden bij gebiedsgericht onderzoek. De totale kosten voor beide projecten samen bedragen € 1,6 miljoen. Een groot deel van de kosten wordt via cofinanciering gedekt. Uiteindelijk bedraagt ons aandeel € 375.000,-, welke deels gedekt wordt door het DAW-krediet te verlagen met € 200.000,- en deels ingebracht kunnen worden in het Blue transition project (€ 80.000,-). Omdat onderzoekskosten niet geactiveerd mogen worden nemen we de resterende kosten rechtstreeks op in de begroting. Voor 2027 bedragen deze kosten € 100.000,-. De dekking van dit bedrag wordt deels bereikt door de onderzoekskosten voor het waterbeheerprogramma met € 55.000,- te verlagen, omdat de DAW projecten een directe relatie hebben met bepaalde onderzoeken die in het waterbeheerprogramma staan genoemd.

Zuiveren afvalwater door Vechtstromen en Drents Overijsselse Delta
Een deel van het afvalwater binnen ons beheergebied wordt gezuiverd door de aangrenzende waterschappen Vechtstromen en Drents Overijsselse Delta. Hiervoor is gekozen omdat zuivering bij een nabijgelegen zuiveringsinstallatie van deze waterschappen doelmatiger en kostenefficiënter is dan transport naar een eigen installatie.
Bij beide waterschappen is de afgelopen jaren sprake geweest van een stijging van de zuiveringstarieven. De hogere tarieven leiden tot hogere doorbelaste kosten voor de zuivering van ons afvalwater.
Het nadeel hiervan bedraagt € 280.000,-.

Zuiveren afvalwater door Noorderzijlvest
Ten behoeve van een doelmatige uitoefening van (grootschalige) taakonderdelen inzake het zuiveren en laboratoriumwerkzaamheden werken de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest sinds 1 januari 2000 samen en zijn daartoe een lichte gemeenschappelijke regeling aangegaan als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen.
Onze bijdrage aan Noorderzijlvest in 2027 inzake het zuiveren is € 1.400.000,- lager.
Ten opzichte van de primitieve begroting 2026 vallen met name de kapitaallasten een stuk lager uit als gevolg van het nog niet activeren van een aantal grote projecten (uitvoering is uitgesteld).
In de najaarsrapportage 2026 is hiervoor ook al een voordeel opgenomen.
Daarnaast zijn voor 2027 lagere onderhoudskosten begroot en zijn als gevolg van een behoorlijke prijsdaling ook de kosten voor het gebruik van chemicaliën naar beneden bijgesteld.

Waterschapsverkiezingen (eenmalig in 2027)
Dit betreffen eenmalige kosten die verband houden met de waterschapsverkiezingen in 2027.
Deze kosten bestaan uit communicatiekosten van € 65.000 (zowel eigen communicatie als een bijdrage aan communicatie vanuit de Unie van Waterschappen) en kosten voor de introductie en screening van kandidaat DB-leden (risico-analyse) van € 25.000.

Bijdrage meetprogramma methaanreductie
Landelijk wordt een meetprogramma opgestart dat inzicht geeft in de methaanemissies van RWZI's en de basis vormt voor een representatief emissiemodel. Onze bijdrage aan dit programma bedraagt € 105.000.

9 Toevoeging aan voorzieningen (V € 94.000)
Op basis van de huidige inzichten en realisatiecijfers verwachten we dat de oninbaarheid van belastingdebiteuren lager uitvalt dan eerder geraamd. Dit leidt tot een lagere benodigde dotatie aan de voorziening dubieuze belastingdebiteuren en resulteert in een voordeel van € 94.000.

10 Onvoorzien (€ 0)
Conform het Financieel Statuut bedraagt de stelpost onvoorzien € 1.000 per taak.

11 Rentebaten (V € 33.000)
De rentebaten zijn in samenhang met de rentelasten toegelicht (zie punt 1).

12 Dividend (€ 0)
In deze begroting wordt, op basis van de uitkeringen in de afgelopen jaren en de verwachtingen voor de komende jaren, uitgegaan van een dividenduitkering van in totaal € 55 miljoen. Dit betekent voor ons € 1,9 miljoen. De dividenduitkering is afhankelijk van de gerealiseerde winst en kan jaarlijks fluctueren.

14 Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden (V € 425.000)
Dit betreft een hogere bijdrage van Noorderzijlvest in ons laboratorium (€ 310.000), een hogere bijdrage van Drents Overijsselse Delta voor het zuiveren van hun afvalwater (€ 80.000) en inflatie en diversen (€ 35.000).

16 Bijdragen van derden (V € 213.000)
Het voordeel ad € 213.000 bestaat uit een hogere bijdrage van de aangesloten bedrijven op de VKA (V € 75.000), een opbrengst van separate lozers van afvalwater (V € 60.000), een vergoeding voor het opruimen van zwerfafval (V € 70.000), te ontvangen solidariteitsfinanciering muskusrattenbeheer (V € 100.000), minder Europese subsidieprojecten volgend jaar (N € 125.000) en inflatie en diversen (V € 33.000).

17 Kwijtscheldingen (N € 70.000)
Op basis van de tweede kwartaalrapportage van het Noordelijk Belastingkantoor wordt een hogere raming voor kwijtschelding verwacht. De raming is met € 70.000 verhoogd op basis van de actuele prognose.

18 Onttrekking bestemmingsreserves (N € 38.000)
Ingaande 2015 wordt een aantal uitgaven niet meer geactiveerd. Dit betreft de eigen uren van de projectleiders, de bouwrente en de jaarlijks terugkomende ICT uitgaven van kleinere hardwareposten. Afgesproken is dat deze extra lasten worden gedekt uit de bestemmingsreserves afkoopsommen. Aangezien de afkoopsommen volledig de taak watersysteembeheer betreffen kan ook alleen het deel van de extra lasten van deze taak ten laste van de afkoopsommen worden gebracht.
Rekening houdende met de lagere afschrijvingen als gevolg van het niet meer activeren, bedraagt de aanwending uit de afkoopsommen € 678.000. Deze aanwending zal jaarlijks dalen als gevolg van de jaarlijks hogere besparing op de afschrijvingen.

Hoofdstuk 9 Overzicht van baten en lasten per programma

Dit hoofdstuk begint met een overzicht van de baten en lasten per programma voor 2027. Vervolgens wordt aangegeven wat de dekkingsmiddelen zijn van deze netto lasten. Daarna wordt inzicht gegeven in de incidentele baten en lasten welke per programma in de begroting 2027 zijn verwerkt. Tot slot is ook nog een meerjarig overzicht opgenomen van de baten en lasten per programma.

Overzicht van baten en lasten (2027)

De begroting 2027 kan uitgesplitst naar baten en lasten per programma als volgt worden weergegeven.

Kosten per programma op kostensoort
(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2026	Jaarrekening 2025
Veiligheid			
Kapitaallasten	5.671	5.313	5.065
Personeelslasten	1.812	1.768	1.877
Overige lasten	1.091	1.040	4.484
Baten	-59	-58	-198
Totaal	8.515	8.063	11.228
Watersystemen			
Kapitaallasten	11.995	11.830	11.058
Personeelslasten	24.377	22.978	22.689
Overige lasten	43.220	42.957	39.872
Baten	-3.205	-2.825	-4.052
Totaal	76.387	74.940	69.567
Organisatie			
Kapitaallasten	1.652	1.794	1.704
Personeelslasten	19.626	18.233	15.447
Overige lasten	19.313	18.224	18.093
Baten	-3.512	-3.096	-2.650
	37.079	35.155	32.594
waarvan doorberekend[1]	10.055	9.204	9.117
Totaal	27.024	25.951	23.477
Totaal programma's	**111.926**	**108.954**	**104.272**
Onvoorzien (per taak	2	2	0
Totaal te dekken	**111.928**	**108.956**	**104.272**

[1] Via de uurtarieven van medewerkers wordt een deel van de kosten van dit programma (huisvesting en automatisering) doorberekend aan de programma's veiligheid en watersystemen. Om een dubbeltelling te voorkomen worden deze kosten op dit programma in mindering gebracht.

In hoofdstuk 8 zijn de belangrijkste verschillen ten opzichte van 2026 op kostensoortenniveau weergegeven en toegelicht.

Dekkingsmiddelen (2027)
De dekking van deze netto lasten is als volgt (bedragen x € 1.000):

	Begroting 2027	Begroting 2026	Jaarrekening 2025
Dekkingsmiddelen			
Dividend	1.944	1.944	1.767
Inzet algemene reserves	1.045	1.525	4.550
Onttrekking bestemmingsreserves	678	716	325
Belastingopbrengsten	110.661	107.100	102.538
Kwijtschelding	-2.400	-2.330	-2.235
Resultaat			-2.673
Totaal dekkingsmiddelen	**111.928**	**108.956**	**104.272**

Overzicht incidentele baten en lasten (2027)
Het overzicht incidentele baten en lasten betreft de baten en lasten die als éénmalig ten opzichte van voorgaande en komende jaren moeten worden beschouwd.
Naast tijdelijke budgetten worden ook toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves en voorzieningen als incidenteel beschouwd.

De onderstaande incidentele baten en lasten zijn in de begroting 2027 opgenomen:

Incidentele baten

	Begroting 2027
Niet programma gebonden (dekkingsmiddelen)	
Onttrekking algemene reserve watersysteembeheer	€ 1.375.000
Onttrekking bestemmingsreserve afkoopsommen	€ 678.000
Totale incidentele baten	**€ 2.053.000**

Toelichting:

Onttrekking algemene reserve watersysteembeheer
In de meerjarenraming 2027-2031 wordt deze reserve op grond van het Financieel Statuut in de jaren 2027 tot en met 2031 ingezet tot de minimumomvang. Deze inzet van de reserve wordt deze meerjarenperiode gedaan teneinde een stabiele lastenontwikkeling te realiseren. Volgens de "Notitie incidentele baten en lasten" van de Commissie BBV zijn begrote reservemutaties per definitie incidenteel van aard.

Onttrekking bestemmingsreserve afkoopsommen
Bij de begroting 2015 is besloten de afkoopsommen in te zetten om minder te activeren.
Vanaf 2015 worden de eigen uren besteed aan projecten, de bouwrente en beheersmatige ICT-investeringen (onder andere aanschaf PC's, software) niet langer geactiveerd. Dit betekent dat deze kosten rechtstreeks ten laste van de exploitatie komen. De afkoopsommen betreffen volledig de taak watersysteembeheer. Voor zover deze extra kosten toegerekend worden aan de taak watersysteembeheer worden deze kosten gedekt door afkoopsommen.
Volgens de "Notitie incidentele baten en lasten" van de Commissie BBV zijn begrote reservemutaties per definitie incidenteel van aard.

Incidentele lasten

	Begroting 2027
<u>Programma watersystemen</u>	
Inspectie slibgistingtank RWZI Assen	€ 550.000
Bijdrage meetprogramma methaanreductie	€ 105.000
Baggeren vaarweg Pekelder Hoofddiep	€ 70.000
<u>Programma organisatie</u>	
Waterschapsverkiezingen	€ 90.000
Verkenning vervangen DMS en inrichten e-Depot	€ 125.000
Implementeren anonimiseringssoftware	€ 50.000
<u>Niet programma gebonden (dekkingsmiddelen)</u>	
Dotatie algemene reserve zuiveringsbeheer	€ 330.000
Totale incidentele lasten	**€ 1.320.000**

<u>Toelichting:</u>

Inspectie slibgistingstank RWZI Assen
In de begroting 2026 was een bedrag van € 650.000 opgenomen voor de inspectie en inwendige reiniging van slibgistingstanks op de RWZI Assen. Deze inspectie was noodzakelijk vanwege mogelijke betonaantasting door procesgassen (zoals H_2S), en is van belang voor het waarborgen van de veiligheid en het functioneren van het slibgistingsproces. De tank was voor het laatst in 2005 geïnspecteerd. Naar aanleiding van deze inspectie is in de najaarsrapportage 2026 een krediet aangevraagd voor noodzakelijke werkzaamheden aan het dak van deze slibgistingstank.
Voor volgend jaar staat een andere slibgistingstank op de RWZI Assen op de planning voor inspectie en reiniging. De kosten hiervan bedragen naar verwachting € 550.000. Hiervoor is incidenteel een

budget opgenomen in 2027. In de jaren hierna is geen budget opgenomen voor inspectie van slibgistingstanks.

Bijdrage meetprogramma methaanreductie
Landelijk wordt een meetprogramma opgestart dat inzicht geeft in de methaanemissies van RWZI's en de basis vormt voor een representatief emissiemodel. Onze bijdrage aan dit programma bedraagt € 105.000. Het meetprogramma heeft de duur van één jaar en deze bijdrage is incidenteel opgenomen.

Baggeren vaarweg Pekelder Hoofddiep
Het Pekelderhoofddiep heeft de functie van vaarweg, maar wordt momenteel niet gebruikt vanwege storingen aan de bruggen. Hierdoor groeit het kanaal snel dicht. Om de vaarwegfunctie te kunnen herstellen, is een maaiactie met een harkboot noodzakelijk. Deze verwijdert niet alleen de waterplanten, maar ook de wortels van met name de invasieve exoot Cabomba. De kosten voor deze eenmalige maaiactie worden geraamd op € 70.000.

Waterschapsverkiezingen
Dit betreffen eenmalige kosten die verband houden met de waterschapsverkiezingen in 2027. Deze kosten bestaan uit communicatiekosten van € 65.000 (zowel eigen communicatie als een bijdrage aan communicatie vanuit de Unie van Waterschappen) en kosten voor de introductie en screening van kandidaat DB-leden (risico-analyse) van € 25.000.

Verkenning vervangen DMS en inrichten e-Depot
Voor 2027 is een eenmalig budget van € 125.000 opgenomen voor de verkenning van de vervanging van het huidige documentmanagementsysteem (DMS) en de benodigde inrichting van een e-Depot. Vervanging van het huidige DMS is noodzakelijk, omdat het huidige systeem onvoldoende toekomstbestendig is en de organisatie niet optimaal ondersteunt bij informatiebeheer en verantwoording. Met het budget wordt tevens onderzocht hoe het waterschap kan voldoen aan de wettelijke verplichtingen voor duurzame digitale archivering.

Implementeren anonimiseringssoftware
De implementatie van anonimiseringsoftware is nodig om Woo-documenten efficiënt, uniform en rechtmatig te kunnen anonimiseren. De software verlaagt de handmatige werklast, verkleint privacy- en compliancerisico's, versnelt de afhandeling van Woo-verzoeken en versterkt de transparante en betrouwbare dienstverlening van het waterschap.

Dotatie algemene reserve zuiveringsbeheer
Voor het zuiveringsbeheer is in 2027 aan de reserve zuiveringsbeheer toegevoegd, teneinde een lastendaling van deze taak te voorkomen en mede gelet op (mogelijke) toekomstige kosten met betrekking tot o.a. het verwijderen van medicijnresten, reductiemaatregelen voor methaan en lachgas en investeringen binnen de GR met Noorderzijlvest. Met een tariefverlaging zijn in het verleden slechte ervaringen opgedaan en derhalve is middels het bestuursvoorstel "Uitgangspunten en contouren meerjarige tariefontwikkeling" (AB 2 oktober 2024) besloten om geen tariefdaling voor het zuiveringsbeheer te introduceren.
Volgens de "Notitie incidentele baten en lasten" van de Commissie BBV zijn begrote reservemutaties per definitie incidenteel van aard.

Overzicht van baten en lasten en dekkingsmiddelen (meerjarenperiode)

De weergave van baten en lasten per programma en de bijbehorende dekkingsmiddelen over de meerjarenperiode 2027-2031 is als volgt:

Kosten per programma op kostensoort

(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Begroting 2031
Veiligheid					
Kapitaallasten	5.671	6.117	6.690	7.475	8.550
Personeelslasten	1.812	1.883	1.951	2.024	2.093
Overige lasten	1.091	1.106	1.125	1.148	1.146
Baten	-59	-61	-62	-63	-64
Totaal	8.515	9.045	9.704	10.584	11.725
Watersystemen					
Kapitaallasten	11.995	12.771	13.671	14.450	14.998
Personeelslasten	24.377	25.362	26.290	27.262	28.173
Overige lasten	43.220	43.836	44.228	46.075	47.008
Baten	-3.205	-3.268	-3.332	-3.397	-3.464
Totaal	76.387	78.701	80.857	84.390	86.715
Organisatie					
Kapitaallasten	1.652	1.663	1.591	1.671	1.436
Personeelslasten	19.626	20.412	21.139	21.925	22.649
Overige lasten	19.313	19.685	20.180	20.694	21.171
Baten	-3.512	-3.560	-3.592	-3.673	-3.745
	37.079	38.200	39.318	40.617	41.511
waarvan doorberekend	10.055	10.500	10.715	11.025	11.085
Totaal	27.024	27.700	28.603	29.592	30.426
Totaal programma's	**111.926**	**115.446**	**119.164**	**124.566**	**128.866**
Onvoorzien (per taak)	2	2	2	2	2
Totaal te dekken	**111.928**	**115.448**	**119.166**	**124.568**	**128.868**

	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Begroting 2031
Dekkingsmiddelen					
Dividend	1.944	1.944	1.944	1.944	1.944
Inzet algemene reserves	1.045	1.025	725	825	125
Onttrekking bestemmingsreserves	678	642	604	566	527
Belastingopbrengsten	110.661	114.238	118.292	123.633	128.672
Kwijtschelding	-2.400	-2.400	-2.400	-2.400	-2.400
	111.928	**115.448**	**119.166**	**124.568**	**128.868**

Hoofdstuk 10. Voorgenomen investeringen en toelichting

In deze begroting wordt voor 2027 rekening gehouden met de kapitaallasten behorende bij een investeringsvolume van € 24 miljoen. Hierbij is rekening gehouden met extra kapitaallasten als gevolg van het activeren van alle kosten van het HWBP (bovenop het volume van € 20 miljoen). De solidariteitsbijdrage HWBP bedraagt voor 2027 ongeveer € 4 miljoen (oplopend naar ruim € 9 miljoen in 2031).

Om voortgang in het werk te houden wordt een groter bedrag dan de eerdergenoemde € 24 miljoen in de werkplanning opgenomen. Bij gunstige omstandigheden kan in geld meer geïnvesteerd worden dan het volume van € 24 miljoen. Als een hoger investeringsvolume leidt tot een hogere kapitaallast dan zullen wij daar bij de voor- dan wel najaarsrapportage op terugkomen.

Bedacht dient te worden dat de geplande investeringsvolumes niet geheel bestaan uit door de eigen dienst te maken infrastructurele werken, maar ook uit bijdragen aan derde partijen die infrastructurele werken realiseren (Provincie, etc.). Voor de daadwerkelijke realisatie zijn we, in die gevallen, van deze partijen afhankelijk. Daarnaast ontvangen wij ieder jaar subsidies als een bijdrage in onze projecten. De hoogte van de subsidies varieert ieder jaar, maar bedraagt veelal enkele miljoenen op jaarbasis. Het bruto investeringsvolume is dan ook hoger dan het netto investeringsvolume van € 24 miljoen.

Wij sturen niet op maximaal € 24 miljoen, maar op het succesvol realiseren van onze doelen door middel van de uitvoering van projecten. In 2027 verwachten we een groot volume aan projecten te realiseren. Voorbeelden hiervan zijn de aanpak van de diverse vuilroosters op onze zuiveringen, het visvriendelijk maken van een aantal gemalen en de aanpak van diverse dijktrajecten. We verwachten een kleine overloop van het niet gerealiseerde planningsvolume van 2026 en daardoor is het feitelijk geplande investeringsvolume voor 2027 hoger.

Aangezien er meer gepland wordt dan feitelijk geïnvesteerd wordt, is er altijd een "werkbuffer" aan investeringsvolume. Daarmee zijn we in staat om onzekerheden en wijzigingen in de planning op te vangen. Grote onzekerheden zoals wijzigingen in wet- en regelgeving, de oorlog in Oekraïne (met alle prijsstijgingen en leverantieproblemen tot gevolg) en onzekerheden rondom stikstof stimuleren ons om flexibiliteit in te bouwen in onze projecten (om de daarmee gepaard onzekerheid te beheersen).

De voor 2027 geplande investeringen zijn onderverdeeld in de volgende categorieën:

A.	Vastgesteld beleid	€	17,3 miljoen
B.	Projecten waar reeds besluitvorming over heeft plaatsgevonden	€	1,7 miljoen
C.	Beheersmatige investeringen	€	19,9 miljoen
E1.	Nieuwe projecten: in de loop van 2027 besluitvorming	€	15,8 miljoen
		€	54,7 miljoen

Per programma zijn de volgende investeringsvolumes gepland:

Veiligheid	€	20,1 miljoen
Watersystemen	€	32,4 miljoen
Organisatie	€	2,2 miljoen
	€	54,7 miljoen

In de meerjarenraming wordt voor de voorziene investeringen een globale planning van de diverse ambities in de tijd opgenomen. Deze wordt daarna nader geconcretiseerd in de jaarbegroting en jaarschijf van het komende begrotingsjaar.

Voor de uitvoering van de investeringen zijn door het algemeen bestuur gevoteerde kredieten nodig. Voor een deel zijn deze reeds in het verleden verstrekt, de zogenaamde A-kredieten en voor de vervangingsinvesteringen worden deze jaarlijks bij de begrotingsvaststelling door het algemeen bestuur vastgesteld (de zogenaamde C-kredieten). Wanneer een C-krediet beschikbaar is gesteld, wordt dit een B-krediet.
De investeringen die als E-krediet zijn gepland, zijn veelal (nog) gebaseerd op "potloodramingen" en na nadere concretisering zal nog separate besluitvorming door het algemeen bestuur moeten plaatsvinden.

Op de volgende pagina's wordt een specificatie gegeven van de geplande investeringen. Dit geeft de huidige reële planning van de investeringsuitgaven weer en is een momentopname. Voor de C-investeringen wordt het Algemeen Bestuur gevraagd krediet beschikbaar te stellen. Per C-investering 2027 is een korte toelichting opgenomen.

In de meerjarenraming is rekening gehouden met het effect van toenemende (grootschalige) investeringen in met name het watersysteembeheer. Door de voorziene uitvoering van ondermeer de investeringen in KRW maatregelen, veiligheid van kaden en sluizen en toename (verdubbeling) van de HWBP solidariteitsbijdrage in 2030, is rekening gehouden met een oplopend investeringsvolume. De afschrijvingslasten zijn berekend op basis van een investeringsvolume van € 20 miljoen voor 2027, € 22 miljoen voor 2028, € 24 miljoen voor 2029, € 26 miljoen voor 2030 en € 28 miljoen voor 2031 (exclusief de jaarlijkse oplopende solidariteitsbijdrage HWBP).

(bedragen * € 1 mln.)	2027	2028	2029	2030	2031
Investeringsvolume (excl. Solidariteitsbijdrage HWBP)	20	22	24	26	28
Solidariteitsbijdrage HWBP	4	4	4	9	9
Totaal investeringsvolume	24	26	28	35	37

Per programma zijn de volgende investeringsvolumes meerjarig gepland:

Investeringsuitgaven per programma
(bedragen x € 1.000)

	2027	2028	2029	2030	2031
Veiligheid	20.078	7.431	9.067	13.346	12.381
Watersystemen	32.368	29.627	25.607	27.528	23.511
Organisatie	2.258	3.840	5.960	1.425	2.190
Totaal	**54.704**	**40.898**	**40.634**	**42.299**	**38.082**

Op de volgende pagina's wordt een specificatie gegeven van de geplande investeringen. Dit geeft de huidige reële planning van de investeringsuitgaven weer en is een momentopname.

MEERJARENINVESTERINGSSCHEMA (MJI) 2027 - 2031

Categorie A - Projecten waar reeds besluitvorming over heeft plaatsgevonden
Getoond worden de geplande uitgaven van reeds beschikbaar gestelde kredieten.

	Omschrijving / projectnaam	2027 Investering	2028 Investering	2029 Investering	2030 Investering	2031 Investering
	Programma Veiligheid					
230	Aanleg Meerstad		500.000	670.000	800.000	
246	Westerwoldse Aa			44.232		
500	Masterplan Kaden	50.000		742.018	640.082	
757	Versterken boezemkades Tusschenklappen	199.004				
853	Veiligheid sluizen Termunterzijl	33.290				
863	Versterken boezemkades n.a.v. toets stabiliteit	3.027.376				
880	Kadeversterking Lappenvoort-Oosterland	16.035				
1007	COQ installaties Zee objecten		200.000	165.000		
H02	HWBP Groote Polder	76.040				
	Subtotaal	**3.401.745**	**700.000**	**1.621.250**	**1.440.082**	**0**
	Programma Watersystemen					
028	Herinrichting Haren	458.500		82.968		
417	Verdrogingsbestrijding			478.186		
694	Baggeren vaarwegen en kanalen	751.329	2.225.000			
707	Duurswold Noord			50.000		
742	Maatregelen waterlichaam Drentsche Aa					1.150.000
744	Maatregelen waterlichaam Hunze	906	250.000			
745	Maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer	775.000	854.164	854.164		
799	Fosfaatverwijdering RWZI's	17.132				
812	Watersysteem Hunze BHP 2022-2027	1.085.000	2.450.000	4.998.000	4.550.000	2.986.000
816	Natuurvriendelijke oevers BHP 2022-2027	1.521.876				
819	Visveilig maken gemaal Duurswold	510.000				
822	Kadetraject Tjuchem			125.000		
836	Persleiding vervangen	57.500				
847	Watersysteem Drentsche Aa BHP 2022-2027	500.000	2.000.000		500.000	2.000.000
862	Kadeverbetering zuidzijde Zuidlaardermeer	350.000				
903	Modificaties RWZI Veendam	75.000				
918	DAW Drenthe	120.000				
919	DAW Groningen	248.000				
920	Gemaal Groningen zuid en baggeren	3.147.043				
930	DP-RA Stedelijke wateropgave		631.195	500.000	502.702	
935	Visveiligheid gemalen	492.245				
976	Rioolgemaal Nieuw Buinen vervangen en verplaatsen	860.000				
1000	Visvriendelijk aanpassen capaciteit aanvoergemalen	2.303.204				
1008	COQ installaties RGM	42.820	40.000	40.000	40.000	40.000
1009	COQ installaties zuiveringen	131.228	120.000	120.000	120.000	120.000
1010	COQ installaties gemalen	131.025	130.000	130.000	130.000	130.000
1011	DAW Groningen 2025-2029		275.000	275.000		
1013	Aanpassing gemaal De Bulten incl. visvriendelijk maken	150.000			1.600.000	
1015	Bijdrage regionale DAW Drenthe regeling 2023-2027	100.000	280.000			
1029	Procesautomatisering RWZI's 1e tranche		1.175.000	875.000	975.000	
	Subtotaal	**13.827.808**	**10.430.359**	**8.528.318**	**8.417.702**	**6.426.000**
	Programma Organisatie					
929	Vervanging LIMS	93.360				
	Subtotaal	**93.360**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Totaalvolume investeringen per jaar:	**17.322.913**	**11.130.359**	**10.149.568**	**9.857.784**	**6.426.000**

Categorie B - Projecten waar reeds besluitvorming over heeft plaatsgevonden
Getoond worden de geplande uitgaven van reeds beschikbaar gestelde C-kredieten.

	Omschrijving / projectnaam	2027 Investering	2028 Investering	2029 Investering	2030 Investering	2031 Investering
	Programma Veiligheid					
692	Herprofileren boezemkades	304.000				
	Subtotaal	**304.000**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Programma Watersystemen					
749	Renovatie rioolgemalen	388.137				
758	Versterken boezem- en kanaaloevers overfix	55.493				
775	Vervanging bellenbeluchting zuiveringen	446.175				
836	Persleiding Annen-Gieten vervangen	490.854				
866	Bijdrage Stieltjeskanaalsluis	50.000				
	Subtotaal	**1.430.659**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Totaalvolume investeringen per jaar:	**1.734.659**	**0**	**0**	**0**	**0**

Categorie C - Nieuwe projecten die overeenkomstig de lijn van onderhoud en beheer als normale vervangingen / aanpassingen gelden en beheersmatige investeringen die elk jaar in één keer ter besluitvorming worden voorgelegd bij het aanbieden van de begroting

	Omschrijving / projectnaam	2027 Investering	2028 Investering	2029 Investering	2030 Investering	2031 Investering
	Programma Veiligheid					
692	Herprofileren boezemkades	400.000	450.000	685.000	720.000	755.000
718	Diverse vervangingen zeeobjecten	290.000	305.000	315.000	360.000	400.000
H08	Solidariteitsbijdrage HWBP	3.800.000	3.900.000	4.400.000	8.900.000	9.300.000
	Subtotaal	**4.490.000**	**4.655.000**	**5.400.000**	**9.980.000**	**10.455.000**
	Programma Watersystemen					
426	Baggeren stedelijk gebied	105.000	105.000	105.000		
467	Groot onderhoud stuwen	435.000	375.000	350.000	350.000	365.000
496	Groot onderhoud sluizen	290.000	305.000	320.000	350.000	375.000
688	Cultuurhistorisch erfgoed	500.000	105.000	105.000	110.000	115.000
709	Diverse vervangingen bruggen	210.000	220.000	220.000	250.000	260.000
749	Renovatie RGM's	800.000	800.000	850.000	850.000	850.000
758	Versterken boezem- en kanaaloevers oeverfix	495.000	525.000	635.000	665.000	700.000
775	Vervanging bellenbeluchting zuiveringen	934.000	643.000			146.000
801	Vervanging telemetrie onderstations kwantiteit	105.000	110.000	110.000	115.000	115.000
802	Vervanging telemetrie onderstations kwaliteit	120.000	120.000	130.000	130.000	140.000
864	Bijdrage gemalen Hoogeveenschevaart	3.292.000	1.900.000			
865	Bijdrage gemalen Drentsche Hoofdvaart		383.000	713.000	740.000	335.000
869	Schakel- en verdeelinrichting RWZI's			250.000	900.000	900.000
870	Zuiveringen civiel op norm brengen	580.000	480.000	480.000	500.000	500.000
915	Graafwerende maatregelen bever	553.500	370.000	370.000	390.000	410.000
923	Diverse vervangingen RWZI's	1.100.000	1.100.000	1.200.000	1.300.000	1.300.000
924	Stedelijk waterbeheer	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
925	Vervangen diverse beschoeiingen	600.000	600.000	600.000	600.000	630.000
926	Onderhoudsmachines	2.970.000	1.785.000	1.840.000	2.500.000	2.500.000
942	Oplossen knelpunten landelijk gebied	265.000	270.000	270.000	275.000	280.000
	Subtotaal	**13.454.500**	**10.296.000**	**8.648.000**	**10.125.000**	**10.021.000**
	Programma Organisatie					
921	ICT investeringen	1.615.000	1.020.000	1.630.000	1.225.000	1.990.000
945	Aanschaf laboratoriumapparatuur	300.000	200.000	200.000	200.000	200.000
	Subtotaal	**1.915.000**	**1.220.000**	**1.830.000**	**1.425.000**	**2.190.000**
	Totaalvolume investeringen per jaar:	**19.859.500**	**16.171.000**	**15.878.000**	**21.530.000**	**22.666.000**

Toelichting C investeringen 2027

Programma Veiligheid

692 Herprofileren boezemkaden (€ 400.000,-)
We hebben de veiligheid van onze regionale keringen geanalyseerd en hierover gerapporteerd aan de Provincie Groningen. Om onze boezemkeringen op hoogte en stabiel te houden moeten ze periodiek opgehoogd en geherprofileerd worden als gevolg van autonome zetting. De in 2027 aan te pakken trajecten worden naar aanleiding van toetsingen en inspecties geprioriteerd. In 2027 zullen onder andere meerdere trajecten langs het Winschoterdiep als gevolg van afnemende stabiliteit en/of hoogte geherprofileerd worden.

718 Diverse vervangingen zeeobjecten (€ 290.000,-)
Regelmatig worden de zeeobjecten zowel civiel, bouwkundig, mechanisch als elektrisch geïnspecteerd. Resultaten daarvan worden in het onderhoud beheersysteem gezet. Op deze manier ontstaat inzicht in de staat van het object: wanneer dient welk onderdeel vervangen te worden voor welk bedrag. Het komende jaar worden de vervangingsinvesteringen geraamd op € 290.000,-.

H08 Solidariteitsbijdrage HWBP (€ 3.800.000,-)
De solidariteitsbijdrage binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) is een bijdrage van waterschappen aan het HWBP. Deze bijdrage is bedoeld voor de financiering van dijkversterkingsprojecten in het hele land en wordt jaarlijks afgedragen door de waterschappen. De solidariteitsbijdrage is een essentieel onderdeel van de financiering van het HWBP, waarbij de waterschappen en het Rijk gezamenlijk de kosten dragen. De waterschappen en Rijkswaterstaat betalen beide 50 procent van de totale dijkversterkingsopgave. De waterschappen betalen 40% via een solidariteitsbijdrage, en 10% via een projectgebonden bijdrage aan de eigen dijkversterkingen. De bijdrage voor 2027 wordt voorlopig geraamd op € 3,8 miljoen. De uiteindelijke solidariteitsbijdrage in elk jaar is afhankelijk van de totaal te realiseren projecten en de financiering hiervan (10% aandeel) door de waterschappen.

Programma Watersystemen

426 Baggeren stedelijk gebied (€ 105.000,-)
Het waterschap is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van hoofdwatergangen in stedelijk gebied. Hiervoor zijn met vrijwel alle gemeenten onderhoudsovereenkomsten afgesloten voor het stedelijk water. Het beheer en onderhoud bestaat voornamelijk uit peilbeheer, maaionderhoud en baggerwerkzaamheden. De baggerwerkzaamheden worden projectmatig en in afstemming met gemeenten uitgevoerd. In 2027 ligt de focus op het inventariseren van de baggeropgave binnen het stedelijk gebied en het uitvoeren van de benodigde onderzoeken en voorbereidingen, zodat toekomstige werkzaamheden doelmatig en planmatig kunnen worden uitgevoerd.

467 Diverse vervangingen stuwen (€ 435.000,-)
Jaarlijks worden van een aantal relatief oude stuwen de kleppen of schuiven en de bijbehorende constructies geïnspecteerd en indien nodig vervangen. De recente inspecties gaven aan dat er meer stuwen zijn die deels vervangen moeten worden.
Daarnaast heeft de inflatie ook invloed op de hoeveelheid werk die uitgevoerd kan worden. Door de voorziene werkzaamheden en bijbehorende kosten is het budget voor de komende jaren naar boven bijgesteld.
Uit de inspecties blijkt vooral dat van de oudere stuwen (ouder dan ca. 35 jaar) de onder- en zijafdichtingen, de ophanging- en scharnierpunten, de staalkabels, de gebruikte bouten en moeren en

de conservering aan vervanging toe zijn. Ook de oude houten kleppen worden vervangen voor rvs. Naast het bovengenoemde werktuigbouwkundige gedeelte heeft ook het civiele- en elektrotechnisch gedeelte aandacht nodig. Hierbij gaat het onder andere om vervangen van damwanden, herstel van betonconstructies en vervanging van verouderde besturing en verdeelkasten.
Er vindt jaarlijks een prioritering plaats op basis van aangegeven functionaliteit vanuit beheer en inspecties.

496 Diverse vervangingen sluizen (€ 290.000,-)
Op basis van regelmatige inspecties en het vervangingsschema uit het Onderhoud Beheer Systeem en het beschikbare budget worden de prioriteiten bepaald.
De werkzaamheden worden buiten het vaarseizoen uitgevoerd.
Het plan voor 2027 omvat onder andere vervanging van enkele bovendeuren, meerdere drempels en kademuren.
Daarnaast worden enkele elektrische verdeelinrichtingen en besturingskasten vervangen.

688 Cultuurhistorisch erfgoed (€ 500.000,-)
In ons beheergebied hebben we zowel actieve als ook inactieve waterstaatskundige objecten die vallen onder cultuurhistorisch erfgoed. In veel gevallen gaat het om monumenten, Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten. Vervangingen aan deze objecten voeren we uit met zorg voor het erfgoed en is daarom vaak kostenverhogend ten opzichte van strikt functionele vervangingen. In 2026 zou de boog van Ziel samen met de gemeente, provincie en het Waddenfonds opgepakt worden, door wijzigingen in de planning bij de gemeente is dit project doorgeschoven naar 2027. Daarnaast zullen in 2027 een aantal kleinere bijdragen gedaan worden, afgestemd op het onderhoud van deze cuultuurhistorische objecten.

709 Diverse vervangingen bruggen (€ 210.000,-)
In 2026 ronden we de inventarisatie af van de onderhoudstoestand. Aan de hand hiervan wordt het herstel, vervangingen of eventueel afstoten van de bruggen in 2027 opgestart.

749 Renovatie RGM's (€ 800.000,-)
Uit een uitgebreide inventarisatie is gebleken dat er 32 rioolgemalen, deels of geheel, gerenoveerd moeten worden. De hiermee samenhangende investeringen zijn opgenomen in het meerjareninvesteringsschema (MJI).
Jaarlijks zal, op basis van inspecties, storingsgeschiedenis en informatie uit het onderhoudsbeheersysteem (OBS), een planning worden gemaakt van de werkelijk aan te pakken delen van rioolgemalen. Er zal jaarlijks in de jaarrekening gerapporteerd worden welke gemalen het afgelopen jaar gerenoveerd zijn en wat de kosten daarvan geweest zijn. Voor 2027 zijn de o.a de rioolgemalen Ter Aard; Nieuwe Diep en Westdorp gepland voor (deel) renovaties.

758 Versterken boezem- en kanaaloevers oeverfixaties (€ 495.000,-)
De trajecten worden geselecteerd en geprioriteerd naar aanleiding van de dijkinspecties en de oeverinspecties. De werkzaamheden bestaan voornamelijk uit het vervangen van bestaande (onderwater) beschoeiingen en stortsteen constructies. Daar waar mogelijk kiezen we voor een duurzame, natuurlijke oplossing die op langere termijn ook de meest voordelige oplossing is. In 2027 wordt o.a. een lang dijktraject langs het Slochterdiep aangepakt.

775 Vervangen bellenbeluchting zuiveringen (€ 934.000,-)
Op basis van leeftijd en schadebeelden van de bellenbeluchting op verschillende zuiveringen, worden jaarlijks preventief platen van de beluchting vervangen. In 2027 wordt de bellenbeluchting van de rwzi Assen vervangen.

801 en 802 Vervanging telemetrie onderstations (€ 225.000,-)
Het waterschap maakt gebruik van een hoofdpostsysteem. Dit is een centraal systeem om het waterkwantiteits- en waterkwaliteitsbeheer vanaf een afstand te kunnen monitoren en sturen. Om te kunnen communiceren met dit systeem zijn een aantal objecten in het veld uitgerust met onderstations. Gemiddeld worden 20 onderstations per jaar, van de bestaande 360, vervangen. Hiervoor is jaarlijks € 225.000,- opgenomen.

864 Bijdrage gemalen Hoogeveensche Vaart (€ 3.292.000,-)
In 2018 is een waterakkoord gesloten met de waterschappen Vechtstromen, Drents Overijsselse Delta, Noorderzijlvest en het Wetterskip Fryslân. Dit akkoord gaat onder andere over de wateraanvoer via de Drentse Hoofdvaart, waarbij afspraken zijn gemaakt over de kostenverdeling van het onderhoud van deze gemalen. Omdat met deze gemalen het water aangevoerd wordt voor het watersysteem van Hunze en Aa's betalen wij een bijdrage in de investeringen om deze objecten in goede toestand te houden. Deze werkzaamheden zijn gepland voor 2027 en worden aanbesteed door waterschap Drents Overijsselse Delta of waterschap Vechtstromen. Hunze en Aa's is vertegenwoordigd in de werkgroep waarin afspraken worden gemaakt over de werkzaamheden. Hierbij wordt een kritische afweging gemaakt met betrekking tot de doelmatigheid van de objecten.

870 Zuiveringen civiel op norm brengen (€ 580.000,-)
Dit betreft het civiel op norm brengen van zuiveringen. Naar aanleiding van een inspectie in 2019 op de rwzi Assen en een inventarisatie van overige civiele objecten op zuiveringen is de lijst met op norm brengen van civiele delen samengesteld. Voor 2027 staan verschillende werkzaamheden aan tanks op de planning. Daarnaast zijn er schilderwerkzaamheden aan verschillende installaties.

915 Graafwerende maatregelen bever (€ 553.500,-)
De provincies Groningen en Drenthe hebben een beverbeheerplan voor de beheergebieden van Hunze en Aa's en Noorderzijlvest vastgesteld. Met dit beverbeheerplan kan het waterschap effectief ingrijpen in conflicterende situaties met bevers (bijvoorbeeld graafschade in waterkeringen en dammen in hoofdwatergangen). Bij herhaaldelijke graafschade in waterkeringen is het voor de waterveiligheid beter de kering of oever graafwerend te maken door gaas in te graven of andere maatregelen te nemen. We hebben de kritische keringen met de hoogste prioriteit in beeld gebracht. Investeringsgelden 2026 worden doorgeschoven naar 2027 vanwege aanbesteding met Noorderzijlvest welke pas na 1 oktober 2026 plaatsvindt.

923 Diverse vervangingen rwzi's (€ 1.100.000,-)
Volgens een programma wordt voor diverse installatiedelen vervanging voorzien.
Het gaat hierbij onder andere om vervanging van onlinemetingen, frequentie-omvormers, blowers, voortstuwers, pompen. De uit te voeren werkzaamheden fluctueren jaarlijks. In het onderhoudsbeheersysteem wordt bijgehouden welke noodzakelijke vervangingen jaarlijks uitgevoerd dienen te worden.

924 Stedelijk waterbeheer (€ 100.000,-)
Met de overdracht van het stedelijk water van gemeenten naar ons waterschap zijn ook investeringen gemoeid om de situatie te laten voldoen aan de eisen. Het betreft dan vooral werkzaamheden aan waterbodems en kunstwerken. In overleg met de gemeenten wordt beoordeeld welke investeringen noodzakelijk zijn en op basis hiervan maken we een prioritering. De investeringen vloeien voort uit de notitie stedelijk waterbeheer en onze onderhoudsovereenkomsten met de gemeenten. We verwachten in 2027 een aantal objecten in de bebouwde gebieden van de gemeentes binnen ons gebied op te kunnen pakken.

925 Vervangen diverse beschoeiingen 2027 hoofdwatergangen (€ 600.000,-)
Voor de noodzakelijke vervanging van diverse beschoeiingen wordt jaarlijks € 600.000,- gepland. Op trajecten waar taluds na herstel met zoden en/of schelpen onvoldoende stabiel blijven wordt beschoeiing aangebracht om de veiligheid van medewerkers en materieel te borgen. Onderzocht is wat de beste methode is om oevers te fixeren. De resultaten van dit onderzoek zijn verwerkt in het bestuursvoorstel van 3 oktober 2012 (beheer en onderhoud oevers langs hoofdwatergangen) en kunnen leiden tot een aangepaste planning op langere termijn. De werkzaamheden worden uitgevoerd in hoofdwatergangen op basis van veldinventarisaties en prioritering, zodat onderhoud en vervanging doelmatig en planmatig plaatsvinden.

926 Onderhoudsmachines (€ 2.970.000,-)
Op basis van het aantal draai-/gebruiksuren en onderhoudshistorie wordt jaarlijks een aantal onderhoudsmachines vervangen. In 2027 zijn meer machines aan vervanging toe, waardoor er in dit jaar een hoger investeringsbedrag in de begroting is opgenomen. Daarnaast is in 2026 een uitbesteed gebied weer in eigen onderhoud genomen naar aanleiding van de uitkomsten van een aanbesteding. Hiervoor moet extra smalspoor materieel worden aangeschaft.

942 Oplossen knelpunten landelijk gebied (€ 265.000,-)
Dit betreft het aanbrengen van eenvoudige verbeteringen aan het watersysteem, waarmee knelpunten voor ingelanden in het landelijk gebied snel kunnen worden opgelost. Het gaat dan bijvoorbeeld om het leggen van een duiker, het verdiepen van een watergang of het aanbrengen van een eenvoudige stuw.

Programma Organisatie

921 ICT Investeringen (€ 1.615.000,-)
Dit betreft de volgende investeringen.

Modems, PC's, laptops en tablets (€ 200.000,-)
Een deel van de modems, PC's, laptops en tablets die binnen de organisatie gebruikt worden, zijn nu vijf jaar of ouder. Om betrouwbaarheid te garanderen is het noodzakelijk om deze te vervangen voor een nieuw model. Vanuit het oogpunt van beheer en veiligheid is vervanging ook noodzakelijk, om te voldoen aan de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). Elk jaar wordt er een deel vervangen.

WLAN (€ 175.000,-)
Het huidige draadloos netwerk heeft de einde technische levensduur bereikt. Met het digitaal vergaderen worden andere eisen gesteld aan het WiFi netwerk waarbij de kwaliteit voor beeld en geluid naar een hoger niveau getild moeten worden. Hiervoor dienen de accesspoint voor het Wifi signaal te worden vervangen en uitgebreid.

Netwerkswitches locaties en firewalls (€ 200.000,-)
Op de buitenlocaties staan netwerkcomponenten die het eind van de technische levensduur hebben bereikt. Ook stopt de leverancier met het verzorgen van softwareupdates op deze apparatuur waardoor deze kwetsbaar kunnen worden voor hackaanvallen van buiten. Om het risico op uitval en verstoring van het primair proces te voorkomen wordt deze apparatuur vervangen.

Informatiebedrijfsvoeringplan (€ 250.000,-)
Om de actiepunten uit het IBP (informatiebedrijfsvoeringplan) uit te voeren is budget nodig. Deze investering wordt met name gebruikt ten behoeve van de digitaliseringslag van de overheid. Zoals bijvoorbeeld de Omgevingswet, Wet Open Overheid en de verdere invulling van de BIO en AVG. Hierbij is er ook een sterke focus op informatieveiligheidsmaatregelen om hackers tegen te gaan.

Imutable backup (€ 50.000,-)
Onze extra backup van al onze gegevens is 6 jaar oud en toe aan vervanging. Deze backup staat extern en is het laatste redmiddel voor als we ooit getroffen worden middels ransomware en we niet meer bij onze onlinedata kunnen. Deze is verouderd en moet worden vervangen.

Vervanging servers datacenter (€ 380.000,-)
In onze datacenter op het hoofdkantoor Veendam zijn de huidige servers aan het eind van de technische levensduur. Om uitval te voorkomen worden deze preventief vervangen voor nieuwe modellen.

Inwinning 360°-beelden 200 km waterwegen (€ 75.000,-)
Er wordt geïnvesteerd in het inwinnen van 360 graden beeldopnamen van circa 200 km waterwegen. De beelden leveren actuele en objectieve gebiedsinformatie ter ondersteuning van beheer, inspectie, onderhoudsvoorbereiding en actualisatie van registraties. Hiermee wordt de kwaliteit van de informatievoorziening versterkt, kunnen werkzaamheden efficiënter worden uitgevoerd, datagedreven werken met beeld- en objectherkenning bevorderd.

Aanschaf droneboot en sonartechnologie (€ 75.000,-)
Met deze investering vergroten wij onze mogelijkheden om de waterbodem van oppervlaktewateren en bassins van RWZI's veilig, efficiënt en nauwkeurig in beeld te brengen. De technologie ondersteunt ons bij inspecties, dieptemetingen en het verzamelen van betrouwbare gegevens voor registraties, beheer en onderhoud. Hiermee verbeteren wij de kwaliteit van onze informatievoorziening, verminderen wij de afhankelijkheid van externe inhuur en versterken wij het datagedreven beheer van onze assets.

Integratievoorziening – softwarekoppelingen (€ 50.000,-)
Deze investering is nodig om verouderde applicatiekoppelingen te vervangen en de continuïteit van data- en informatieuitwisseling te waarborgen. De huidige koppelingen zijn kwetsbaar, beheerintensief en sluiten onvoldoende aan op toekomstige eisen. De koppelingen worden daarom jaarlijks gefaseerd vervangen, zodat risico's beheersbaar blijven en de continuïteit van processen gewaarborgd is.
Met deze investering richten we de koppelingen opnieuw veilig, stabiel en beheersbaar in.
Dit vermindert risico's op storingen, handmatig herstelwerk en fouten in gegevensverwerking.
Daarmee levert de investering bedrijfswaarde op in continuïteit, datakwaliteit, efficiënt beheer en toekomstbestendigheid.

Doorontwikkeling automatische AI mutatiedetectiesysteem en kartering (€ 75.000,-)
De investering betreft de doorontwikkeling van een automatisch AI-mutatiedetectiesysteem en -kartering ten behoeve van het sneller, consistenter en efficiënter actualiseren van geografische

registraties. Hiermee wordt de handmatige inspanning verminderd, de datakwaliteit verhoogd en de actualiteit van kaarten en beheerinformatie verbeterd. De investering draagt bij aan doelmatige bedrijfsvoering, betrouwbare stuurinformatie en toekomstbestendig datagedreven beheer.

AI Toepassingen (€ 85.000,-)

Deze investering betreft de ontwikkeling en toepassing van AI voor de primaire taken van het waterschap. AI wordt concreet ingezet voor het analyseren van meetgegevens, geo-data, inspectiebeelden en registraties, zodat processen rondom waterveiligheid, waterbeheer, schoon water en VTH doelmatiger en kwalitatief beter kunnen worden uitgevoerd. Daarnaast omvat de investering de benodigde randvoorwaarden, zoals expertise, governance, datakwaliteit en beheer. Hiermee wordt de informatievoorziening toekomstbestendig ingericht, neemt de uitvoeringskracht toe en ontstaat betere stuurinformatie voor beheer, beleid en besluitvorming.

945 Aanschaf laboratorium apparatuur (€ 300.000,-)

We nemen jaarlijks € 200.000,- op aan vervangingsinvesteringen voor het laboratorium. Voor 2027 is het noodzakelijk het krediet te verhogen met € 100.000,-. De extra investering is noodzakelijk voor het vervangen van de bestaande apparatuur voor de analyse van zware metalen. Vervanging is noodzakelijk vanwege veroudering van bestaande apparatuur, strengere KRW-normen waardoor rapportagegrenzen lager moeten en de toegenomen vraag naar de analyse op zware metalen. Daarnaast wordt in 2027 onderzocht welke extra investering nodig is voor het vervangen van apparatuur voor de analyse van gewasbeschermingsmiddelen in 2028.

Categorie E 1 - Nieuwe projecten waarvan de kredietvoorstellen in de loop van 2027 ter besluitvorming worden voorgelegd

	Omschrijving / projectnaam	2027 Investering	2028 Investering	2029 Investering	2030 Investering	2031 Investering
	Programma Veiligheid					
853	Veiligheid sluizen Termunterzijl	2.230.000				
863	Versterken boezemkades n.a.v. toets stabiliteit	8.850.000	1.274.000			
H01	HWBP 17F Dollarddijk	682.110	682.110	1.389.483	1.389.483	1.389.483
H02	HWBP Groote Polder	120.000	120.000	656.250	536.250	536.250
	Subtotaal	**11.882.110**	**2.076.110**	**2.045.733**	**1.925.733**	**1.925.733**
	Programma Watersystemen					
643	Scheve Klap naar Weiwerd	1.000.000	5.000.000	1.000.000		
694	Baggeren vaarwegen en kanalen			1.150.000		
836	Persleiding Hooghalen-Hijken vervangen	750.000				
938	Vuilroosters vervangen	1.755.000	2.200.000	2.200.000	2.400.000	2.400.000
955	Standardiseren PLC software RWZI's			840.000	870.000	900.000
1030	Visveiligheid gemaal Ulsda	150.000	1.425.000	1.425.000		
	Subtotaal	**3.655.000**	**8.625.000**	**6.615.000**	**3.270.000**	**3.300.000**
	Programma Organisatie					
1032	Nieuwbouw Veele	250.000	2.620.000	4.130.000		
	Subtotaal	**250.000**	**2.620.000**	**4.130.000**	**0**	**0**
	Totaalvolume investeringen per jaar:	**15.787.110**	**13.321.110**	**12.790.733**	**5.195.733**	**5.225.733**

Categorie E 2 - Nieuwe investeringen waarvan de kredietvoorstellen na 2027 ter besluitvorming worden voorgelegd

	Omschrijving / projectnaam	2027 Investering	2028 Investering	2029 Investering	2030 Investering	2031 Investering
	Programma Watersystemen					
745	Maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer		175.836	175.836		
812	Watersysteem Hunze BHP 2022-2027		100.000	1.065.000	1.140.000	879.000
836	Persleidingen diverse trajecten vervangen			500.000		2.360.000
847	Watersysteem Dr Aa BHP 2022-2027					450.000
975	Biogasverwerking RWZI Veendam				4.500.000	
1031	Beken WBP 2028-2033			75.000	75.000	75.000
	Subtotaal	**0**	**275.836**	**1.815.836**	**5.715.000**	**3.764.000**
	Totaalvolume investeringen per jaar:	**0**	**275.836**	**1.815.836**	**5.715.000**	**3.764.000**
	Totaal generaal categoriën:	**54.704.182**	**40.898.305**	**40.634.137**	**42.298.517**	**38.081.733**
	Per programma:					
	Programma Veiligheid	20.077.855	7.431.110	9.066.983	13.345.815	12.380.733
	Programma Watersystemen	32.367.967	29.627.195	25.607.154	27.527.702	23.511.000
	Programma Organisatie	2.258.360	3.840.000	5.960.000	1.425.000	2.190.000
	Totaal per programma:	**54.704.182**	**40.898.305**	**40.634.137**	**42.298.517**	**38.081.733**

Hoofdstuk 11. Geprognosticeerde balans

Volgens de verslaggevingsvoorschriften dient de begroting/meerjarenraming een geprognosticeerde balans te bevatten. Het opnemen van de geprognosticeerde balans geeft inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Met deze informatie kunnen ontwikkelingen vroegtijdig gesignaleerd worden. Inherent aan de geprognosticeerde balans in een meerjarig perspectief is dat deze in latere jaren meer onzekerheid met zich meebrengt.

	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	12.938	18.338	22.838	26.538	34.538	42.338
Materiële vaste activa	221.399	222.945	226.533	232.325	238.923	247.200
Financiële vaste activa	240	240	240	240	240	240
	234.577	*241.523*	*249.611*	*259.103*	*273.701*	*289.778*
Vlottende activa						
Liquide middelen	2	2	2	2	2	2
Kortlopende vorderingen	16.703	16.703	16.703	16.703	16.703	16.703
Overlopende activa	12.593	12.593	12.593	12.593	12.593	12.593
	29.298	*29.298*	*29.298*	*29.298*	*29.298*	*29.298*
Totaal activa	**263.875**	**270.821**	**278.909**	**288.401**	**302.999**	**319.076**
Passiva						
Vaste passiva						
Eigen vermogen						
Algemene reserves	10.573	9.528	8.503	7.778	6.953	6.828
Bestemmingsreserves	18.176	17.256	16.512	15.849	15.233	14.765
	28.749	26.784	25.015	23.627	22.186	21.593
Voorzieningen						
Voorzieningen	3.015	2.625	677	591	491	391
	3.015	2.625	677	591	491	391
Langlopende schulden						
Langlopende leningen	183.725	191.700	203.008	213.217	229.025	246.033
	183.725	191.700	203.008	213.217	229.025	246.033
Vlottende passiva						
Netto - vlottende schulden	27.105	28.431	28.928	29.685	30.016	29.778
Overlopende passiva	21.281	21.281	21.281	21.281	21.281	21.281
	48.386	*49.712*	*50.209*	*50.966*	*51.297*	*51.059*
Totaal passiva	**263.875**	**270.821**	**278.909**	**288.401**	**302.999**	**319.076**

Toelichting

Hieronder wordt een korte toelichting gegeven op de geprognosticeerde balans.

Vaste activa
Voor het verloop van de vaste activa is rekening gehouden met een investeringsvolume van € 20 miljoen voor 2027, € 22 miljoen voor 2028, € 24 miljoen voor 2029, € 26 miljoen voor 2030 en € 28 miljoen voor 2031 (exclusief de jaarlijkse oplopende solidariteitsbijdrage HWBP) en de verwachte afschrijvingen. Onder immateriële vaste activa zijn met name de solidariteitsbijdrage HWBP en bijdragen aan investeringen in sluizen en gemalen voor de Drentse wateraanvoerroute opgenomen. Dit verklaart de stijging van deze post.

(bedragen * € 1 mln.)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**
Investeringsvolume (excl. Solidariteitsbijdrage HWBP)	20	22	24	26	28
Solidariteitsbijdrage HWBP	4	4	4	9	9
Totaal investeringsvolume	24	26	28	35	37

Vlottende activa
De vlottende activa betreft met name de (belasting)debiteuren, vooruitbetaalde kosten en nog te ontvangen bedragen die ontstaan door voorfinanciering.
De omvang van de vlottende activa is gelijk gehouden, aangezien lastig in te schatten valt op welke wijze dit zich gaat ontwikkelen.

Eigen vermogen
De omvang van de algemene reserves en bestemmingsreserves is gebaseerd op de in deze meerjarenraming voorgestelde inzet van deze reserves in de periode 2027 t/m 2031.

Voorzieningen
De toekomstige kosten van het voormalig personeel en bestuur zijn als voorziening opgenomen. Op basis van de verwachte kosten is de hoogte van de voorziening aangepast.

Langlopende schulden
De omvang van de langlopende schulden is bepaald op basis van de verwachte omvang van de leningen per 1-1-2027, de aflossingen van 2027 t/m 2031 en de nieuw aan te trekken langlopende leningen op basis van de meest recente liquiditeitsprognose voor 2027 t/m 2031.

Vlottende passiva
De vlottende passiva betreft met name de schulden aan leveranciers, aflossingsverplichting voor het komende jaar, vooruitontvangen bedragen en het rekening-courant bij de NWB.

Hoofdstuk 12. Vaststellen begroting 2027

Het algemeen bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's;

Gezien de door het dagelijks bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's opgemaakte ontwerpbegroting voor het jaar 2027:

Overwegende:

- Dat de ontwerpbegroting gedurende 14 dagen ter inzage gelegd is, nadat daarvan openbare kennisgeving heeft plaatsgevonden.
- Dat tegen het ontwerp van de begroting geen bezwaren zijn ingebracht c.q. de ingebrachte bezwaren zijn overwogen.
- Gelet op artikel 101 van de Waterschapswet.

Besluit:

1. De begroting 2027 van het Waterschap Hunze en Aa's als volgt vast te stellen overeenkomstig het door het dagelijks bestuur aangeboden ontwerp,

A.	**De netto-kosten per programma:**	
	Programma veiligheid	€ 8.514.823,-
	Programma watersysteembeheer	€ 76.386.543,-
	Programma organisatie	€ 37.079.204,-
	Waarvan doorberekend aan veiligheid en watersystemen	€ 10.054.666,-
	Onvoorzien	€ 2.000,-
	Dekkingsmiddelen (excl. belastingopbrengsten)	€ 1.267.000,-
	Totaal netto-kosten te dekken uit de heffingen	**€ 110.660.903,-**
B.	**De netto-kosten per taak:**	
	Watersysteembeheer	€ 63.542.486,-
	Zuiveringsbeheer	€ 47.118.417,-
	Totaal netto-kosten te dekken uit de heffingen	**€ 110.660.903,-**

C. Kosten- en opbrengstensoorten

Totaal lasten	€ 118.864.345,-
Totaal baten (excl. de heffingen)	€ 10.603.442,-
Totaal heffingen	€ 110.660.903,-
Verwachte kwijtschelding	€ -2.400.000,-
Totaal baten (incl. de heffingen)	€ 118.864.345,-

2. De geplande investeringen 2027 als volgt vast te stellen:

a. Voor de investeringen in de categorie C kredieten beschikbaar te stellen van € 19.859.500,-.

b. Definitieve besluitvorming van de investeringsvoornemens onder categorie E1 zal plaatsvinden via afzonderlijk voor te leggen kredietvoorstellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's d.d. 18 november 2026.

Jelmer Kooistra
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf